

NAŠ TOVARIŠ TV 15

Št. 32 14. avgusta 1980 Leto XVIII

Glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

Ponosno k novim dosežkom

Letošnji 15. avgust, dan graničarskih enot JLA in 36-letnico oblikovanja Korpusa narodne obrambe Jugoslavije (KNOJ) praznujemo prvič brez našega ljubljenskega vrhovnega komandanta in maršala Jugoslavije, tovariša Tita. V naših srcih se prepleta žalost z bolečino, hkrati pa smo ponosni, da smo delovali pod njegovim vodstvom ter, da smo trdno odločeni vztrajati na njegovi revolucionarni in vizionarski poti.

Osebnost tovariša Tita kot ustanovitelja KNOJ ima poleg tega svoje zgodovinsko mesto v razvoju oboroženih sil SFRJ in graničarskih enot, ki so se svojemu vrhovnemu komandantu zaobljubile, da bodo sledile njegovim idealom.

Kolektivi graničarskih enot ljubljanskega armadnega območja bodo praznovali svoj dan ponosno, ker so dosegli pomembne uspehe v bojni pripravljenosti, še zlasti uspešno pa so opravljali svoje naloge v času bolezni vrhovnega komandanta. Pri tem je prišla še posebno do izraza njihova strokovna usposobljenost, disciplina ter moralna in politična trdnost in nenazadnje trdo delo v vsakršnih vremenskih pogojih.

Dosledno uresničevanje zasnove SLO in družbene samozaščite je vneslo v sistem varovanja naših meja novo kakovost. Zato je ta sistem letos deloval še skladneje, pri čemer je treba vztrajati tudi v bodoče. Vsak prebivalec našega obmejnega pasu naj bi postal hkrati tudi čuvár naših meja, graničarji pa se morajo vključevati v delo krajevnih skupnosti na terenu, kjer delajo. Le z izpopolnjevanjem tega in takega sistema ter z njegovim skladnim delovanjem bo varnost naših meja vsak dan boljša in učinkovitejša.

Na obisku ene od karavlj je tovariš Kardelj ob neki priložnosti poudaril: »... Za izpolnitev naloge ni dovolj, da so vojaki usposobljeni v vojaško-strokovnem pogledu, ampak se morajo vojaški kolektivi povzdigniti na raven enotnosti in aktivnosti najširšega obsega.« V ustvarjanju enotnosti in moralno-političnih borbenih vrlin ter akcijske sposobnosti pa imajo v karavlah posebno vlogo in odgovornosti osnovne organizacije ZKJ, ZSMS, odbori za red in disciplino ter sveti za zaščito in varnost.

Graničarske enote našega armadnega območja bodo zagotovo še naprej izpolnjevale svoje naloge in tako kar največ prispevale k obvarovanju nedotakljivosti naših meja in v celoti uresničevale zaobljubo vseh oboroženih sil v SFRJ ob nenadomestljivi izgubi našega vrhovnega komandanta.

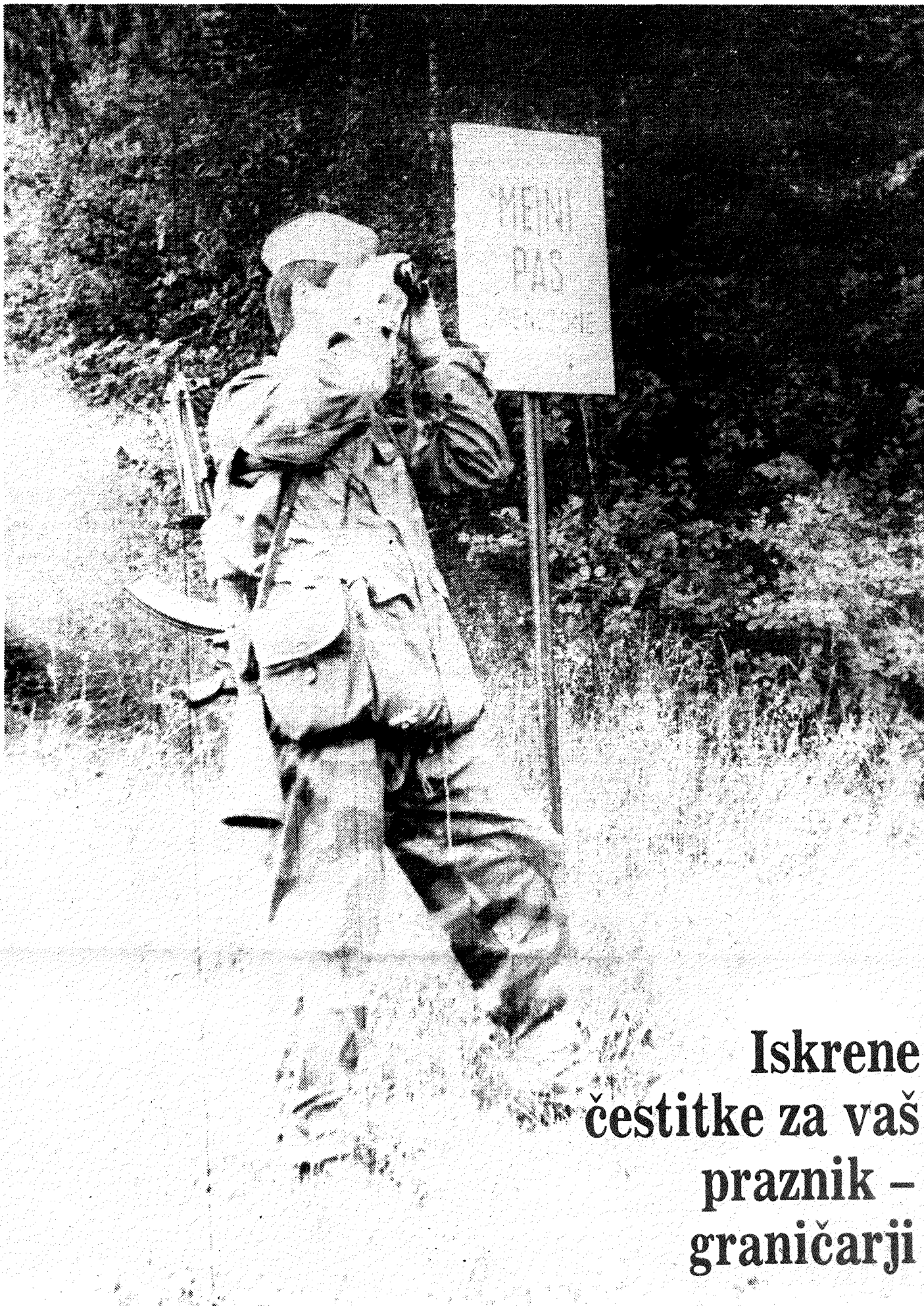
polkovnik Silvo Banovec

.Opravičilo naročnikom

Zaradi napake v rotaciji je pri nekaterih izvodih TV-15 prišlo do zamenjave strani na prilogi, kjer smo tiskali statut Zveze združenj borcev NOV Slovenije.

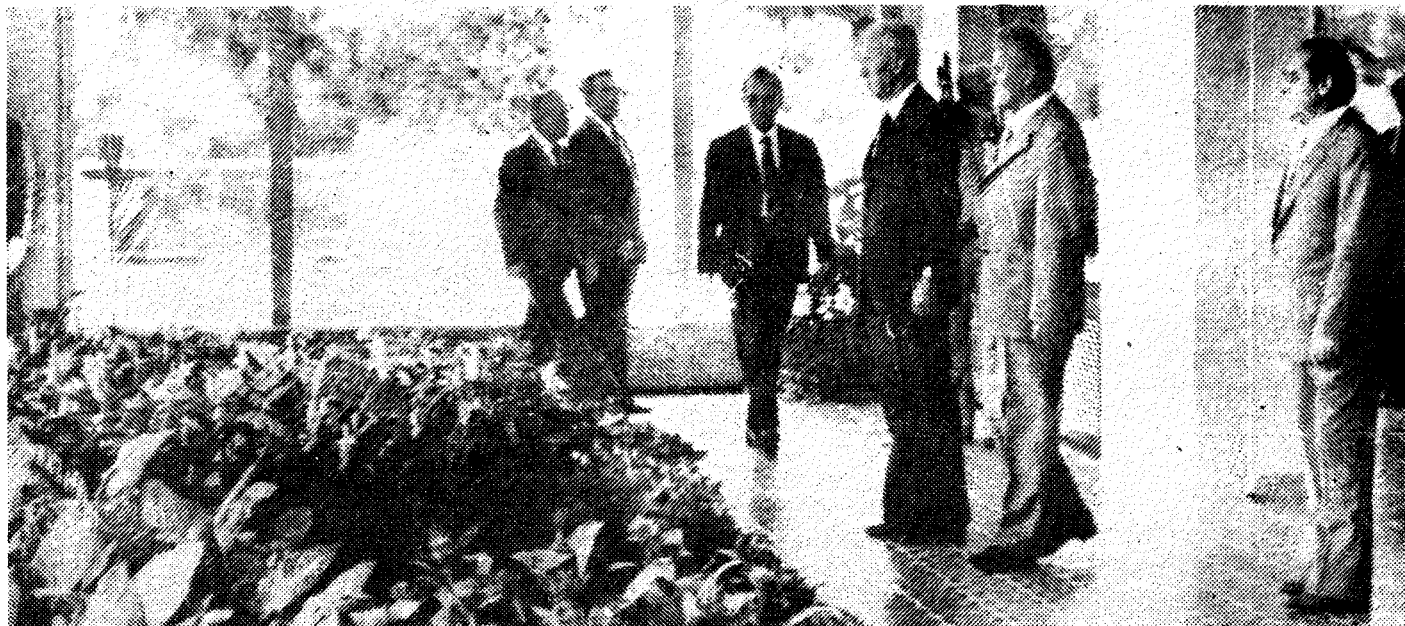
Za napako se opravičujemo.

Uredništvo

Iskrene čestitke za vaš praznik – graničarji

Jugoslovanska državna meja je most prijateljstva. Tako pravijo tudi čuvarji naših meja, ki jutri, 15. avgusta, praznujejo svoj praznik – dan graničarjev. Minuli četrtek jih je na karavlah Savinjski partizani in Strelčev vrh obiskala skupina novinarjev, da bi se v okviru jutrišnjega praznika поблиže seznanili o delu in življenju graničarjev v karavli in ob njej. Pogovora ob okrogli mizi so se med drugim udeležili tudi general-major Svetozar Oro, polkovnik Silvo Banovec, sekretar komiteja ZK Jože Rakun in predsednik mozirske občine Hinko Čop. Jutri bo do karavle Savinjski partizani prispela štafeta po poteh graničarjev, kjer bo tudi osrednja proslava.

Kolona Titovih borcev v Užički 15 ne presahne. Pred dnevi so se pred kamnitim sarkofagom v hiši cvetja poklonili spomnu svojega vrhovnega komandanta tovariša Tita borci proslavljene Šeste proletarske vzhodnobosanske brigade s političnim komisarjem te brigade Cvijetinom Mijatovićem na čelu, pridružili pa so se jim tudi vojaki enote naše armade, ki nosi ime po slavni bosanski brigadi.

Mednemško zbliževanje

Že takrat, ko se je v Beogradu – osmega maja – zbrala večina državnih voditeljev vsega sveta, da bi izkazala zadnjo čast enemu največjih državnikov sodobnega sveta, jugoslovanskem predsedniku Titu, je zbudila pozornost jasno izražena težnja obeh Nemčij, da se lotita novih pobud za medsebojno zbliževanje. Dokaz temu je bilo srečanje v Beogradu med voditeljema obeh nemških držav zahodnonemškega kanclerja Helmuta Schmidta in predsednika vzhodnonemške vlade Ericha Honeckera.

Tedanji njuni pogovori so odprli pot sestanku na vrhu obeh državnikov, ki ga načrtujejo za konec tega meseca. Nedvomno bodo ti pogovori označevali ne samo odločenost obeh nemških držav, da ne glede na razlike v družbenih sistemih ih pripadnost nasprotnima blokoma, kar je moč razvijeta medsebojno gospodarsko in vse drugo sodelovanje – med drugim naj bi blagovna menjava v prihodnje dosegla visoko vsoto 10 milijard mark – pač pa naj bi – in to utegne biti osrednje vprašanje pogovorov – obe nemški državi kar največ prispevali k obnovi mednarodnega popuščanja. V tej zvezi so značilne besede, ki jih je izrekel Erich Honecker v nedavnem intervjuju nekemu britanskemu časopisu: »Dve svetovni vojni, ki sta nastali na nemških tleh, sta povzročila svetu vse preveč zla. Menim, da je največji prispevek, ki ga Nemci iz Zvezne republike Nemčije in Demokratične republike Nemčije lahko dajo za stvar miru, v tem, da teže k nadaljnji normalizaciji odnosov med državama v skladu z mednarodnim pravom in k podpori vseh tistih pobud, ki

imajo za cilj popuščanje mednarodne napetosti v sedanjem zapletenem mednarodnem položaju.«

Glede na vlogo, ki jo je pri dosedanjih prizadevanjih za obnovo popuščanja opravil zahodnonemški kancler Schmidt, ko je kljub nasprotovanju Washingtona odšel v Moskvo na pogovore z Brežnjevom, bi kazalo soditi, da njegovi bližnji pogovori s Honeckerjem utegnejo pomeniti nadaljevanje takih miroljubnih pobud zahodne Nemčije. V tej zvezi velja še posebej poudariti dejstvo, da v sedanjem trenutku prav obe Nemčiji opravljata zares koristno in spodbudno vlogo, ki je tolikanj večja, če upoštevamo besede, ki jih je izrekel Honecker o krivdi nekdanje Nemčije za dve svetovni moriji.

Kar zadeva pripravljenost vzhodne Nemčije za politiko zbliževanja in razvoja sodelovanja z zahodno Nemčijo je očitno, da je taka usmeritev v skladu s sedanjimi sovjetskimi težnjami, da dosežejo pomiritev z zahodom. Schmidtova usmeritev k nadaljevanju politike odpiranja z vzhodom pa je po drugi strani bila prisiljena premagovati odpore tako Združenih držav kot vseh konservativnih sil v lastni deželi. Voditelj krila Krščansko demokratske stranke Strauss, ki se celo poteguje, da doseže kanclersko mesto na oktobrskih volitvah, je skušal z vsemi sredstvi preprečiti politiko koalicijske vlade, ki je usmerjena k obnovi popuščanja. Vendar spomladanske volitve v nekaterih zveznih deželah se bile po svojih izidih jasen dokaz, da zahodnonemški volilci soglašajo s tako politiko socialdemokratske stranke in njene vladne zaveznice Liberalne stranke.

Kakor utegne mednemško zbliževanje odkrhniti ostrino medblokovskih sporov pa bodo pogovori na vrhu še posebej viden prispevek k naporom za obnovo popuščanja v Evropi, zlasti v času, ko se evropske države pripravljajo na novo konferenco o varnosti in sodelovanju, ta bo novembra v Madridu. Prav gotovo bodo mednemški pogovori izkazali privrženost tako zahodne kot vzhodne Nemčije miroljubnim načelom, ki so spodbudila helsinški zbor in dobila svoj najvišji izraz v sklepih helsinške konference pred petimi leti. Če upoštevamo, kako je svoj čas v vsem obdobju hladne vojne na primer berlinsko vprašanje pomenilo v Evropi takorekoč jedro blokovskih napetosti in trenj, potem je rešitev tega vprašanja in sedanje normalno stanje v Berlinu že samo po sebi prispevek politiki miru in varnosti v Evropi.

Na koncu ne gra prezreti pozitivnosti dejstva, da so prav mednemške pobude za pomiritev v Evropi izraz volje posameznih evropskih držav, ki so sicer članice blokovskih skupin, da samostojneje in na temelju lastnih koristi tudi posegajo v urejanje določenih mednarodnih zadev, še posebej ko gre za taka vprašanja, kot so obnova popuščanja, razvoj sodelovanja in krepitev miru ter varnosti na naši celinii. Mednemško zbliževanje in težnja obeh Nemčij, da prispevata k boljšim odnosom v Evropi in svetu je razumeti kot dokaz, da se nemški narod usmerja k drugačni vlogi, kot jo je imel nekoč.

Drago Košmrlj

Od skromnih obetov do rekordov

Napovedi za letošnjo turistično sezono niso bile nič kaj obetavne. Spomnimo se samo izjav številnih turističnih predstavnikov, ki so zatrjevali, da letošnja bera ne bo nič kaj prida in da še daleč nismo storili vsega, kar bi morali.

Da še nismo storili vsega potrebnega, gotovo drži, toda s črnogledimi napovedmi je sedaj konec. Julija in avgusta smo v vsej državi zabeležili izreden turistični obisk. Od turizma bomo letos iztržili najmanj milijardo 100 milijonov dolarjev. Po oceni nekaterih turističnih delavcev pa bo ta številka celo še znatno višja.

Zadovoljni tudi v naši republiki

Dokaj zadovoljni smo lahko tudi v Sloveniji. Ugotovili so, da je v šestih mesecih prestopilo našo mejo sedem milijonov tujcev. Seštevek zadnjih dveh mesecev pa bo seveda še veliko večji. Veliko dela imajo tudi menjalnice. Ocenjujejo, da se je promet v primerjavi z lanskim letom junija in julija povečal za 70 do 100 odstotkov. V naši republiki smo v začetku leta računali, da bi nam lahko turizem navrgel okrog 180 milijonov dolarjev. Zadnje ocene so precej bolj ugodne. Samo agencija Kompas bo po vsej verjetnosti ustvarila okrog 100 milijonov dolarjev prometa.

Tako lahko že sedaj govorimo o letošnji rekordni turistični beri. Vse kaže, da bomo dosegli vsaj deset odstotkov večji turistični promet od lanskega. Pri tem pa nikakor ne smemo izgubiti izpred oči, da nam je k temu v zadnjem trenutku pomagala tudi devalvacija dinarja in da so nam šli »na roko« tudi nekateri dogodki v drugih turističnih deželah, ki niso nič kaj ugodno vplivali na selitev turistov v te kraje.

Največ zopet zahodnih Nemcev

Najpomembneje pa je seveda, da se lahko letos naše cene kosajo s ceniki, denimo, v Španiji in Grčiji. To je gotovo v dobršni meri vplivalo na odločitev mnogih turistov za letovanje pri nas. Mimo tega ne gre pozabiti, da imamo letos na voljo okrog 25 tisoč postelj več kot lani. Deset tisoč postelj smo uredili v hotelih, preostale pa pri zasebnikih.

Pomemben delež bo letos prispevalo tudi Črno-

gorsko primorje. Kljub potresu, je v hotelih na voljo okrog 15 tisoč postelj. Okoli 30 tisoč gostov lahko letuje pri zasebnikih, skoraj toliko pa v dokaj dobro urejenih kampih. Tako je Črna gora uresničila skoraj vse načrte, ki jih je imela za letošnjo turistično sezono.

Pri tem pa ne gre prezreti, da je marsikaj novega tudi v notranjosti dežele, čeprav ko govorimo o turizmu, ponavadi mislimo le na obmorske kraje. Zgradili smo mnoge hotele v Vrnjački banji, Mostarju, Strugi in drugod. Polni gostov so zlasti zdraviliški kraji, med katerimi imajo pomembno mesto tudi tisti, ki ležijo v naši republiki.

Prvi podatki kažejo, da je največ tujih turistov tudi letos prišlo iz Zahodne Nemčije. Če statistika ne vara, jih je menda kar 43 odstotkov. Precej turistov je iz Italije, Francije, Avstrije, Nizozemske in Norveške. Nekoliko manj smo lahko zadovoljni z obiskom iz Velike Britanije. Vse kaže, da so Angleži, kar zadeva letovanje pri nas, še naprej dokaj zadržani.

Pripomb tudi letos ne manjka

Morda je sedaj, ko smo sredi poletne turistične sezone čas, da pogledamo tudi, kako naprej in kaj lahko morda pričakujemo od turizma v prihodnjih letih. Na dlani je namreč, da v turizmu nikakor nismo še rekli zadnje besede in da številnih možnosti še vedno nismo izkoristili.

Tudi letos prihaja največ pripomb na račun storitev. Res je, da je marsikje bolje kot je bilo prejšnja leta, toda v hotelih je še vse preveč negotoljubnosti in neposlovnosti. Naša turistična propaganda nikakor ne ustreza. Ne samo, da namenjamo zanjo premalo sredstev. Gre tudi za to, da so ta sredstva močno razdrobljena in da z njimi nikakor ne dosežemo potrebnega učinka.

Promet je sicer izboljšal. Uvedli smo številne nove prometne povezave, ki omogočajo tujcem, da hitreje pripotujejo do letoviških krajev. Vendar pa tudi tu še ne moremo biti zadovoljni. Marsikateri kraj, ki je sicer za turiste nadvse privlačen, ostaja prometno odrezan. Trajekti so prepolni in nanje je treba tudi letos čakati ure in ure.

Rekli smo, da moramo povečati število zabavnih in drugih prireditev. Ponekod so za zabavo resda

bolje poskrbeli kot v preteklosti, toda marsikje tudi tokrat na to niso kaj dosti pomislili. Govorimo o dubrovniških poletnih igrah, o folklornih prireditvah v Zagrebu, o proslavi v Lipici, o Ohridu. Toda ta spisek ni dolg. Med prireditelji teh zabav je premalo sodelovanja. Če bi se med seboj bolje povezali, bi lahko bili tudi po tej plati uspešnejši.

Dva meseca na leto je premalo

Posebno pozorni pa bi morali biti na podatek, ki pravi, da kar 58 odstotkov vsega turističnega prometa pri nas ustvarimo v juliju in avgustu. V drugih mesecih so potemtakem naše turistične zmogljivosti slabo izkoriščene. Hoteli so na pol prazni in ne prinašajo nobenega dohodka, ampak prej izgubo. Zdi se, da je to temeljni problem, ki bi ga morali rešiti.

V mnogih evropskih deželah je po oceni naših turističnih predstavništev za letovanje pri nas v pred in po sezoni dokajšnje. Toda tega zanimanja ne znamo izkoristiti. Naša informativno-propagandna dejavnost je večidel še vedno usmerjena v propagiranje dopusta v poletnih mesecih, to pa je močno narobe. Pogoji za letovanje v zimskih mesecih so marsikje pri nas že naravnost idealni.

Kakšen bo naš delež?

To so pomanjkljivosti, ki jih sicer že dalj časa opažamo, ki pa jih očitno prepočasno odstranjujemo. Če bi jih hitreje odpravljali, bi nesporno lahko bile naše letošnje in prihodnje devizne žetve še obilnejše. Ne smemo pozabiti, da so turisti iz 24 držav leta 1978 porabili okrog 40 milijard dolarjev in da bo po pričakovanjih leta 1990 prestopilo meje milijardo ljudi.

Samo po sebi se ob teh številkah postavlja vprašanje o našem deležu v tej turistični selitvi. Ne more biti nobenega dvoma, da še ni sorazmerna možnost, ki jih imamo. Za turizem so postali zainteresirani vsi, od gostinskih in turističnih organizacij do trgovine, obrti in industrije. Pri nas potrebe o takem skupnem nastopu še ni povsod dozorela. Toda letošnji podatki so preveč obetavni, da ne bi verjeli v še lepšo turistično prihodnost.

Darko Marin

Duša se nam je polenila

»Nikoli se nisem nikomur vsiljeval!«

Šaljivec Gabrov Lipe, partizan Striček, posebnež Branko Defar je v sto desetih dneh prehodil mejo Jugoslavije.

Težki svedri napadajo trdoživo skalo v dolini Gračnice. Tako hrupno je bilo tod le še februarja 1944, ob pohodu Štirinajste divizije. Takrat je v soteski ostal narodni heroj Ilija Badovinac. Danes ostajajo za svedri in težkimi stroji novi kilometri sodobne ceste. Tudi okoli Planine pri Sevnici lezejo po strminah, ki so jih brez izjeme preklinjali tomsičevci, bračičevci in šerčerjevci, buldožerji in utirajo pot novi cesti. Razžarjeni avgust napoveduje Kozjanskemu dokončno iztrganost iz stoletne zaspanosti, ko sta bila motika in kosa edina možna oblika preživetja.

Pri starodavnem Jurklostru, kjer menda počiva Friderika Celjskega do zadnjega izmučena ljubica in žena Veronika, ki še danes s svojo trpinčeno usodo vznemirja literate, ropota strojev ni več slišati. Še manj na Marofu, kjer je vse vtopljeno v vročico in se dviguje le prah za redkimi avtomobili. Pod Voluško goro, strmo nad Marofom, mir prehaja v svojo najostrejšo obliko. Včasih ga zmoti le Striček s svojimi orglicami. Branko Defar, posebnež, ki to ni. Iskalec svobode. Nemirna kri. Potovec pod šotorom. Človek z nahrbtnikom.

Velika, betonska zvezda pred samotno domačijo pod Voluško goro, kolovoz, spran od nalivov, kozjanska domačija na križpotju. Strička ni med zidovi. Pokažejo mi drobno piko za gozdom. Šotor na obronku.

Trideset, štirideset krepkejših, raztegnjenih korakov je do tja Tisina. Na štoru kroznik, skleda in nož. V šotoru moz z zaprtimi očmi. Striček. Človek, ki ga pozna Štajerska, Slovenija, mož, ki je presenetil Jugoslavijo.

Sedma sreča svojih staršev

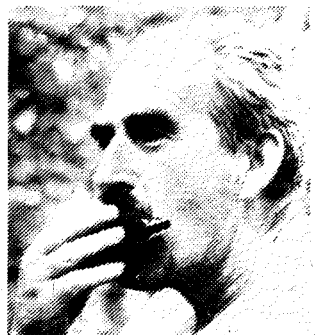
Defarjevi so pred vojno pribežali pred fašističnim nasiljem iz Istre v Podsmreko pri Višnji gori. Prosto-voljno preživetje je bila posledica njihove narodne zavednosti, neuklonljivosti rimskim željam. Samo po sebi umevno je bilo, da so trije fantje odšli v partizane. Očeta so ubili črnorokci. Vseh pet sestra so odgnali v internacijo.

Striček, Branko Defar, prežene hudomušnost, ki mu nenehno bega po obrazu.

»Veliko nas je bilo v našem gnezdu. Bil sem sedma sreča svojih staršev. Marsikaj sem počel na tem svetu. Kmalu me je zaneslo med partizane. Tri leta in tri mesece sem se potikal po vsej Sloveniji. Imel sem pestro življenje, vendar nisem bil nikoli premeščen zaradi kakšnega prestopka. Je pač tako naneslo. Največ časa sem prebil v Šerčerjevi brigadi in se zato prištevam nekako mednje. Na Štajersko sem prišel s Štirinajsto, da bi ustanovljali bolnišnice. Tik nad domačijo, na Voluški

gori, sem spravil v življenje bolnišnici R9 in R10. Nisem zdravnik, še zdaleč ne, toda tistihdob so mi rekli »dohtar«. Človek je pač počel tudi tisto, o čemer se mu v normalnih razmerah niti sanjalo ne bi. Toda, kaj je sploh normalno, kdo je normalen in kdo ne?«

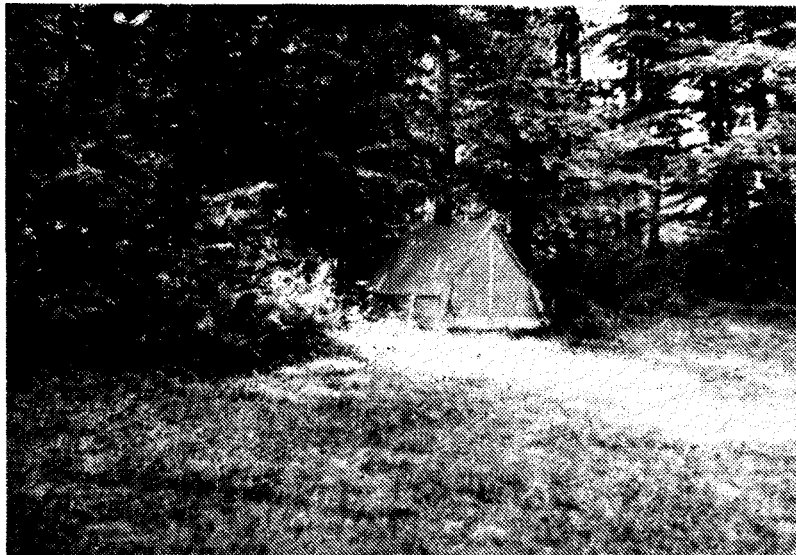
Striček, hrust igrive narave, vnaša med ljudi veselje, cmeravost popopra z zdravi-

Orglice preženejo težke misli

»Tekne, kako tekne, bistra studenčnica...!«

Nič boljšega za popoldanski počitek, kot šotorsko krilo na robu gozda.

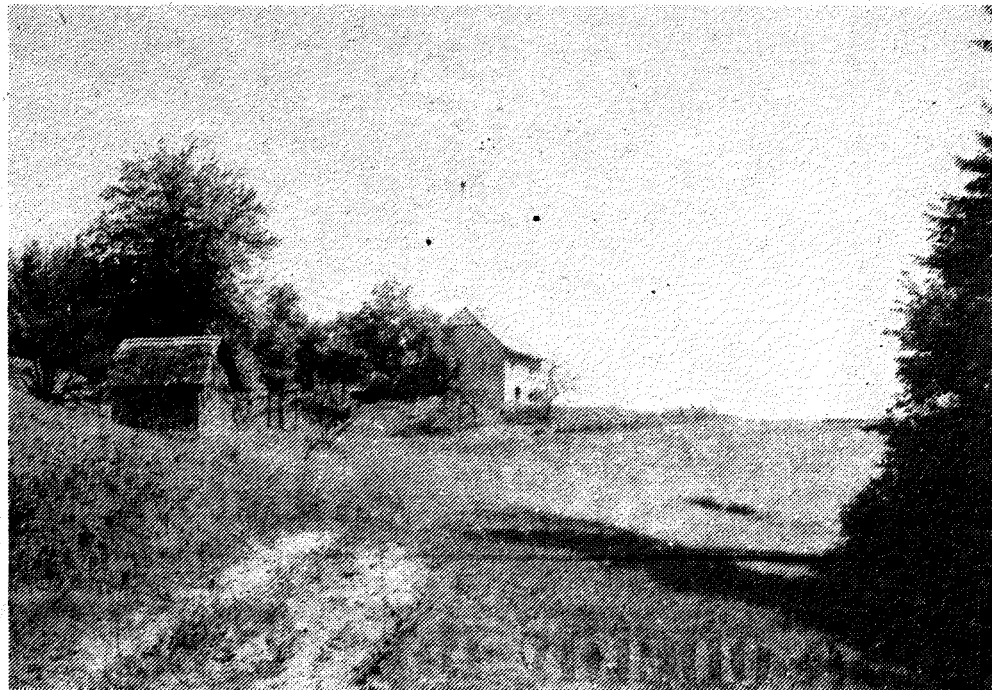
vim humorjem, s posebnostjo, ki razveseljuje.

Ljubezen do narave, prvobitnosti, nenehno iskanje začetkov, je čokateza pripeljala do kmetovanja. Štiriindvajset let je sameval pod Voluško goro, redil dve kravici, žgal oglje, trgal gori kamenje za apno, rezljal toporišča in grablje, igral na orglice, tu in tam okomatal oslička in se spustil v dolino.

»Univerza, ki mi je nihče ne bi mogel dati«

»Marsikaj se mi je posrečilo na gori, marsikaj ne, toda to življenje tukaj, to kmetovanje, je bila univerza, za katero mi nihče na svetu ne bi mogel dati indeksa. Tukaj sem dozorel, dobil občutek

gotovosti, približal sem se naravi. Doživel sem tisto prvo svodobo petinštiridesetega leta, hotel sem doživeti še drugo. Iskal sem jo v naravi, neutrudno, ne oziraje se na kogarkoli, žrtvoval sem vse. Približal sem se tistemu nedorečenemu. Hotel sem do kraja. Kar je še manjkalo, je bilo skrito med mladimi, v krvi, ki je živo plala in vznemirjala. Kjerkoli sem že bil,

Kmetija, kjer je Striček kmetoval štiriindvajset let.

trdi Striček na štoru in z vejo odganja muhe, nadležno svojat, s širokih, medvedjih prsi. Saj ni važno, pomembnejše je, da sem srečen. Lahko se vprašam le nekaj: ali nisem dorastel ali pa nočem. In še: res nisem toliko neumen, da bi bil pameten. To sem si sposodil od Ježka.

Striček je popotoval. Govoril o vojnih dneh. Mlade-

vinjski dolini so esesovci vrgli v ogenj fantka, ki je onemoglo jokal in stokal: Joj, peče, boli... Krvoskrunstvo bi bilo, če bi rekli, da so bili živali. Živali tega ne delajo.

Družinski nesporazum, ki je imel globlje korenine, je Strička pognal izpod Voluške gore in poslej je delal vse. Bil je pek in še marsikaj, tudi greznice je čistil, da se je

svojo moč, to me je uspavalo. Občutil in objel sem drago Jugoslavijo, Zajel me je skoraj nedopovedljiv občutek absolutne svobode, naredil sem krog okoli domovine, krog pa je brezkončen.

Muhe ne dajo miru. Spodaj pod šotorom se v ribniku, iz katerega Stričku ne pridipravi na veliko krađejo ribjo srenjo, sončijo več kot za pest debeli krapi. Iz bližnjega studenčka globoko zajemava in na dušek spijsava kozarec ledeno mrzle vode. Nektar za bogove.

Normalni ljudje sodijo, da je Striček nenormalen. Krojenje svojega lastnega jaza po drugačnih merilih, ki niso za vsakdanjo rabo. Kanček zavdanja je v tem. Striček drugače ne zna živeti.

Človek si mora vzeti čas za življenje

»Rad imam naravo, rad sem imel službo, rad imam otroke, pravzaprav, kar vse imam rad. Zamerim ljudem, ki si ne privoščijo živeti. Jaz imam čas živeti. Ko sem kmetoval, sem spal na prostem. Toda to je le del tega.

Vojna je vplivala na moje iskanje svobode. Čestokrat prihajajo k meni na obisk. Tudi v sanjah. Veliko jih imam fotografiranih v glavi. Imena pozabis, podobe ostanejo. Sanjam. Sanjam. Preteklost, ki se je sicer ne bi spomnil.

Hudo mi je, toda se mi je, če se nekdanji partizan spremenijo, če kakorkoli skrenejo s poti, se polene, zaspehajo. To je živa groza. Ko sem bil sodnik porotni, sem moral poslušati tudi takšne nesprejemljive besede: »Poslušajte, tovarniš! V partizanih sem bil in ostajajte to! Tisockrat bi bilo, da bi bil tiho, da ne bi mazal preteklosti! Moral bi biti boljši, ne pa da stoji pred sodnikom.

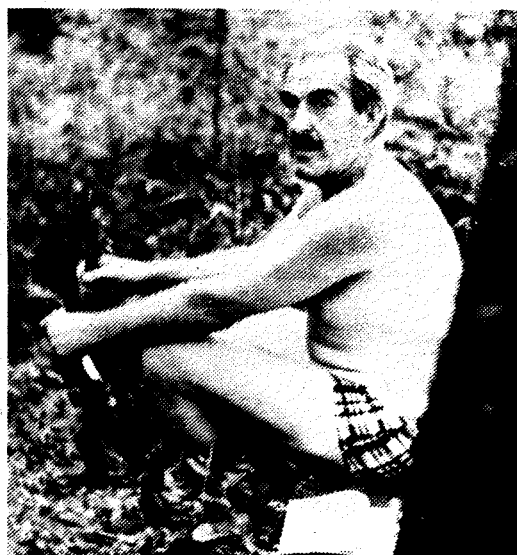
Ljudje ne znamo držati noge na zavori. Saj je naposled normalno, da je tudi nekaj nenormalnega v življenju. Toda to se ne sme razbohotiti. Treba je biti sam s seboj, domisliti in potem strumno prikorakati na plan. Če mi ljudje delajo škodo, me ne prizadene tako, kot če me razočarajo. Razočaranje peče.

Ej, Gabrov Lipe, poniglava, širokosrčna pojava šaljivca na odrih partizanskih mitingov, na odrih v svobodni domovini, na štoru med zimzelenu in brončanju gozda. Šerčerjevci humorista Gabrovega, Lapeta, Strička, Branka Defara dobro poznajo. Zelo dobro.

Takrat se je narod znal smejati iz sapa. Bučno, priščno, s cepetanjem nog. Danes se nam je še duša polenila. Potrebujemo v tem našem svinčeno težkem dvajsetem stoletju marsikaj, kar sodi v ropotarnico. Se vrači sodijo v to šaro. Betežni smo, od vruga beženi.

Krapi lehanjo. Sonce zge, Lipe, Striček, Branko Defar, upravitelj nekdanjih partizanskih bolnišnic R 9 in R 10 pod Voluško goro se tlači v škornje, preoblača hlače in kaže na mestece žvali, ki počasi krožijo po ribniku. Ribnik je potreben čiščenja.

Milenko Strasek

»Življenje si krojim pač po svoje...!«

mu rodu. Dopovedoval, da ni nič nemogočega. Da je bil narodnoosvobodilni boj na veri mogočega. Težko so verjeli.

»Le kako naj vse to pride do mladih src, ko še sam včasih komajda verjamem, da je bilo res. Človek bi rad pozabil, podobe, podobe iz sanj pa nenehno prihajajo in vdirajo v moj mir.

»Objel sem Jugoslavijo!«

Hrepenenje po popolni svobodi, davni človekov sen. Toda to hrepenenje, vroče in prežeto do globin, je bilo obremenjeno s strahotami vojne. Podobe, podobe. Sovražstvo in divjanje. Razčlovečenje človečnosti. V Sa-

v Celju, pod Voluško goro, v Slovenskih Konjicah, Poljčanah, so me mladi vedno našli. Čutili smo, da smo si blizu. Nisem se vsiljeval. Vse je prišlo samo po sebi. In sem bil dedek Mraz, vodil sem jih po kolonijah, pohodih, pripovedoval sem jim partizanske zgodbe, in kot sta bila zame univerza narava in naš boj, sem bil nekaj podobnega zanje jaz. Nič narajenega ni bilo v tem. Vse je prihajalo spontano, studenček bistre vode.

Strička pozdravljajo, kamorkoli pride. Predvsem mladi. Ko je še vandral z osličkom, se je čestokrat ustavljal na svojih poteh. Skupaj so počehljali zivalco za ušesi, se spomnili časa ljubezni in prijetnih uric in odšli po svojih poteh.

»Kaj vem, kaj je to, ampak neke silnice imamo skupne.

Spomini na festival

Triindvajset dokazov iskanja

Festival jugoslovanskega igranega filma v Pulju je v dvorano Doma JLA in v veliko areno poslal triindvajset filmov – dvanajst srbskih, kosovske in madeonske proizvodnje, pa nobenega iz AP Vojvodine in SR Črne gore.

Značilnost so letošnjemu festivalu dala prepletanja med dokumentarnim in pesniško videnim, ki so cvladovala ne

Mirjana Karanović, igralka v Petrijinem vencu, ki je prejela zlato areno za žensko vlogo

samo spored, temveč tudi njegovo kvaliteto, za katero velja že kar takoj povedati, da se je izrazila predvsem v mnogo prepričljivih igralskih vživetjih.

Sedemindvajseti puljski festival je dobil poudarjene »biografske« barve, ki so jih prinesli filmi Sanje, življenje, smrt Filipa Filipovića (režija Miloš Radivojević), Svetozar Marković (režija Eduard Galić) in Skrivnost Nikole Tesle (režija Krsto Papić). Gre, skratka, za tri portrete velikih ljudi, ki so živeli za svoje ideje, pa naj so jih črpali iz družbenega ali znanstvenega prostora svojega življenja. Za tri ljudi, ki so v svojem času visoko presegli »balkanski« prostor in se uveljavili v najbolj avantgardnih iskanjih, in v njih vse do danes ostali priznani in spoštovani. Gre, seveda, tudi za tri izvrstne igralske kreacije, ki so premagale dokumentaristično suhoparnost dialoga (povzetega iz citatov, razprav, člankov) in jim dajale človeško intimo prepričljivosti. To so bili Aleksander Berček kot Filip Filipović, Lazar Hristovski kot Svetozar Marković in Petar Božović kot Nikola Tesla.

Film in televizija sta si ob teh biografijah čvrsto segla v roke. Zdi se, da je film na slabšem, kajti šele televizijske nadaljevanke bodo pokazale ves »tloris« ustvarjalne zasnove, nešteto detajlov, ki se ob kinematografski krajšavi izgubljajo.

Filma, ki bi areno »dvignil na noge«, letos v Pulju ni bilo. Ni bilo akcijskega filma, ki bi heroično uveljavljal narodnoosvobodilni boj. Dobili smo Na svidenje v naslednji vojni, ki ga je po romanu Vitomila Zupana režiral Živojin Pavlović, zelo osebno, zato je v nekaterih opredelitvah do tega filma kaj raznoliko ovrednoteno videnje partizanščine na Slovenskem. Osebno mislim, da je iskanje v tej smeri pogum, ki pa zavezuje k še večji ustvarjalni disciplini.

In če ostanemo pri slovenskem deležu na festivalu, moramo omeniti prijazen sprejem, ki sta ga doživela filma Boštjana Hladnika Ubij me nežno in, zlasti v kritičnih krogih, ki so mu tudi izrekli priznanje s svojo nagrado Milton Manaki, Karpo Godina s filmskim razmišljanjem o usodi avantgarde umetnosti

Splav meduze. Prestop je bil skorajda spregledan.

Če smo rekli, da je letošnjemu puljskemu festivalu dala veljavo njegova igralska moč, se moramo spomniti treh prepletov resničnega in upesnjeneega, v katerih so nosilke sporočila ženske. To velja predvsem za zmagovalca festivala, Karanovićev film Petrijin venec, ob katerem se nisem mogla posloviti od misli na Cankarjevo Francko. Toliko človeške pokončnosti, plemenitosti in življenjske vdanosti je tudi Karanović (po romanu Dragoslava Mihajlovića) pripisal svoji Petriji, z zlatom nagrajeni igralki Mirjani Karanović, ki so ji odmerila življenjsko pot razmerja krutega kmečkega patriarhalizma pred vojno, njen uničujoči kaos in ne vsem odprta obzorja povojnega razvoja.

Res, včasih z žensko »stoji ali pade« filmska misel. Obstala je, na primer z Jeleno, ki podpira tri stebre filmske hiše Sanjskih dni Vlatka Gilića, ki je to pot, za celovečerni igrani film o izsanjanju ljubezni, posegel preširoko v čas filmskega trajanja.

V legendo je prerasla iskalka novih življenjskih poti, Ivana iz ljubovalne delte, Gorica Popović, ki je hotela ustvariti svojemu kraju odprtost v svet. V mikavnem, slikovitem okrasju stripa, ki pa ohranja človeške toplino, je prišla na festival Duša Počkajeva, junakinja Hladnikovega filma Ubij me nežno.

Nazadnje se je festivalska arena odločila tudi svojemu avditoriju z edino zares akcijsko zasnovano, na pravila vesterna naslonjeno romanco Hajduk: dva vojna pobratima se v času miru najdeta na nasprotnih frontah; drugega, kot je klasični obračun, med njima ne moremo pričakovati.

Zelo popustljiv je bil letošnji festival do tako imenovane filmske »rekreacije«. Pokazal je vrsto meščanskih komedij in komedijic, celo poskus kriminalističnega filma, dokazal je, da naš film streže tudi željam po zabavi. Navsezadnje je tudi tako prav, pa čeprav bi s takšnega pregleda radi odnesli predvsem spomine na tisto preteklost, ki je še živa v nas in iz katere živimo.

Stanka Godnič

Scena iz filma Kljubovalna delta, za katerega je Ljubomir Petek prejel zlato areno za ton

Ljubiša Samardžić (dobitnik zlate arene za moško vlogo) in Milena Dravić v filmu Delo za določen čas

BELEŽKE BELEŽKE BELE

PESEM BORCEV 12. SNOUB
– Nekdanji borci 12. SNOUB se že pridno pripravljajo na tovariško srečanje, ki bo 6. septembra letos ob 11. uri v Mostecu; in če jim bo ponagajalo vreme, si bodo stisnili roke v prostorih Agrostroja, Ljubljana-Siška, Draga 41. O podrobnostih srečanja je še nekoliko zgodaj govoriti, povsem gotovo pa je, da bo na srečanju prvič izvajana pesem borcev 12. SNOUB, ki jo je na besedilo Lojzeta Šonca-Tomija uglasbil Ciril Cvetko:

*Dvanajsta je stisnila svoje pesti,
udarile puške so trdo kot jekla,
svobodo rodile so temne noči,
ko kri partizanska je tekla.*

*Mi Titova vojska – udarna
brigada,
ponosno smo dvignili peroti
in k soncu svobode smo poleteli
kot mladi žerjavi, veseli naproti.*

*Sprejeli gozdovi so nas in gore,
se v našem trpljenju je moč
okrepila,
pognali se v boj smo, junaško
stoje,
zastava slovenska se vila.*

*Vi, dragi tovariši – seme
svobode,
iz tega semena so rože pognale,
nov človek je vstal, ki ljubi
človeka,
spet svetle luči so v temo
posijale.*

★

LIKOVNA KOLONIJA V STRUMICI POSVEČENA TITU IN NJEGOVEMU DELU – V Strumici se je začela mednarodna tradicionalna likovna kolonija, ki je letos pripravljena že sedemnajstič po vrsti. Tematsko je posvečena življenjski in revolucionarni poti največjemu sinu jugoslovanskih narodov in narodnosti, velikanu sodobne svetovne zgodovine Josipu Brozu Titu in njegovemu veličastnemu miroljubnemu delu.

★

TRIBUNA: FILM IN SVOBODA – V okviru filmskih slovesnosti svobodnosti, ki so bile pred kratkim sklenjene v Sopotu, je bila organizirana tribuna Film in svoboda. Njen cilj je bil, da se iz pogovora med svetom narodnih herojev, filmskih avtorjev, književnikov, kritikov in publicistov izkristalizirajo možnosti, ki jih nudi film kot sredstvo umetniškega izražanja o uveljavitvi svobode. »V naših vojnih filmih,« je bilo slišati, »je, s častnimi izjemami, vse preveč streljanja in pirotehnike, premalo pozornosti pa se daje osnovnim motivom, ki je ljudstvo na čelu s partijo kot organizatorico in navdihovalko revolucije, popeljalo v boj za osvoboditev. Mnogokrat se pogreša zgodovinski pristop k dogodkom, teži se h komercialnim učinkom.« Ob misli, da »ima vsaka generacija svoje videnje vojne,« je bilo nedvoumno rečeno, »da morajo filmski delavci vložiti napore, da bi film izrazil to, kar pojasnjuje bistvo naše revolucije. In ne samo to, tudi, revolucija, ki teče, je prav tako lahko in mora biti spodbuda in inspiracija za prenašanje na filmsko platno.«

Ko so govorili o filmskih slovesnostih svobodnosti, je bilo rečeno, da morajo dobiti le-te glede na temo, ki jo obravnavajo, mnogo širšo družbeno uveljavitev, kot so jo imele doslej. Bilo bi tudi dobro, če bi festival svobodnosti iz Sopota preselili na Kosmaj, ki je bil med vojno središče vstaje tega kraja.

BELEŽKE BELEŽKE BE

BELEŽKE BELEŽKE BELEŽKE

ANTOLOGIJA POEZIJE O VOJNI IN REVOLUCIJI – V teh dneh je v Amsterdamu izšla antologija evropske poezije o vojni. V antologiji so zastopani pesniki z Madžarske, Češkoslovaške, Bolgarije, Kanade, Anglije, Francije, Španije, Portugalske, Holandije, Belgije, Italije, Danske, Norveške, Poljske, Finske, Sovjetske zveze, Izraela, Grčije, Romunije in Jugoslavije. Izbor poezije naših pesnikov in prevod v holandski jezik je delo Jane Beramove, v njem pa so verzi Mateja Bora, Slavka Janevskega, Karla Destovnika Kajuha, Jureta Kaštelana, Ivana Gorana Kovačiča, Vladimira Nazorja, Vaska Pope, Stevana Raičkovića in Božidarja Timotijevića.

★

ZAKLJUČENO SNEMANJE PRVEGA DELA KONČAREVCEV – V teh dneh so v Zagrebu zaključili snemanje prvega dela filma z delovnim naslovom Končarevci, ki ga režira Veljko Bulajić. (»S tem filmom želim skleniti ciklus svojih filmov o povojni izgradnji in bitki za neodvisno pot v socializem, kar je bila tema mojih filmov,« je ob tej priložnosti izjavil Veljko Bulajić, »filmov, kot so Vlak brez voznega reda, ki govori o agrarni reformi in drugih.«)

BELEŽKE BELEŽKE BELEŽKE

V SPOMIN

Umrl je Vjekoslav Afrić

V štirinsedemdesetem letu starosti je v vojaški bolnišnici v Splitu umrl znani jugoslovanski filmski in gledališki delavec. Že od mladih nog je kazal naklonjenost do gledališke umetnosti in privrženost naprednim idejam. Takoj po pozivu komunistične partije na vstajo se je vključil v partizanske vrste. Bil je ustanovitelj Gledališča narodne osvoboditve pri Vrhovnem štabu NOV in POJ, bogato gledališko dejavnost pa je nadaljeval tudi po vojni. Vjekoslav Afrić je leta 1946 režiral prvi povojni igrani film: Slavico. Bil je nosilec partizanske spomenice 1941 in dobitnik nagrade AV-NOJ.

★

Partizansko gledališče: »Igrali smo po vaseh, ki še nikoli niso videla gledališča, in ljudem, ki niti niso vedeli, kaj je to. Takrat sem razmišljal, kako bi sprejeli, na primer, Othela Williama Shakespeara. Smrt Desdemone in problem zakonske zvestobe bi verjetno ostala brez odmeva. Kajti to ljudstvo je bilo priča množičnih ubijanj, metanja ljudi v jame in najhujšega krvoprelitja, kar si jih je človek mogel izmisliti v svoji zgodovini.«

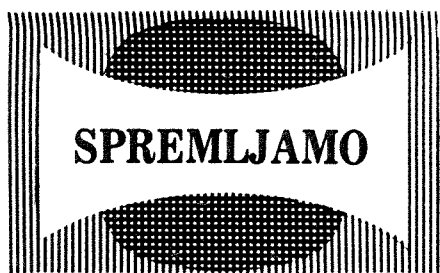
Goranova Jama: »To, da sem ohranil edini rokopis Goranove Jame, ni nikakršno herojsko dejanje. Zaradi takšnih veličastnih pesniških tekstov, ki govore o našem trpljenju, se mirno umira, kot umirajo zastavonoše, ki čuvajo zastavo svoje enote.«

Slavica: »Želel sem naslikati običajno življenje in običajne ljudi – partizane. Nimam rad mistike, žalostno je to, neljudsko, ustvarja napačno podobo, povzroča tudi napačno obnašanje. Iz treh resničnih zgodb sem napisal scenarij. Za glavno osebo se mi je ponudila žena, naša žena in njena renesansa v boju.

V ničemer nisem želel pretiravati in tako je junakinja mojega filma dobila tudi običajno ime Slavica in ne Slava, kakor so mi zaradi asociacije na takratne ruske filme predlagali.«

Menjati svet: »Ni vse v tem, da enostavno umetniško obnovimo dogodek iz revolucije, umetnost mora prispevati k menjanju sveta, da bi se s tem menjanjem tudi mi sami spremenili. V tem pa je umetnost lahko radikalnejša in daljnovidnejša od kakršne koli politične struje...«

Tako je govoril in živel Vjeko Afrić, revolucionar naše revolucije.

Kitajski trenutek

Za zdaj je že tako, da doživljamo in ocenjujemo sleherni izvirni potopis v dežele daljnega (pa tudi bližnjega) sveta kot apriorno dragocenost domače televizijske ustvarjalnosti. Mnogi gledalci seveda tudi sami potujejo, toda televizijski zapisi s potovanjem v tuja okolja, med druge ljudi in v drugačne družbene ali kulturne sisteme, so kljub temu posebnost, ki smo jim še dodatno naklonjeni. So namreč okna, odpirajoča se iz naše majhnosti v veliki razvejani svet, v katerem po vsakokratnem srečanju te vrste nismo več tako neznatni.

Tudi ocenjujemo jih, te in take odaje, z nekoliko milejšimi merili, čemur utegne biti poglavitni vzrok v dejstvu, da imamo teh lastnih reportaž o drugih ljudeh in krajih razmeroma malo – le nekaj na leto. Denarne zagate televizijske hiše majhnega naroda so razlog, da so potovanja ekip v dežele, ki bi jih radi spoznali in bi jih spoznavati tudi vredno, hudo redka, vrh vsega pa tudi številčno in časovno okrnjena. Za tistih nekaj drobcev, ki se prek vseh teh zagat naše skromne televizijske organiziranosti vendarle prebijajo, smo zatorej dvojno hvaležni.

Prišel bo, upajmo, čas, ko bo naših lastnih filmskih zapisov o drugih ljudeh in narodih več: čas, ko slovenske reportaže o daljnjih kontinentih ne bodo več dobrodošla programska izjema, kot so zdaj, temveč vsakodnevna potreba in iz nje izhajajoča vsakodnevna ponudba.

Ko bi bil ta čas že tu, bi Hudečkovo »režiranje« kitajskih posnetkov vrednotili veliko strože in bolj zadržano, kot si smemo in hočemo dovoliti v razmerah, ki dopuščajo šele »pionirske« polete slovenskih reporterjev in snemalcev tja čez, v skrivnostno deželo mnogih zgodovinskih in aktualnih posebnosti. Seriji kitajskih zapisov, zasukanih prvenstveno k doživetjem tamkajšnjega kulturnega podnebjja, se obetajo tri nadaljevanja – pa je zato po prvem, »ogrevalnem« poskusu še preuranjeno izrekati sodbo o tem, kar smo videli. Res pa je slejkoprej, da smo od ponujene predstavitev pričakovali več. Globlje, bolj analitične, manj »zekaojevske« ekspozičije smo se nadejali tudi po Hudečkovem uvodniškem govornem opredeljevanju njegovega (in našega) videnja kitajske situacije v aktualnem obdobju po Maovi smrti, po likvidaciji dogmatizma in avtarktične zaprtosti in po širokih zamahih ustvarjalne volje in razvojni poti, ki obeta deželo pripeljati iz velike zaostalosti k velikemu napredku. Tej suvereno podani uvodniški kompilaciji žal ni sledilo enako avtonomno soočanje s kitajsko kulturno zdajšnjostjo, pa čeprav logiki in načinu interpretacije, kot je bila zastavljena, načeloma ne oporekamo. Šlo je namreč za določitev in opis množičnega temelja kulturne politike in hkrati tudi kulturne realnosti, katere ritmu bi se dalo reči: veselje do življenja v razmeroma skromnih življenjskih razmerah.

Vendar pa sta se tako kamera kot razlagalčeva pozornost dokaj statično zadrževali bolj pri pojavnih oblikah te kitajske množične kulture kot pri ljudeh, ki jo doživljajo. Kako jo pravzaprav doživljajo? – se sprašujemo, ne da bi nam bil Hudeček podal odgovor. Kot edini možni svet – ali vendarle z določenimi pridržki, v pričakovanju nečesa drugega? Kako na vse to gledajo razmišljujoči ljudje. Vse, kar se dogaja, zagotovo ni čisto zlato, ki se sveti...

Ne gre seveda za kakršnokoli našo željo po kritiki njihovega početja.

Gre za nas, za naš odnos do globljih vrednot in značilnosti kitajske kulture in obče družbenih razmer. O tem iz prvega dela Hudečkovega »triptiha« zaenkrat še nismo zvedeli kaj pridā. Njegov reportažno-analitični zapis nam preprosto še ni vzbudil občutka, da smo zares na Kitajskem. Zato seveda nestrpno pričakujemo nadaljevanje in intenzivnejši avtorski ritem tega poročila iz oddaljene dežele.

Nepozabni 6. avgust 1945

Shindovo »filmsko poročilo« o strahotnih posledicah hirosimske atomske katastrofe je bilo eno najučinkovitejših možnih opozoril na zlo in grozo, ki sta nakopičeni v tisočeri vskladiščenih atomsko-vodikovih bombah v arzenalih vseh svetovnih velesil. Pri vsem tem je bila bomba, ki so jo Američani vrgli nad Hirošimo, prava igrara v primerjavi z današnjimi orožji te vrste.

Nekoliko osupli pa smo poslušali komentar japonskega avtorja, ki se je ves čas zgražal zgolj in samo nad ameriško militaristično brezdušnostjo, ki da je sklenila pobijati nedolžno japonsko prebivalstvo samo zato, da bi dosegla svoje vojaške strateške cilje. O japonskem militarizmu in o njegovi vlogi v fašistični osi, ki si je sklenila predrediti svet, o njegovem zločinskem ravnanju z ljudstvi nekaterih drugih dežel ni spregovoril niti besede.

Videli smo dragocen, čeprav enostransko zaobrnjen dokument o grozljivosti človekovega ravnanja v imenu imperialističnih interesov. Pogrešali smo spremni pogovor, ki bi si ga bila ta tema, pa tudi film sam nedvomno zaslužila.

Marsikdaj bi kazalo – kot se je zgodilo tokrat – manj izrazite igrane filme nadomestiti z dragocenimi dokumentarci.

Viktor Konjar

PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM PARTIZANSKA LJUDSKA

Jože Žabkar

Gonarski Kmečki hiši

Priljubljen nisi ne prostoren in staviš te Slovenec ni sestradan si in ves uboren slovenski v mrežah tabor ti.

In vendar ne tegob ogromnih in njih gorja ne bom slavil, le tebe, dom barak preskromnih iz drata venec rad bi zvil.

Pač res ubog si, mal, neznaten, a dasi tak pa vendar sloviti saj tvoj gospod, ves mož zavraten je po Ljubljani znameniti!

Stražar svoj nož na puški dviga pripravljen je na »Fermo!« vzklik reflektor v noči pridno šviga v barake gleda brez razlik!

Dovolj nam brozge daješ kavne, da nam zatreš v srcih ost, ki v hipih ure te zabavne iz duš nam zganja vso bridkost.

Ti šege namške si ohranil, da naj Slovenec bo trpin svobodno pot domov zabranil tja v raj slovenski – sred planin!

Ker čas nam dal je srečna leta, največ tega pobral si ti, kaj zdaj se v tebi nam obeta: nam čorba iz kazana grozi.

Ni stavb mogočnih v laških logih še s cegla ni nad nami krov pod streho nizko, v žičnih krogih dom je sladkih naših snov!

Med nami tu ni bogatinov saj z doma nič paketov ni ta dom slovenskih je trpinov, kjer jed vodena se deli!

Oblastva sem so nas poslala pomirit kri tu sred dratov, dekleta, žene so jokala: »Oh, kdaj vam pot bo spet domov?«

So tukaj misleci globoki, ki Sokrat jim je poglavar, pa tudi pesniki visoki, ki rima jim je glavni čar!

In vem če srečano vse uspeje, da spone nam se razdrobe, sijalo sonce bo topleje slovelo naše bo ime...

Zato ti tabor Slava bodi, čeprav nam grenke nudiš dni, naj nihče se od nas ne usodi, da te prekaljen ne zapusti!

Naj vedno v mislih bi živeli, kako zrušil je barbar, ko so zemljo nam vso oteli in vrgli na Balkan požar!

Oh, tabor trpko bivališče! krepostnih mladcev – krepkih mož, idej jeklenih bod rodišče, pa v pozni vek še slaven boš!

OPOMBA – To pesem koncentracijskega tabora Gonars, ki je parodija na Gregorčičevo Kmečki hiši, je napisal že pokojni profesor matematike Jože Žabkar. Na eni izmed prireditev v taborišču jo je tudi sam recitiral. To je bilo 19. aprila 1942. S to pesmijo ne obujamo spomina na taborišče Gonars, temveč smatramo, da bi bilo zelo primerno, da z objavo nekako počastimo njegov spomin. Mogoče je še kdo od njegovih sorodnikov, ki ima v rokopisu to pesem? Za nas jo je zapisal Peter Falatov, ki si jo je takrat po recitacijskem večeru od zdaj že pokojnega Jožeta Žabkarja sposodil, in ga prosil, če jo lahko prepíše, da bi jo imel za spomin. Tako je verjetno to eden od redkih primerov Žabkarjevega prigodniškega pesništva, ki jo je sicer povzel po Gregorčičevi Kmečki hiši.

(Ureja: Črtomir Šinkovec)

PARTIZANSKA LJUDSKA

Mercator-CONTAL

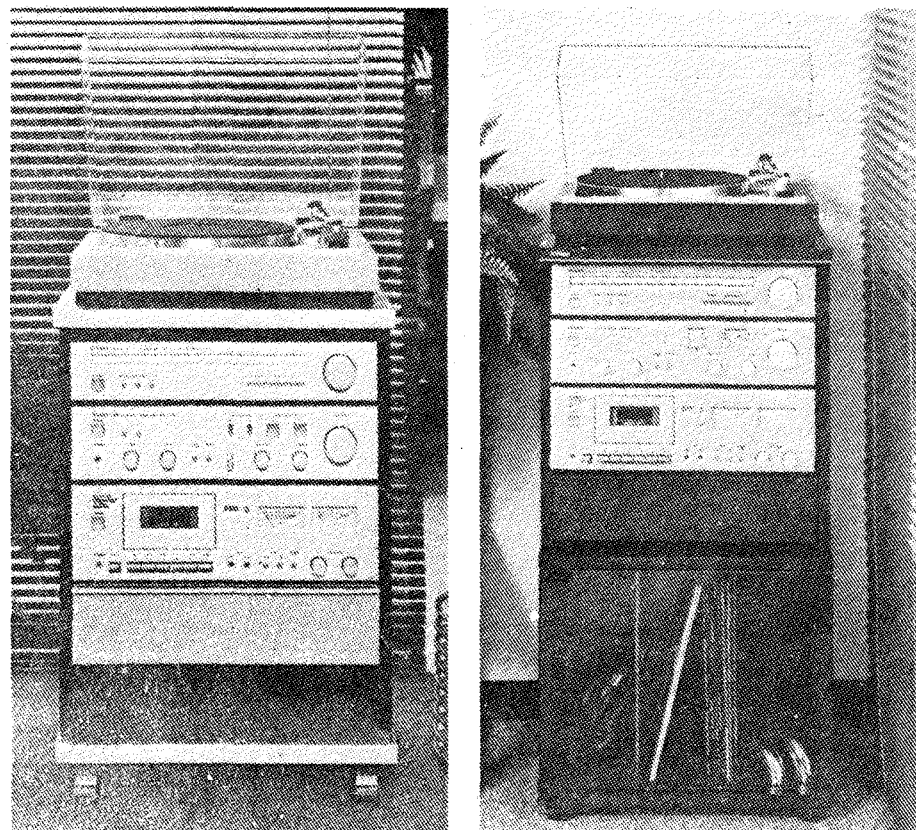
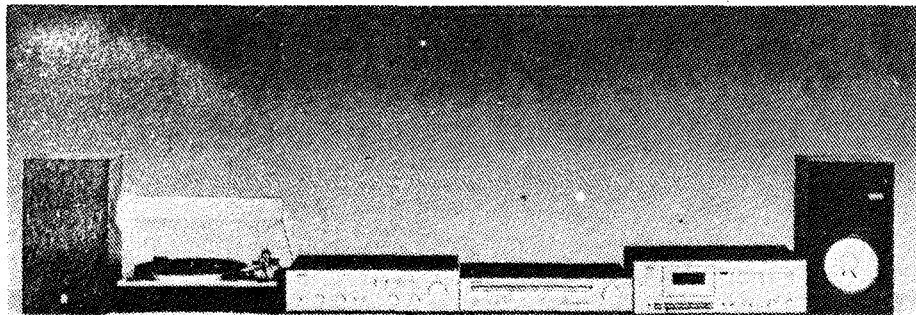
Mercator

MERCATOR – CONTAL, n. sub. o.
TOZD CONIMEX, ZUNANJA IN NOTRANJA
TRGOVINA,
LJUBLJANA, Titova c. 66

NUDI IZ SVOJEGA
ZASTOPNIŠKEGA PROGRAMA:

– KVALITETNE ZVOČNIKE – ameriškega
proizvajalca ADVENT

– PRIZNANE HI-FI AUDIO NAPRAVE –
japonskega proizvajalca YAMAHA

GRADBENO
PODJETJE
BEŽIGRAD
LJUBLJANA

PODMILŠČAKOVA 24

9 5 0
30
LET
7 9 8 0

TELEFONI
TOZD - I. 317 - 848
TOZD - II. 313 - 144
TOZD - III. 313 - 427
TOZD - IV. 341 - 977
DSSS 313 - 281

OPRAVLJA VISOKE
IN NIZKE GRADNJE

Ob smrti predsednika Tita so
izšle na kasetah naslednje
radijske oddaje:

PRI TITU V DRVARJU

DEČEK S SOTLE

kjer so po romanu hrvaškega pisatelja Mili-
voja Matošca opisana Titova otroška leta,
ki jih je preživel v Kumrovcu in Podsredi.

PRI TITU V DRVARJU

je literarno dokumentarna oddaja, v kateri
tovarišica Olga Vipotnik pripoveduje o sre-
čanju s tovarišem Titom na drugem zase-
danju USAOJ v Drvarju.

MARŠAL TITO

je predstavljen tako, kot sta ga spoznala
akademik Josip Vidmar in slikar Božidar
Jakac jeseni 1943. leta na II. zasedanju AV-
NOJ v Jajcu.

TITO V VOJNI

tu so opisana srečanja z borci in drugi do-
godki iz najtežjih časov naše zgodovine,
kot so jih zapisali znani jugoslovanski knji-
ževniki.

radijska šola

Kasete je izdala RTV Ljubljana TOZD ZALOŽBA KASET IN PLOŠČ; Ljubljana,
Dalmatinova 10

IMOS

SOZD

ZDRUŽENA INDUSTRIJSKA GRADBENA PODJETJA o.s.o.
INCORPORATED BUILDING INDUSTRIAL ENTERPRISES
61000 LJUBLJANA, LINHARTOVA 11a, p.p. 99, JUGOSLAVIJA

Izvajamo vse vrste visokih
gradenj ter izvajalski
inženiring doma in v tujini.

SEZNAM PREDVOJNIH KOMUNISTOV

V ta seznam so uvrščeni predvojni člani komunistične stranke Slovenije, kandidati in člani SKOJ, ki so se daljši ali krajši čas bojevali v Tomšičevi brigadi. Za tiste z znanimi naslovi navajamo le priimek in ime ter letnico sprejema, za druge pa vse podatke, ki so potrebni za razpoznavo. Najprej člani komunistične stranke Slovenije:

Bizjak Bernard-Kosta, od 1940; Bizjak Micka, por. Zakotnik, od 1940 (manjka točen naslov, živi nekje v Kranju); Bizjak Stane-Kosta, od 1936; Boben Adolf iz Zaloga, padel, od 1936 (manjkajo datum in kraj rojstva, datum smrti in naslov najbližjega sorodnika); Bradeško Jože-Boštjan, padel (manjka letnica sprejema); Dermastia Mihaela-Zdenka, Mara, od 1939; Dolenc dr. Milan-Milan Medved, od 1940; Dovč Ivan-Hasan, padel, od 1940; Farčnik Ivan-Buč iz Savinjske doline, padel kot pomočnik politinega komisarja 4. bataljona Tomšičeve brigade 8. maja 1945 pri Žitari vasi (manjkajo datum in kraj rojstva, poklic, letnica sprejema in naslov najbližjega sorodnika); Frece Viktor-Djuro – glej seznam 1. SPU bataljona Toneta Tomšiča (manjka letnica sprejema); Gašperšič Jože-Matija iz Zadvara, od 1939; Hace Matevž, umrl, od 1940; Horvat Miha-Kavkaz iz Beltincev, španski borec, padel 20. 8. 1942 ob napadu na Drušče (manjkajo datum in kraj rojstva, poklic in letnica sprejema); Jakič Ivan-Jerin, od 1937; Kavčič Ivan-Nande Kovač, padel, narodni heroj (manjka letnica sprejema in naslov najbližjega sorodnika); Keber Stane-Kogo iz Zadvara, od 1940; Kocjančič Janez-Galeb, roj. 1905, padel (manjka letnica sprejema); Kokalj Martin-Aleš, umrl, od 1939 (manjka naslov najbližjega sorodnika); Kokolj Edvard-Martin – glej seznam 1. SPU bataljona Toneta Tomšiča (manjka letnica sprejema); Kovačič Fedor-Jože, od 1931; Kukavica Ludvik-Papež, od 1934; Kumar Danila-Andreja, padla, narodni heroj (manjka letnica sprejema); Lovro, španski borec, po krivici ustreljen 22. septembra 1942 na Rampohi, star okoli 40 let (manjkajo: priimek in ime, datum in kraj rojstva, poklic in naslov najbližjega sorodnika); Miklošič Stane-Lobanja, padel (manjka letnica sprejema); Mirtič Jože-Zidar – glej seznam Proletarske čete (manjka letnica sprejema); Mišica Vlado-Miha, od 1940; Mohorič Filip-Martin, Jurman, umrl, od 1940; Pečar Zvonka, od 1939; Pibernik Albin z Jesenic, padel (manjka letnica sprejema); Podboršek Reza, padla, od marca 1941; Podržaj Jože-Šimen, od marca 1941; Preželj inž. Jože-Džuro, umrl, od 1939; Radoš Anča iz Radoš, padla (manjka

letnica sprejema); Rant Jože-Moša, roj. 15. 3. 1913 Bukovica pri Škofji Loki, živel v Mariboru od 1939 (manjka naslov ali naslov najbližjega sorodnika); Ravnihar Evgenij-Gregor, umrl, od 1937; Semič Stanko-Daki (manjka letnica sprejema); Šavli Oskar-Silvo (manjka letnica sprejema in naslov ali naslov najbližjega sorodnika); Šegina Leopold, od 1936; Šergan Martin iz Laškega, padel (manjkajo: datum in kraj rojstva, poklic, datum smrti, letnica sprejema in naslov najbližjega sorodnika); Šilih Niko-Boris Nikič, od 1939; Šlander Marinko-Mica, umrla (manjka letnica sprejema); Tekavec Filip-Gašper, od 1939; Terčič Lojze, od 1940; Umek Jože-Zepel, umrl, od 1934; Umek Viktor, umrl, od 1939; Videgar Feliks-Brko (manjka letnica sprejema); Zupančič Ivan, padel, od 1934; Žabkar Roman-Kranjc, padel, od 1940 (manjka naslov najbližjega sorodnika).

Kandidati komunistične stranke so bili: Cerkl Anton, umrl, od 1940; Ferfila Ignac-Nace, umrl (manjka sprejem v kandidaturi); Koščak Jože-Krištof, od 1938; Mazi Janez-Vencelj, roj. 17. 5. 1913 v Ljubljani, delal kot žagar (cirkularka mu je porezala prste) na lžanski cesti, član Vzajemnosti Ljubljana-Barje, od 1940, padel 4. 4. 1944 v Radomljah (manjka naslov najbližjega sorodnika).

Člani SKOJ so bili: Bavdek Jože – glej seznam Proletarske čete; Bajuk Stane-Jure, Milko, padel (manjka letnica sprejema); Črnugelj Franc-Zorko, od 1940; Gliha Julij-Rajko Hra-star – glej seznam 1. SPU bataljona T. Tomšiča, od 1932; Grajzer Albin, padel, narodni heroj, od 1938 (manjka naslov najbližjega sorodnika); Kleindienst Lovro-Ice, umrl (letnica sprejema ni znana); Kreis Franjo-Karo, od 1939; Merčjak Milan-Iztok, padel (manjka letnica sprejema); Predalič Vid-krajc – glej seznam 1. SPU bataljona Toneta Tomšiča – od marca 1941; Sedej Nančle, padel, od 1940; Šlajpah Franci-Pogačev, padel, od marca 1941; Videgar Rado-Polde, padel, od 1939; in Zornada Josip-Frenk, padel, od 1939.

Skupaj torej 49 članov komunistične stranke Slovenije, 4 kandidati in 13 skojevcev ali 66 organiziranih komunistov. Listin o tem je ohranjenih malo, pa še pomanjkljive so, ker začetek kandidatskega staža in članstva v SKOJ nista vselej natančno navedena. Upravičeno lahko sklepamo, da je bilo kandidatov in skojevcev precej več, kot jih je bilo mogoče ugotoviti. Seznam objavljamo prav zaradi tega, da bi ga bilo mogoče dopolniti na podlagi pričevanj.

Velika nesreča in prvi boji

Objavljamo odlomek iz najnovejše knjige Francija Strleta »Tomšičeva brigada – uvodni del«, ki bo predvidoma izšla oktobra letos. Avtor v njej obravnava malo znane dogodke, ljudi in enote iz prve polovice leta 1942, pretežno na območju sedanjih občin Cerknica, Ljubljana Vič-Rudnik, Grosuplje, Kočevje in Novo mesto. Pričujoči odlomek opisuje dogajanje v okolici Polževega po 13. juniju 1942, ko je tja prispel 1. slovenski proletarski udarni bataljon Toneta Tomšiča in se 18. junija prvič krčevito spoprijel z nastopajočimi italijanskimi silami. Ker je pisec o tem boju imel zelo skopa in nepopolna pričevanja, prosi preživele borce, aktiviste OF in tamkajšnje prebivalce za pripombe in dopolnitve. Posebej ga zanimajo podatki o padlem borcu Novaku in o ranjenem v možnjo, ki je umrl, ter o drugih ranjenih borcih. Po pričevanju Franca Žitnika z lžanske ceste je bil ta ranjeni borec pred odhodom k partizanom za hlapca pri Piškurjevih na Peruzzijski 63, vendar se tam ne spominjajo, kako se je pisal, ker je bilo hlapcev več, večinoma pa so bili Dolenjci iz okolice Dobrnica. Prav tako ga zanimajo imenski podatki za borca, ki je bil ranjen v jetra 20. julija 1942 pri vasi Topli vrh in je rani podlegel. Ta borec je bil po poklicu pek iz Ljubljane, oblečen je bil v drap pumparicah, bil je okrogloličen, imel je ščetinaste lase in se je česal na prečo. Vsakogar, ki bi o tem kaj vedel ali poznal iskane borce, prosimo, da podatke in dopolnitve pošlje na naslov: Franci Strle, novinar, Sattnerjeva 15/E, 61000 Ljubljana, ali po telefonu na št. 266-682 (061).

V skladu z ukazom 3. grupe odredov z dne 7. junija 1942 in zadevnimi ustnimi navodili pa tudi po nasvetu Franca Rozmana-Staneta je 1. slovenski proletarski udarni bataljon Toneta Tomšiča začel napadati takoj. Italijani in železniška direkcija v Ljubljani so zabeležili vrsto teh napadov.

Najprej se je bilo treba seveda oskrbeti s hrano. Zato je 14. junija okoli pol enih ponoči kakih 150 partizanov, oboroženih z avtomatskim orožjem in puškami, v zaselku Peščenik pri Višnji gori obklopiло grad barona Antona Cabellija. Zasegli so živino v vrednosti 36.000 lir in drugega blaga v vrednosti 8.000 lir. Ta zasežba je bila nujna, saj bataljon ni imel druge hrane razen tiste, ki mu je dal Jože Draksler-Povh in ki je zadostovala zamo za prvi dan.

Že 15. junija 1942 so se začeli napadi tudi na vlake in na italijanske posadke ob železniški progi. Borci druge čete so pred postajo Višnja gora napadli vlak št. 9214. Streljali so nanj s puškomitraljezom in s puškami. Lokomotiva je bila zadeta od ene kroglice, razbitih pa je bilo tudi nekaj šip na oknih potniških vagonov. Te akcije se dobro spominja Ivan Lamovšek-Runo. Toda istega dne je pokalo vzdolž vse železniške proge od Škofljice do Šmarja in od Grosuplja do Spodnje Slivnice. Na železniški postaji Mlačevo je veliko paniko povzročil zlasti mitraljezec Tone Zupančič-Silvo. Prijahal je na konjiču-bosančku kakor Martin Krpan, dolg kakor je bil, da so se mu noge vleklo po tleh. Na majhnem konju se je Italijanom zdel še večji, kot je bil v resnici, zato so se potuhnili, ne da bi proti njemu oddali kakšen strel, sami med sabo pa so potihlo govorili: »Aime, se sono tutti i partigiani tali giganti... (Gorje nam, ako so vsi partizani taki velikani).«

Takih prilog je bilo veliko. Šaljivci so jih podajali obložene z dodatnimi domislicami, da je bilo veliko smeha in dobre volje. Na žalost pa jih je prav kmalu zadela trpka bolečina. Zgodila se je velika nesreča.

Trud je bil zaman

Dne 16. junija 1942 je nekaj viselo v zraku kakor nabita puška. Italijani so nekako začutili, da je pritisk partizanskih sil popustil. Partizanske patrulje so bile šibkejšje in manj jih je bilo kot prej, zato so od vseh strani tipali proti Polževemu. Potrebna je bila budnost in vsestranska pozornost, zato je komandir 1. čete Ivan Sojer-Henrik pogosto obiskoval straže in zasede. Nenadoma se je čisto stemnilo, kot nalašč za zlohotne naklepe zahrbtnega sovražnika. Komandir Henrik, ki je bil bataljonski dežurni, se je zato povzpел še na zvonik, da bi z daljnogledom sam natančno preiskal okolico. Če morda le odkod ne rinejo italijanski potuhnjenci. Tedaj pa se je nenadoma vilo z debelimi kapljami in po nebu so začele poplesovati ognjene kače. Spustil se je po stopnicah navzdol, saj opazovanje v taki temi in naluvi ni bilo več možno pa tudi sovražnikov v takem neurju ni bilo pričakovati.

Tedaj je nenadoma vse zagorelo v vijoličastorumenem žaru in udarilo kakor najtežji možnar. Henrika, ki je ravno zakoračil od zvonika

proti taborišču, je zasmodilo kakor žareča žlindra in odpihnilo po kamnitih tleh. Ko so si oni na opazovalnici v zvoniku opomogli od omotice, so opazili, da njihov komandant Ivan Sojer-Henrik leži negibno. Skočili so po zdravniku dr. Franca Novaka-Luka. Ta je s svojim pomočnikom na kraj nesreče prihitel v nekaj minutah po udarcu strele. Takoj je spoznal, da je ognjena vitra preskočila na Henrika prek železnih sponk, ki so znotraj držale kamenito zidovje. Po telesu je bil višnjevo ožgan, največja ožganina je bila na prsih. Ko mu je z žepnim nožem zarezal v žile na komolčnem pregibu, je bila vsa kri že strjena. Kljub temu ni niti on niti kdo drug verjel, da je mrtev. Še dolgo so se trudili z oživiljanjem, a zaman...

Vsem je bilo hudo, kakor da jim je v boju omahnil lastni brat, toda najbolj pobit je bil Stanko Semič-Daki, ki je bil Henrika vzljubil že pozimi na Kožljeku. Ko je v štab na Polževo naposled prišel še politični komisar Alojz Založnik-Nikola, mu je potožil s trpkim glasom: »Včeraj sem izgubil najboljšega komandirja...« Šla stas gledat padlega, ki je

ležal v cerkvi, a ga Nikola ni spoznal, zakaj mrlič je bil od strele ves moder. Šele ko mu je Daki omenil, da je prišel k partizanom na Kožljek decembra 1941 iz Notranjih gor, je v žrtvi prepoznal svojega rojaka.

Slovesen pokop

Ivana Sojerja-Henrika so svečano pokopali. Na grobu so mu zapeli njegovi Turjačani, četno poveljstvo pa je prevzel Albin Dolščak. Vendar pa bojne naloge zaradi tega niso nič trpele. V zasedo druge čete na Pristavi pri Višnji gori je 17. junija 1942 ob sedemnajstih zapeljal vojaški tovornjak. Mitralješka zaseda, skrita v goščavi, je bila pripravljena in Lojze Klančar-Kovač je v vozilo in potnike izstrelil dolg rafal. Smrtno zadeta sta bila en italijanski oficir in en podoficir, tovornjak pa se je zvrnil prek nasipa. Medtem ko so Kovač in njegovi borci brskali po žepih pobitih in kabini – zaplenili so precej denarja, čevlje, uniforme, dve puški in eno pištolo – je laže ranjenemu vojaku-šoferju uspelo pobegniti v Višnjo goro. Tam je poročal, kje so mu partizani prestrelili vozilo.

Pričakovani napad

Še istega dne sta Stanko Semič-Daki in Alojz Založnik-Nikola obvestila štab 2. grupe odredov, da se Italijani pripravljajo na napad. »Dne 17. t. m. popoldne smo opazili, da Italijani nastopajo proti Novi vasi in Pristavi. Verjetno da zbirajo svoje moči za obkolitev tudi iz drugih strani. Izgleda, da bodo Italijani, sodeč po njihovih pripravah, izvedli napad in obkolitev jutri, dne 18. junija t. l.

Odredili smo, da narodna zaščita poskrbi za potrebna dela in napravi zaseke ter prekoplje ceste.»

Naslovna fotografija v knjigi **TOMŠIČEVA BRIGADA – UVODNI DEL** kaže komandirje vodov Proletarske udarne čete Zdravka Prebilla-Abija in Jožeta Kamnikarja-Artija. To je ena izmed najzgodnejših partizanskih fotografij, ki doslej še ni bila objavljena.

Prvi slovenski proletarski udarni bataljon Toneta Tomšiča je imel dva zdravnika: dr. Franca Novaka-dr. Luka Gosarja, ki je bil več tudi zahtevnejših kirurških posegov (kakor ga je upodobil Božidar Jakac), in dr. Marjana Južničar-dr. Nika Kraševca, ki se je kirurgiji posvetil po osvoboditvi.

Tako se glasi dopis štaba 1. proletarskega udarnega bataljona Toneta Tomšiča št. 12, ki je poleg običajnega bataljonskega pozdrava opremljen tudi z geslom: »Za Toneta Tomšiča!«

Iz dopisa veje zaskrbljenost in prikrita prošnja za pomoč. Toda enote 2. grupe odredov so 18. junija 1942 hitele še z zadnjimi pripravami za svoj veliki pohod, zato so bile gluhe za vsa Dakijeva opozorila. Z veliko italijansko premočjo se je moral soočiti njegov bataljon osamljen.

Vlak v zrak

Da bi Italijanom zmešal načrte, je Daki poslal minersko skupino čisto na drug konec – k Ivančni gorici. Ta je dobro opravila svoje delo. V noči na 18. junij ob eni uri in sedem minut je tovorni vlak iz Metlike zavožil na mino dobra dva kilometra od železniške postaje Ivančna gorica proti Višnji gori. Iztilila je lokomotiva, tender, službeni in en tovorni vagon. Proga je bila uničena v dolžini 20 metrov, lažje ranjeni pa so bili železničarji: Alojz Žitnik, Andrej Žnidaršič, Ludvik Slak, Alojz Možina in France Jurač. To pa še ni bilo vse. Zarana 18. junija 1942 so partizani streljali tudi na progovne delavce, ki so prišli popravljat razdejano progo, da bi jim preprečili popravilo. V začetku so krogle letele le za svarilo, ker pa delavci niso ubogali, je šlo zares. Janez Ahlevi je bil zadet tako, da je izdihnil na kraju samem, hudo ranjeni Janez Kudunc pa je podlegel v bolnišnici.

Presenečenje

Čeprav so čez noč zarušili vse dostope po cesti, kar naj bi onemogočilo italijansko premoč v vojaški tehniki, pa številčno svojih enot niso mogli izravnati s sovražnikovimi. Daki je poskrbel, da sta bili obe njegovi četi na položajih že pred svitom. Toda pobuda je bila zdaj na strani Italijanov in Daki ni vedel, kako in kje bodo zabili svoj klin, razen tega pa so bile njegove sile prešibke, da bi lahko Italijane pričakal z zadostno močjo na vse verjetnih dohodih. Italijani so poskrbeli za presenečenje že s tem, ker so napadli samo s pehoto in minometi. Glavni njihov namen je bil usmerjen v središče Dakijeve bojne razvrstitve s slepilnim udarom iz Nove vasi. To je povzročilo, da je moral Daki enote razvleči po vseh grebenih okoli Polževega in so bile osredotočene lahko le v manjših skupinah. V resnici pa Italijani niso imeli namena obkoliti in potolči proletarskega udarnega bataljona. Bili so mnogo bolj skromni. Zadovoljili so se s tem, da pridejo do trupel prejšnjega dne padlega častnika in podčastnika, da se znesejo nad prebivalci Pristave z nasilstvom ter se pri tem še založijo z govejim, svinjskim in kurjim mesom.

Tako se je zgodilo, da iz Nove vasi sploh niso udarili zares. Oster spopad se je raznel le pri Peščeniku. Tam je bil smrtno zadet italijanski inženirec, ki je očitno imel namen odstraniti partizanske mine. Pokosil ga je rafal iz puškomitrajeza. Italijani so bili tako tu ustavljeni in prikovani v kritja, a pritiskali so še naprej. Ko se je borec Novak nekoliko dvignil na kolena, da bi bolje videl, ga je krogla preparala od glave do medenice skozi vso dolžino trupa. Dr. Franc Novak-Luka ga ni mogel rešiti, čeprav je na položaju ležal skoraj čisto blizu njega. Pri priči in tako rekoč v rokah mu je izkrcaval.

Ropi in požigi

Iz zaklonov so Italijani večinoma streljali na slepo, kar je partizane uspavalo. Ta čas pa se je druga italijanska kolona prikradla prek griča od severa. Nastala je nevarnost, da Italijani partizane obkolijo. Posamezniki so se začeli strahoma in v neredu umikati, pri tem je bil eden od partizanov zadet v mošnjo in je naslednji dan umrl. Čeprav so se partizani kmalu uredili in uspešno zadrževali Italijane na vseh koncih še ves dan, so le-ti vendarle dosegli svoj namen: prišli so do uničenega tovornjaka, našli trupla svojih padlih gola in brez orožja... Prijeli so še nekega starca in nekega dečka, ki so ju osumili sodelovanja s partizani, sicer pa so izropali in zažgali domačije na Pristavi. Da bi svoje podlo nasilstvo nad nemočnimi in neoboroženimi Slovenci stlačili v vojaško preobleko, so zapisali, da je bilo med požarom slišati številne eksplozije...

čete; Predalič Vid-Krajc, roj. 1922 Udje pri Grosupljem, živi v Ljubljani; Pucihar Jože-Fistrov, roj. 1926 Gajnice – Škofljica, padel 1944 na Koroškem (nima sorodnikov); Purkart Vid-Djoni – glej seznam Proletarske čete; Purket Alojz-Slavc, roj. 1923 Milenje – Postojna, umrl 1979 Velike Lašče; Purket Franc-Čop, roj. 1924 Rob na Dolenjskem, umrl 1972 Turjak; Pust Vili-Pustov, roj. 1923 Grintovec pri Starem bregu, Kočevska, umrl zaradi zastrupitve kot kurir 1943 pri Polomu, najbrž nima sorodnikov (manjka datum rojstva); Rebolj Mirko-Slavko, roj. 1915 Podpeč, padel 1944 v Velunjskem grabnu Remec – bil je poslan v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 1. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja Notranjskega odreda kot že omenjena Peterlin in Podobnikar Stane. V arhivih te čete smo našli brata Jožeta in Maksa Remca, ki sta bila pred tem poslana v štab 1. bataljona Ljuba Šerčerja za kurirja, toda brez vsakih drugih podatkov (manjka ime, datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, podatki o nadaljnji usodi – če je bil ujet, ranjen, padel ali umrl – ter naslov oz. naslov najbližjega sorodnika); Režen Stane, roj. 1924 Vrh nad Mokronogom, živi v Šoštanju; Rogelj Anton-Mavc, roj. 1907 Jezero pod Krimom, ujet in v internaciji, menda živi v rojstnem kraju (manjka datum vstopa v NOV in natančen naslov oz. naslov najbližjega sorodnika); Rojc Milan-Tiger, roj. 1926 Sostro, padel 1943 Dane pr. Ribnici; Rus Anton, roj. 1926 Gor. Dobravnice, padel 1943 Krška hosta (manjka naslov še enega sorodnika, naslov Nika Rusa iz Gradca imamo); Semič Janez, roj. 1914 Studenec – Bloke, ujet, končal v Begunjah na Gorenjskem 1943; Semič Stane-Daki – glej seznam Proletarske čete; Semolič Vinko, roj. 1899 Brestovica pri Povirju – Sežana, padel 20. 7. 1942 pri vasici Topli vrh – Črmošnjice (manjka poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV in naslov najbližjega sorodnika, vdova Frančiška Semolič se je s Celovške ceste v Ljubljani odselila); Sever Anton, roj. 19. 6. 1912 neznano kje, živel na Bregu pri Borovnici, čevljarski pomočnik, ujet in ustreljen 6. 10. 1942 v Velikih Laščah (manjka kraj rojstva in naslov najbližjega sorodnika – nekateri trdijo, da je bil doma iz okolice Čabra, drugi, da iz okolice Žirov); Skočir Bruno, roj. 1924 Črnomelj, padel 1942 Kočevski Rog; Slak Zvone-Tilen, roj. 1923 Ljubljana, padel 1943 Pijava gorica; Smolič Vinko-Djim, roj. 1922 v Hrastju pri Ljubljani, padel 1943 Štirna na Krimu (manjka naslov najbližjega sorodnika – mati Angela Smolič, roj. 14. 4. 1898 se je 1965 odselila iz Vošnjakove 9 v Ljubljani v Kranj); Sojer Ivan-Henrik – glej seznam Proletarske čete; Stariha Anton-Zvonko, roj. 1926 Črnomelj, padel 1942 Kočevski Rog; Stibrič Ladislav-Gams, roj. 1921 Slape pri Ljubljani, živi v Novem mestu; Strniša Anton-Luka, roj. 1920 Ljubljana-Moste, ujet in ustreljen 1943 Sela Šumberk; Struna Bogdan-Jan, roj. 1921 Ljubljana – Galjevica, živi v Ptuj; Svete Anton-Gustelj, roj. 1922 Pako – Borovnica, živi v Uziški Požegi; Šemrov Tine – bil je poslan v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 1. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja NO kot že omenjeni Peterlin, Podobnikar Stane, Remec in drugi (manjka datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV in podatki o nadaljnji usodi – če je bil ujet, ranjen, padel ali umrl – ter naslov najbližjega sorodnika); Šifler Andrej iz Pševa nad Kranjem, zadnjič se je javil leta 1943 (manjka datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, podatki o nadaljnji usodi in naslov najbližjega sorodnika – mati Frančiška Šifler je živel v vasi Pševo nad Kranjem); Šimec – bil je poslan v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 1. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja NO kot že omenjeni Peterlin, Podobnikar Stane, Remec in Šemrov Tine (manjka ime in vsi drugi podatki, kakor za našete, predvsem naslov ali naslov najbližjega sorodnika); Škoporec Gorazd-Borut, roj. 1914 Ljubljana, živi v Ljubljani;

Škrli Anton, roj. 1910 Turjak, mizar, živel v Novi Gorici (manjka če je bil ranjen ali ujet in koliko invalid ter naslov najbližjega sorodnika in datum smrti); Šmuc Jože, roj. 1922 Mali Ločnik, padel 1943 Ravbarkomanda; Šoba Anton, roj. 1926 Ig pri Ljubljani, podlegel ranam 1943 na Pogorelcu (manjka datum rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, datum smrti in naslov najbližjega sorodnika); Sparovec Jože-Dakič – glej seznam Proletarske čete; Šuštaršič Franc, roj. 1926 Velike Vrhe, padel 1943 na Mokrcu;

Sušteršič Franc-Frenk, roj. 1925 Ljubljana, živi v Ljubljani; Sušteršič Stane-Boštjan, roj. 1915 Stranska vas, živi v Kopru; Tavčar Franc, roj. 1925 Zalog, ranjen 1943 v Kočevju, pozneje padel (manjka naslov najbližjega sorodnika); Tavčar Marjan, roj. 1924 Ljubljana-Livada, ujet, pogrešan (sin) in Tavčar Tomaž, roj. okoli 1902, ujet, umrl v internaciji (oče) – oba sta bila poslana v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 4. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja NO in vanjo vrnjena 25. junija 1942 kot Valenčič Stane in Jurca Marjan (manjkajo natančni datumi in kraji rojstva, poklica pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, podatki o njuni nadaljnji usodi in naslov najbližjega sorodnika); Tekavec Alojz-Jamnik – glej seznam Proletarske čete; Tekavec Alojzij-Tomaž, roj. 1915 Otonica-Cerknica, padel 1943 pri Selščku; Tomšič Mirko – glej seznam Proletarske udarne čete; Tomšič Stane, roj. 16. 10. 1923 Ljubljana, delavec, v NOV od 25. 3. 1942, drugi podatki neznan (manjka njegova nadaljnja usoda, če je bil ujet, ranjen, če je padel ali umrl, ter naslov oziroma naslov najbližjega sorodnika); Traven Franc, roj. 19. 6. 1921 Skopačnik-Želimlje, umrl 15. 11. 1968 (manjka, če je bil ujet, ranjen in invalid ter naslov najbližjega sorodnika); Turk Lovrenc-Sergej, roj. 1918 Ravne na Blokah, živi prav tam; Učakar Marjan, roj. 1921 v Ljubljani, živi v Ljubljani; Uzar Boris – glej seznam Proletarske čete; Vadnjak Ivan-Jelen, roj. 1911 Pako-Borovnica, ujet in ustreljen 1943 Ligojna; Vajda Matija (manjkajo datum in kraj rojstva, poklic, naslov Uršule Vajda); Valenčič Stane, roj. 1926 Ljubljana-Livada, občasno živi v Metliki; Vanič Ivan-Krški, roj. 1904 Podbočje-Krško, živi v Ljubljani; Veršnik Rok (Rajko)-Gašper, roj. 1906 Kokra, ujet v Hinjah, ustreljen na Krki 1942; Vertelj Marjan, roj. 1923 Ljubljana-Galjevica, živi v Mariboru; Vesel Franc, roj. 1918 Ravne na Blokah, ujet in ustreljen 1942 Mali Log-Loški potok; Vesel Jože – bil je poslan v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 4. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja NO kot že omenjeni Mohorič Branko, Valenčič Stane in Jurca Marjan – da bi to bil Vesel Jože, roj. 31. 5. 1901 v Sodražici, padel 22. 2. 1944 v Ravnah nad Šoštanjem, je malo verjetno (manjkajo: datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, če je bil ujet, ranjen in koliko je invalid ter naslov ali naslov najbližjega sorodnika, če je padel ali umrl); Vovko Franc, roj. 8. 10. 1921 Zalovče, delavec, padel spomladi 1945 na Hinjah kot politični komisar jurišnega bataljona 15. divizije (manjka naslov najbližjega sorodnika); Vrbec ali Verbec iz Ljubljane, ki je pozneje padel, kot v svojih spominih navaja Alojz Založnik-Nikola (manjka ime in natančen priimek, datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, datum smrti in naslov najbližjega sorodnika); Zajiček Franc, roj. 3. 12. 1925 Ljubljana-Polje, dijak (manjka datum smrti in naslov najbližjega sorodnika); Zalar Jernej, roj. 1911 Jezero pod Krimom 15 (manjkajo podatki o njegovi nadaljnji usodi – če je bil ujet, ranjen, padel ali umrl, ter točen naslov oz. naslov najbližjega sorodnika); Zalar Tone-Anton, roj. 2. 11. 1921 Kot pri Igu, kurjač-ključavničar, bil poslan iz 1. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja NO 9. junija 1942 v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča (manjkajo podatki o nadaljnji usodi kot malo prej, zlasti pa naslov oz. naslov najbližjega sorodnika); Zelnik Adolf, roj. 1905 Rakovnik pri Medvodah, umrl 1979; Zgonc Bruno-Pik, roj. 1920 Turjak, živi prav tam; Zgonc Jože, roj. 27. 1. 1913 Iška Loka 6, krojač – bil poslan v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 1. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja NO (manjkajo podatki o nadaljnji usodi kot malo prej, zlasti naslov oz. naslov najbližjega sorodnika); Zrimšek Ivan-Ježek, roj. 1920 Krka, padel 1945 Jama pri Dvoru; Zupančič Tone-Silvo – glej seznam Proletarske čete; Žagar Anton, roj. 7. 1. 1920 Črna vas, kovač, v NOV od 16. 5. 1942, zajet pod Krimom avgusta 1942 in ustreljen (manjka datum smrti in naslov najbližjega sorodnika); Železnikar Anton-Cesarjev – glej seznam Proletarske čete; Železnikar Jože-Benše – glej isti seznam; Žitnik Franc, roj. 1916 Črna vas; Žmuc Stanislav, roj. 1911 Pleše-Želimlje, živi prav tam; Žorž Alfred Jože-Viktor, Jovo, roj. 1912 Trst, živel v Ljubljani-Livada, padel 1943 Vukovci; Žumer Radko, roj. 1915 Dolenja vas-Skofja Loka, živel na Turjaku, sedaj v Ljubljani; in Žur Franjo-Vojko, roj. 1922 Smolenja vas pri Novem mestu, živi v Sevnici.

Ljubljani; Gliha Julij-Rajko Hrastar, roj. 1913 Novo mesto, umrl 1970 Krško; Godec Jože, roj. 1919 Korinj, ujet in ustreljen 1942 Videm – Dobropolje; Grdina Anton-Ilija, roj. 1923 Breg – Borovnica, padel 1944 Blagovica; Grebenc Franc-Lado – glej seznam Proletarske čete; Gutman Ivan-Žani, roj. 1924 Kržišče – Mokronog, padel 1942 Lese – Marinča vas; Hočevar Janez, roj. 1914 Dobrnič, umrl 1971 v Črnomlju (manjka naslov najbližjega sorodnika); Hočevar Jože, roj. 14. 8. 1918 Turjak, padel 13. 9. 1943 na Golem (manjka naslov najbližjega sorodnika); Hribar Anton, roj. 26. 1. 1925 Zapotok, baje živi v Podpeči (manjkajo: če je bil ujet ali ranjen in koliko je invalid, ter natančen naslov ali naslov najbližjega sorodnika); Hribar Rudolf, roj. 12. 2. 1923 Vel. Črnelo, živi v Malem Črnelem pri Ivančni gorici (manjkajo: poklic pred vstopom v NOV, če je bil ujet ali ranjen in koliko je invalid, ter natančen naslov); Hrovat Franc-Gašper, roj. 1923 Rumanja vas, živi v Novem mestu; Indof Marjan, roj. 1919 Ljubljana – Galjevica, padel neznano kje; Intihar France-Kajžarski – glej seznam Proletarske čete; Intihar Janez-Žane, roj. 24. 6. 1921 Laška vas, padel pri Grčaricah (manjka datum smrti); Intihar Zan, roj. 13. 12. 1909 v ZDA, ujet, ustreljen 18. 8. 1942; Jager Jože-Žagarjev, roj. 18. 2. 1923 Želimlje, živi v Ljubljani (manjka poklic pred vstopom v NOV in natančen naslov); Janežič Janez-Orjak, roj. 1912 Klada, živi v Mariboru; Janežič Jernej, roj. 21. 8. 1909 Klada, živi na Vrhniki (manjka, če je bil ujet ali ranjen, in natančen naslov); Jenšterle Jože-Oskar, roj. 1920 Sp. Danje.

Jurca Marjan, roj. 1924 Ljubljana-Livada, živi v Ljubljani (manjka datum vstopa v NOV, če je bil ujet ali ranjen in koliko je invalid); Južnič dr. Marjan-Niko Kraševac, roj. 1917 Novo mesto, živi v Beogradu; Kamenshek Jože-Pavc, roj. 1923 Sadija vas – Semič, 1943 zgorel v bolnišnici Pugled; Kastelic Tone-Franci, roj. 1920 Glinek-Škofljica, ranam podlegel 1943; Klančar Alojz-Maček – glej seznam Proletarske čete; Klančar Jože, roj. 1925 Ljubljana-Rudnik, v NOV od 18. 5. 1942, umrl po vojni (manjkajo: natančen datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, če je bil ranjen ali ujet in koliko je bil invalid, ter naslov najbližnjega sorodnika); Klančar Lojze-Kovač – glej seznam Proletarske čete; Klančar Milan – glej seznam Proletarske čete; Klemenc Zvone-Pepi, roj. 1924 Črnomelj, padel 1942 Kočevski Rog; Kobau Franc-Marjan, roj. 1910 Križ-Trst, padel 1943 Stari grad Ortnek; Kogoj Vladimir-Mišo, roj. 1923 Klavže-Podmelec, živi v Ljubljani; Kokolj Edvard-Martin, roj. 1911 Ljubljana, padel 1945 na Gačniku pri Vojskem; Kolar Slavko-Stanko, Slavi, roj. 1921 Sevnica, živi v Sevnici (manjka če je bil ranjen ali ujet in koliko je invalid); Kolarič Svetovid – v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča prišel 9. 6. 1942 iz 1. čete bataljona Ljuba Šercerja Notranjskega odreda, katere komandir je bil Maks, politični komisar pa Frenk (manjkajo: datum in kraj rojstva, datum vstopa v NOV, poklic pred vstopom v NOV, če je bil ujet in ranjen, datum morebitne smrti in naslov oziroma naslov najbližjega sorodnika); Kompare Nande-Ivan, roj. 17. 4. 1908, živel v Ljubljani-Polje (manjka: kraj rojstva, če je bil ranjen in koliko je bil invalid, datum smrti, ker je baje umrl, ter naslov najbližjega sorodnika); Kordiš Pepca, por. Lovše, roj. 1922 Loški potok, živi v Slovenj Gradcu; Koščak Mirko-Leški, roj. 1922 Velike Lese, živi v ZR Nemčiji; Kovač Anton-Brzi, roj. 1915 Preserje, padel 1943 na Korenem pri Horjulu; Kovačič Andrej, roj. 1915 Ravne na Blokah, živi v Ljubljani (manjka natančen datum rojstva in naslov); Kovačič Stane, roj. 1922 Ribnica, umrl 1976 Ljubljana (manjka kje je bil rojen in koliko je bil invalid); Kožar Alojz-Slavc, roj. 1923 Turjak, umrl 1968 v Ljubljani; Kožar Janez-Prajer, roj. 1912 Turjak, umrl 1956 v Ljubljani; Kraljič Andrej, roj. 1921 Lipa pri Črni vasi, živi na Ižanski cesti; Kregar Dušan, roj. 1921 Ljubljana-Moste, ujet, umrl 1943 v Dachauu (manjka naslov najbližjega sorodnika z Zaloške ceste); Kriška Jaroslav-Jaro, roj. 13. 12. 1925 v Novem mestu, dijak, ujet v Malem logu 5. 10. 1942 in ustreljen 7. 10. 1942 v Loškem potoku (manjka naslov sorodnikov); Križanovski Oleg-Igor, roj. 1923 Ljubljana, živi v Ljubljani; Krnc Albin-Mirko, roj. 5. 10. 1914 Suša pri Golem, ujet, umrl leta 1956 (manjka poklic pred vstopom v NOV in naslov najbližjega sorodnika); Krnc Janez, roj. 5. 1. 1917 Suša pri Golem, ujet, umrl 1945 nekje v Litiji (manjka naslov najbližjega sorodnika); Lamberger Anton-Luka, roj. 1924 Dobrunje, ujet v bolnišnici Sela nad Škocjanom januarja 1943; Lamovšek Ivan-Runo, roj. 1920 Magovnik-Trbovlje, živi Ljubljana-Rudnik; Lasič Franjo-Prlek, roj. 1921 Sp. Radvanje-Maribor, ujet, živi v Celju; Lavrič Tone, roj. 1912 Škrilje-Golo, padel 1943 na Gorjancih; Lepin Jože-Ris, roj. 1922 Preloge-Semič, umrl 1979 v Ljubljani; Lesar Franc, roj. 1921 Ravne na Blokah, padel 1944 v Starjaku na Kravarskem; Lešnjak Rudi, roj. 1922 Dobravica pri Igu, živi Škrilje pri

Golem (manjka če je bil ranjen, koliko je invalid in natančen naslov); Ločniškar Franjo-Sine, roj. 1926 Ljubljana-Galjevica, živi v Ljubljani (manjka koliko je invalid); Lovše Ciril-Čiro, roj. 1924 Zg. Kašelj, živi v Dravogradu (manjka koliko je invalid); Lovšin Franc-Neven, roj. 1902 Vrh nad Želimljami, živel in umrl v Kungoti (manjka, če je bil ranjen in koliko invalid, točen datum smrti in naslov katerega od otrok); Maček Alojz, roj. 3. 2. 1923 Tomišelj, pobegnil, izdajalec, živi v Kanadi; Magovac Dako-Božinkin, roj. 1921 Magovci-Zumberg, kovač, padel 1942 v Kočevskem Rogu (manjka naslov najbližjega sorodnika); Malešič Janez-Malajc, roj. 17. 4. 1925 Tušev dol, dijak, padel 4. 4. 1944 pri Gornjem gradcu (manjka naslov najbližjega sorodnika); Marčenko Bogdan-Tiger, roj. 1924 Ljubljana-Moste, padel 1944 Federmaus-Bohor; Marinšek Leopold-Mišo, roj. 1924 Šmarje-Sap, živi prav tam (manjka če je bil ranjen in koliko je invalid); Masle Andro, roj. 19. 7. 1904 v ZDA, živel v Črni vasi v NOV od 16. 5. 1942, ujet novembra 1943, umrl 11. 4. 1945 v Mauthausnu (manjka naslov najbližjega sorodnika); Mavec Franc, roj. 27. 9. 1923 Pako-Borovnica, živi v Ljubljani (manjka če je bil ranjen in koliko je invalid); Meglič Martin, roj. 1925 Ig pri Ljubljani, živi v Medvodah; Menart Milan, roj. 1921 Zg. Hrušica pri Ljubljani, živi v Ljubljani; Mencin Jože-Fedor, roj. 1918 Ravni dol, živi prav tam; Mestnik Anton, roj. 1920 Laze nad Krko, padel 1942 Lese-Marinča vas; Mihelič Stane-Mato, roj. 1924 Jezero pod Krimom, padel 1943 na Mašunu; Mihelič France-Pavletov, roj. 1887 Kot pri Ribnici, umrl 1954 prav tam; Mikuž Franc-Volk, roj. 1918 Pako-Borovnica, živi v Žalcu; Milčinič Milan-Milkuša, roj. 18. 10. 1924 Radatoviči v SR Hrvatski, živi prav tam (manjka če je bil ranjen in koliko je invalid); Milič Vlado, roj. 1920 Miliči pri Marindolu v Beli krajini, ranjen, umrl 7. 1. 1945 Kočevski Rog (sorodnikov nima); Modic Anton, roj. 1893 Sevnica pri Trebnjem, umrl 1969 v Ponikvah pri Dobropolju; Mohar Alojz, roj. 1926 Hudi vrh na Blokah, padel 1943 pri Metliki; Mohorič Branko, roj. 1921 Jezero pod Krimom, živi v Preserju (manjka če je bil ujet ali ranjen in koliko je invalid ter natančen naslov); Novak Jože (ime ni zanesljivo), ki je padel 18. junija 1942 pri Peščeniku oziroma Pristavi na Polževem. Prestreljen je bil od čela skozi vso dolžino trupa. Nastane vprašanje, če ta oseba ni istovetna z Novak Milanom, ki je bil v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča poslan 9. junija 1942 iz 4. čete 1. bataljona Ljube Šercerja Notranjskega odreda skupaj z Menartom Milanom, Jurca Marjanom, Mohorič Brankom in drugimi (manjka natančno ime, datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV in naslov najbližjega sorodnika); Novak dr. Franc – dr. Luka Gosar, roj. 1908 Kranj, živi v Ljubljani; Novak Milan, prišel iz 4. čete 1. bat. Ljuba Šercerja NO, kot omenjeno malo prej (manjkajo že naštetih podatki).

Novina Alojzij, roj. 1921 Brstovec-Semič, padel 1944 Velunjski graben; Oberstar Jože iz okolice Kočevja (manjkajo datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, če je bil ujet, ranjen ali je padel – tudi datumi in kraji – ter naslov ali naslov najbližjega sorodnika); Okoren Janez-Morava, roj. 1918 Velika Račna, umrl 1972 prav tam; Orehini Miha, Črna vas, v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča prišel 9. junija 1942 iz 4. čete 1. bat. Ljuba Šercerja NO; Ostrman Ivan – glej seznam Proletarske čete; Pakiž Stanko, roj. 1923 Ravne na Blokah ujet in ustreljen 1942 Mali log – Loški potok; Petelin Janko-Srečko iz Pakega pri Borovnici, padel 1944 v Savinjski dolini roj. 1922; Petelin Jože, roj. 1917 Pako – Borovnica, padel 15. 2. 1944 Stranice – Frankolovo; Peterlin, ki je bil poslan v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 1. čete 1. bataljona Ljuba Šercerja NO skupaj z Meglič Martinom, Ivanom Lamovškom-Runom, Kolar Slavkom, Vernej Marjanom in drugimi (manjkajo ime, datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, če je bil ujet ali ranjen in koliko invalid, ter naslov oziroma naslov najbližjega sorodnika, če je padel ali umrl); Metrič Miha-Stevo, roj. 1924 Gumnišče-Škofljica, živi v Ljubljani; Pezdur Marjan-Roman, roj. 1927 Ljubljana – Ižanska cesta, padel 1942 Jelenov žleb; Plantar Ivan-Anton, roj. 1922 Kot pri Igu, padel 1942 na Molinku (manjka poklic pred vstopom v NOV, in naslov najbližjega sorodnika); Podlogar Edvard-Vili, roj. 1912 Osrednek, umrl 1979; Podlogar Jože-Čotov, roj. 1915 Plesa – Želimlje, ranjen 1942 v Druščah, umrl v Celju; Podlogar Lojze-Podlogarjev, roj. 27. 7. 1922 Skopačnik – Želimlje, ujet, umrl v Italiji 24. 11. 1944; Podlogar Milan-Milanček – glej seznam Proletarske čete; Podobnikar Stane – bil je poslan v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča 9. junija 1942 iz 1. čete 1. bataljona Ljuba Šercerja kot že omenjeni Peterlin in bil vanjo vrnjen 25. junija 1942 (manjka datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, če je bil ujet, ranjen in koliko invalid, ter naslov ali naslov najbližjega sorodnika, če je padel ali umrl); Praznik Ludvik-Suljo – glej seznam Proletarske

SEZNAMI ZA DOPOLNITEV

Odbor 1. SPUB Toneta Tomšiča nam je poslal v objavo SEZNAM BORCEV UDARNE GRUPE, DAKIJEVE LETEČE UDARNE PATRULJE, PROLETARSKE UDARNE PATRULJE IN PROLETARSKE UDARNE ČETE, SEZNAM 1. SLOVENSKEGA PROLETARSKEGA UDARNEGA BATALJONA TONETA TOMŠIČA in SEZNAM PREDVOJNIH KOMUNISTOV, ki so se daljši ali krajši čas bojevali v Tomšičevi brigadi. Ti sezname v skrajšani obliki bodo objavljeni namreč v knjigi TOMŠIČEVA BRIGADA – UVODNI DEL, ki je že v tisku. Odbor bi rad zbral potrebne dopolnitve, pripombe in popravke. Predvsem želi, da bi preživeli borci ter sorodniki padlih in umrlih sezname dopolnili s tistimi borci, ki so bili morebiti izpuščeni, oziroma izločili tiste, ki so v sezname morda prišli neupravičeno. Poleg tega bi za nekatere borce rad zbral dodatne podatke, ki še manjkajo za statistično obdelavo in izpolnitev kartoteke (manjkajoči podatki so pri vsakem navedeni v oklepaju). Podatke pošiljajte na naslov: Odbor 1. SPUB Toneta Tomšiča – kartoteka, Vrtača 11, 61000 Ljubljana! Odbor bo v knjigi upošteval vse tiste podatke, pripombe in dopolnitve, ki bodo na ta naslov ali na naslov pisca Francija Strleta prispеле najkasneje do 1. septembra 1980, ko je rok za oddajo zadnjih korektur.

SEZNAM BORCEV UDARNE GRUPE, DAKIJEVE LETEČE UDARNE PATRULJE, PROLETARSKÉ UDARNE PATRULJE IN PROLETARSKÉ UDARNE ČETE

V ta seznam so uvrščeni borci Dakijeve »udarne grupe«, imenovane tudi Šmučarska četa, ki je v okviru 3. partizanskega bataljona Ljuba Šerčerja delovala približno od 12. januarja do 22. marca 1942, Dakijeve leteče udarne patrulje, ki je obstajala od 22. marca do 24. aprila 1942, Proletarske udarne patrulje, kot se je ista enota imenovala od 24. do 29. aprila 1942, in Proletarske udarne čete, ki je obstajala od 29. aprila do 23. maja 1942, ko je prerasla v 5. bataljon Notranjskega odreda. Za vse te enote je značilno, da jim je poveljeval Stanko Semič-Daki in da so imele v aprilu 1942 izhodiščno taborišče v gozdu Gaberje na Mačkovcu. Od naštetih je bil Franc Rupnik-Lovec samo v Dakijevi »udarni grupi«, Jože Jakomin-Crni samo v Dakijevi leteči udarni patrulji, Jože Novak-Lev samo v Dakijevi leteči udarni in Proletarski udarni patrulji, drugi pa v vseh teh enotah, odvisno od dneva, ko so vstopili v NOV. Za borce z vsemi znanimi podatki so navedeni samo priimek, ime, partizansko ime, letnica rojstva in kraj rojstva, za borce s pomanjkljivimi ali nepreverjenimi podatki pa tudi vsi datumi in drugi podatki, potrebni za razpoznavo, z navedbo v oklepaju, kateri podatki manjkajo.

Adamič Ivan, roj. 1901 Sodražica, padel 1944 Žlebnik; Adi, menda mu je pravo ime bilo tudi Adolf, po poklicu dijak ali študent, doma nekje z Morosta pri Ljubljani, črnolas, srednje visok in suh, po vojni se je ustrelil; Ambrožič Alojz-Brane, roj. 1920 Tomišelj; Ančik Jože-Janko, roj. 1922 Kamnik, umrl 1979 Ljubljana; Arko Ivan, roj. 1920 Sodražica, umrl 1969 Sodražica; Bavdek Jože, roj. 1920 Kaplanovo, padel 1942 Kaplanovo; Cimperman Franc-Cigo, roj. 1923 Selo v Rutah, padel 1944 Vodičnice; Cimperman Franc-Iškar, roj. 1898 Selo v Rutah, umrl 1974 Rob; Cimperman Konrad, roj. 1912 Raščica, padel 1943 Ravbarkomanda; Cvar Feliks, roj. 1920 Žimarice, padel 1942 nad Robom; Čampa Stanko, roj. 1923 Žimarice, padel 1942 Ig (manjka natančen naslov sestre Marije Mihelič iz Žimarice); Dobravec Jože, roj. 1921 Mramorovo pri Lužarjih, umrl na Rabu 1943 (manjka naslov najbližjega sorodnika); Drnovšek Janez, roj. 1929 Ljubljana – lžanska cesta, umrl 1957 Ljubljana; Gantar Stane, roj. 22. 4. 1921 Šentjošt nad Vrhniko, živel na Škofljici, umrl v Kopru (manjka naslov najbližjega sorodnika iz Kopra); Gradišar Franc, roj. 1915 Knej, ustreljen 1942 Knej; Grebenc Franc-Lado, roj. 1924 Dvorska vas, umrl 1943 Metlje; Gruden Rudolf, roj. 2. 9. 1923 Rogatec, prijavljen Lavrica 55 (manjka, če je bil ujet, ranjen in koliko je invalid); Intihar France-Kajžarski, roj. 1923 Bukovec pri Krvavi peči, padel 1943 neznano kje; Intihar Karel, roj. 1924 Bukovec pri Krvavi peči, umrl 1979 Bohinjska Bela; Intihar Lojze, roj. 1914 Bukovec pri Krvavi peči, umrl 1978 Ljubljana; Jakič Jože-Dušan, roj. 1921 Zapotok, živi v Beogradu; Jakomin Jože-Crni, roj. 1918 Brezovica pri Ljubljani, živi na Stražnjem vrhu (manjkajo: natančen datum rojstva, če je bil ranjen in koliko je invalid, in natančen naslov); Jeras Janez-Džule, roj. 1920 Ljubljana, živi v Ljubljani (manjka, če je bil ranjen in koliko je invalid); Jelen, padel po nesreči leta 1943, ker se mu je sprožila brzostrelka. Ta oseba ni istovetna z Ivanom Vadenjalom-Jelenom, znanim intendantom, ki je bil zajet 23. januarja 1943 pri Tlakah in ustreljen v Ligojni, še manj s še živečim Jožetom Simsičem-Jelenom; Kamnikar Ivan-Matiček, roj. 3. 1. 1909 Srednja vas – Lavrica, umrl v Ljubljani (manjka datum smrti in točen naslov hčerke Dunje Kovačič z Brezovice pri Ljubljani); Kamnikar Jože-Arti, roj. 1915 Lavrica, padel 1942 Begunje pri Cerknici; Kamnikar Stanko-Rado, roj. 1922 Lavrica, živi v Ljubljani; Klančar Alojz-Maček, roj. 25. 5. 1922 Visoko, samomor 6. 12. 1945 v Ljubljani (manjka naslov najbližjega sorodnika); Klančar Jože, roj. 1925 Ljubljana – Rudnik, v NOV od 18. 5. 1942, umrl po vojni (manjka natančen datum rojstva, poklic pred vstopom v NOV, če je bil ujet ali

ranjen in koliko je bil invalid, ter naslov najbližjega sorodnika); Klančar Lojze-Kovač, roj. 1923 Ljubljana – Rudnik, padel 1944 Trebnje; Klančar Milan, roj. 1916 Zakraj na Blokah, umrl 1976 Ljubljana; Kleindienst Franc-Sine, roj. 1928 Škrilje – Kočevje, umrl 1979 Maribor, in Kleindienst Lovro-Ice, roj. 1922 Škrilje – Kočevje, umrl v Beogradu (za oba manjkajo podatki, če sta bila ranjena in koliko sta bila invalida, za Lovra tudi datumi smrti); Koščak Jože-Krištof, roj. 1915 Ravnik – Bloke, živi v Ljubljani; Kovačič Lojze-Sine, roj. 1923 Podgozd – Rute, živi v Kočevju; Kovačič Slavko, roj. 1922 Sodražica, živi v Sodražici (manjka, če je bil ujet ali ranjen in koliko je invalid); Kovačič Stane, roj. 1922 Ribnica na Dolenjskem, umrl 1976 Ljubljana (manjka, če je bil ranjen in koliko je bil invalid); Kovačič Žan-Boris iz Podgozda pri Rutah, stanuje Šmarata 17, p. Stari trg pri Ložu (manjka datum rojstva, datum vstopa v NOV, poklic pred vstopom v NOV, če je bil ranjen in koliko je invalid); Kožar Alojzij, roj. 1916 Dvorska vas, živi Predvor 67 (manjka, če je bil ranjen in koliko je invalid); Kramar Anton-Zvone, roj. 1910 Tolmin, živi v Tolminu (manjka, če je bil ranjen in koliko je invalid); Križman Anton-Grča, roj. 30. 3. 1920 Ljubljana, padel 1942 Travnica gora (manjka naslov najbližjega sorodnika); Krnc Jakob-Jakec, roj. 1921 Selnik, živi v Selniku; Lavrič Tone, roj. 1912 Škrilje – Golo, padel 1943 Gorjanci; Majcen Lovro, roj. 1914 Prelog pri Ihanu, živi v Rodici; Martinec Ivan-Langl, roj. 1909 Ljubljana – Rudnik, padel 1943 Travnica gora; Martinec Drago-Pilot, roj. 1920 Ljubljana – Rudnik, padel 1945 Mokronog; Mavsar Lado-Ronko, roj. 1923 Notranje gorice, padel 1944 Graška gora (manjka natančen datum rojstva in naslov najbližjega sorodnika); Mihelič Franc, roj. 1923 Sodražica, živi v Ljubljani; Mihelič France-Pavletov, roj. 1887 Kot pri Ribnici, umrl 1954 Kot; Mirtič Jože-Zidar, roj. 20. 10. 1912 Ljubljana-Trnovo, gradbeni tehnik, padel 1944 pri Dobličah (manjka naslov najbližjega sorodnika); Modic Anton, roj. 14. 4. 1893 Ševnica pri Trebnjem, umrl 2. 1. 1969 Ponikve (manjka naslov najbližjega sorodnika); Nebec Karel-Polak, roj. 1915 Dalnja vas – Lavrica, padel 1943 Sela Šumberk; Novak Jože, roj. 1910 Slepčice pri Mokronogu, živi Zg. Konjišče, pošta Apače; Novak Jože-Lev, roj. 1919 Šmihel – Žužemberk, živi v Dolgi vasi pri Kočevju (manjka, če je bil ranjen in koliko je invalid); Oberstar Danilo, roj. 1924 Sodražica, dijak, padel leta 1943 (manjka točen datum rojstva in datum smrti); Oberstar Stane, roj. 1918 Sodražica, živi v Kopru; Oberstar Zdravko, roj. 1920 Sodražica, padel 1944 na Dolenjskem; Ostrmar Ivan, roj. 1923 Banja loka, padel 1945 Kolovrat – Suhi potok; Pavlič Aleksander, roj. 1914 Strmca – Bloke, padel 1942 nad Robom; Petrič Friderik-Petruška, roj. 1912 Ljubljana, živi na Ježici; Petrič Marija, roj. 1921 Sodražica, živi prav tam; Petrič Slavko, roj. 1918 Sodražica, padel 1944 Kačje ride pri Novem mestu; Podlogar Milan-Milanček, roj. 1926 Selnik, živi prav tam; Počkar ali Počekaj, po rodu Čeh, prišel k partizanom na Travno goro v marcu 1942 iz Kočevskega rudnika, merilec težkega mitraljeza, padel v Šerčerjevi brigadi kot komandant bataljona (manjkajo ime in priimek, datum in kraj rojstva, datum smrti in morebiten naslov najbližjega sorodnika); Podobnik Milan iz Sodražice, baje živi v Kamniku (manjka datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, če je bil ranjen ali ujet ter koliko je invalid, in natančen naslov); Praznik Ludvig-Suljo, roj. 1920 Mačji dol, padel 1943 Bič – Zagorica; Prebil Zdravko-Abi, roj. 1913 Podsmreka pri Dobravi, živi v Ljubljani; Pristav Anton, roj. 1924 Ljubljana, živi v Ljubljani; Purkart Vid-Djoni, roj. 1922 Zapotok, padel 1942 Krška hosta; Rupar Ivan, roj. 1908 Purkarče, živi prav tam; Rupar Ludvik, roj. 1918 Tomažini, ujet in ustreljen 1942 v Velikih Laščah; Rupnik Franc-Lovec, roj. 1915 Logatec, umrl 1978 prav tam; Rupnik Ivan, roj. 1913 Idrija; Samsa Danilo-Tomaž, roj. 1924 Sodražica, živi prav tam; Semič Stane-Daki, roj. 1915 Ljubljana, živi v Ljubljani; Silni, ki je z Dakijem hodil v orožniški uniformi in orožniški kapi v okolici Velikih Lašč že leta 1941, bil je komandir voda Proletarske udarne čete, nastanjenega pri Tomažinih, in prvi komandir 2. ali Robske čete 5. bataljona Notranj-

skega odreda. Bil je visoke postave, lep človek in svetlih las. Baje živi v Ljubljani, kjer ga je srečal Janez Jeras-Džule pred dvema letoma. Ta oseba ni istovetna z Alojzom Škrabo-Silnim iz lške vasi, ker smo za zadnjega našli vprašalno polo, izpolnjeno med vojno, preden je padel, v kateri navaja, da je vstopil v NOV 14. maja 1942 in da je bil vse do julija 1942 borec samostojnega voda Sv. Vid v 1. bataljonu Ljuba Šerčerja Notranjskega odreda. Še manj je ta oseba istovetna z Jožetom Boldanom-Silnim. Po najnovejših obvestilih je bil jeseni 1942 v Dolomitskem odredu tudi neki Silni, visoke postave, ki je pozneje dezertiral v Kranj, vendar o njem nimamo podatkov, na podlagi katerih bi ga lahko poistovetili z iskanim (manjkajo nam ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov oziroma naslov najbližjega sorodnika); Sojer Ivan-Henrik, roj. 1920 Ljubljana, padel 1942 Polzevo; Sterle Stanislav, roj. 1921 Rob, padel 1942 Raščica; Stražišar Rudi, roj. 1924 Krvava peč, živi v Novem Beogradu, ulica Georgija Georgiu Deža 81/25 (manjka poklic pred vstopom v NOV, če je bil ujet ali ranjen in koliko je invalid); Šilo Jože-Miško, roj. 1917 Sodražica, ujet in pogrešan v čudnih okoliščinah; Škrlj Domin, roj. 1917 Rob, pobegnil, padel pri begu; Škulj Matija, roj. 1910 Krkovo, živi prav

SEZNAM BORCEV 1. SLOVENSKEGA PROLETARSKÉ UDARNEGA BATALJONA TONETA TOMŠIČA

V ta seznam so uvrščeni borci, ki so v 1. slovenski proletarski udarni bataljon Toneta Tomšiča prišli od 5. junija 1942, ko je bila ustanovljena 1. proletarska udarna četa Toneta Tomšiča (iz čet 5. bataljona Notranjskega odreda), do 19. julija 1942, ko so bili vanj vključeni še prostovoljci iz Belokranjskega odreda. Čeprav je od 16. julija 1942 že spadal v brigado z enakim imenom, je namreč do 20. julija 1942, ko je napadel Italijane v vasi Topli vrh, še deloval v dotedanji bataljonski sestavi. Tudi tukaj za borce z vsemi znanimi podatki navajamo samo priimek, ime, partizansko ime, letnico in kraj rojstva ter letnico in kraj smrti, za borce s pomanjkljivimi podatki pa tudi vse datume in druge podatke, potrebne za razpoznavo, z navedbo v oklepaju, kateri podatki manjkajo.

Ajdišek Silvo-Tomažek, roj. 1920 Trbovlje, ujet 1942 v Tomažini; Ambrož Jože, roj. 1922 Tomišelj, ujet in ustreljen 1942 Tomišelj; Anžič Joža, roj. 1908, ujet in ustreljen od domobrancev 11. 11. 1944 v Podturnu (manjkajo natančen datum rojstva, kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV in naslov najbližjega sorodnika); Aš Valentin, roj. 1920 Straža, padel 1943 v Ambrusu; Avguštin Anton-Jaka, roj. 1926 Podturen, živi v Podturnu; Avguštin Anton-Jaka, roj. 1926 Podturen, živi v Podturnu; Avguštin Alojz, roj. 1913 Podturen (za oba manjkata natančna naslova); Badovinac Vladimir, roj. 1925 Rosalnice, živi v Ljubljani; Bajt Franc, roj. 1925 Zagradec, živi v Ponikvah; Bambič Jože-Bukev, roj. 1921 Mala Račna, ujet in ustreljen 1945 Slivna nad Kamnikom; Belčič Edvard, roj. 1925 Planina pri Rakeku, padel 1943 v Kočevju; Belej Franc-Frenk, roj. 22. 2. 1923 Sv. Jakob, Kalobje pri Celju (manjkajo podatki, če je bil ranjen in koliko je invalid, ter natančen naslov oziroma naslov najbližjega sorodnika, če je morda umrl); Benčina Dane, roj. 1921 Ravne na Blokah, živi v Mariboru; Biček Anica-Ančka, roj. 1913 Moste pri Kamniku, živi v Kranju; Bitenc Boris-Bojan, roj. 16. 9. 1918 Ljubljana, aktivni artiljerijski podoficir bivše vojske, v NOV od 10. 2. 1942, ranjen 10. 12. 1943 ob napadu na Kočevje, padel na Lehnu pri Ribnici na Pohorju 1944 v Bračičevi brigadi, bil je poročen

tam; Škulj Stanko, roj. 1917 Krkovo, ujet in pogrešan (razglašen za mrtvega); Škrbac Alojz, roj. 1922 Mramorovo pri Lužarjih, padel 1942 Dvorska vas; Šparovec Jože-Dakič, roj. 1925 Srednja vas – Lavrica, padel 1943 pri Dolenjskih Toplicah; Šušteršič Jože-Još, roj. 1923 Sodražica, umrl 1977 na Vrhniki (manjka če je bil ranjen in koliko je bil invalid); Šušteršič Tomaž-Tom, roj. 1922 Sodražica, živi v Ljubljani; Tekavec Alojz-Jamnik, roj. 1922 Zapotok, živi Zg. Konjišče pri Apačah; Tekavec Jože-Pepe, roj. 1915 Ravnik – Bloke, živi v Velenju; Tomšič Mirko, roj. 1924 Stope, padel 1943 pri Ravbarkomandi; Usenik Franc-Borut (Bečnik), roj. 1924 Krvava peč, živi v Zapotoku; Uzar Boris, roj. 1926 Sebenje pri Tržiču, živi na Kokrici; Zakrajšek Alojz, roj. 1913 Gradišče – Rob, živi prav tam; Zakrajšek Alojzij, roj. 1921 Podkotelj, umrl 1943 na Rabu; Zakrajšek Stanko, roj. 1920 Strmca – Bloke, živi prav tam; Zgonec Alojzij, roj. 1916 Podhojni hrib (Štefinov mlin), padel 1942 Raščica; Zgonc Tone, roj. 1923 Strmca – Bloke, padel 1942 Pokriti most – Črna vas; Zupančič Tone – Silvo, roj. 1918 Brezje – Škofljica, živi v Ljubljani; Železnikar Anton-Cesarjev, roj. 1922 Visoko, padel 1944 pri Karlovcu; in Železnikar Jože-Benše, roj. 1911 Selnik, živi v Polhovem Gradcu.

(manjka naslov najbližjega sorodnika); Bogdanovič Gabrijel, roj. 1922 Malo Lešče, živi v Hrastu pod Gorjanci; Boh Stanislav-Vene, roj. 1922 Ljubljana, živi v Ljubljani; Bolaffio Renato-Bolafija, roj. 1926, padel 6. 10. 1942 pri Lužarjih (manjka kraj rojstva in natančen naslov bratranca Marjana Pegama); Boldan Jože-Silni, roj. 1915 Višnje pri Ambrusu, živi v Kočevju; Brlan Franc, roj. 1921 Luče pri Grosupljem, padel 1942 pri viaduktu Žalna; Bremšak Franc, roj. 1917 Ljubljana – Galjevica, padel 1942 na Gorjancih; Brezavšček Avgust, roj. 13. 8. 1914 v Ljubljani, umrl 1979 v Borovnici (manjka datum smrti in hčerini naslov); Čakš Jože, roj. 28. 1. 1924 Ljubljana – Livada, v NOV od 5. 5. 1942, padel novembra 1943 na Refudži (manjka sestrični naslov); Čeferin Aleksander iz Ljubljane – baje je stanoval na Poljanskem nasipu – v NOV od 5. 5. 1942, v 1. SPU bataljon Toneta Tomšiča prišel 9. 6. 1942 iz 4. čete 1. bataljona Ljuba Šerčerja Notranjskega odreda in se vanj vrnil 25. 6. 1942 (manjkajo: datum in kraj rojstva, poklic pred vstopom v NOV, če je bil ujet, ranjen, padel ali umrl, ter točen naslov ali naslov najbližjega sorodnika); Čenčič Rado-Mitja, roj. 1921 Selca nad Škofjo Loko, živi v Ljubljani; Černe Angela, roj. 1919 Golo Brdo pri Medvodah, živi v Hrastniku; Černivec Matija-Miha, roj. 1919 Besnica, živi na Vevčah (manjka, če je bil ranjen in koliko je invalid); Debevc Franc, roj. 17. 4. 1915 Škrilje – Golo, živi prav tam (manjka: če je bil ranjen in koliko je invalid ter natančen naslov); Dolščak Albin, roj. 1910 Turjak, padel 1945 v bitki na Opatovcu (manjka naslov najbližjega sorodnika); Dorbež Ivan-Bojan, roj. 1915 Postojna, padel 1945 Slivno pri Kozini (manjka naslov najbližjega sorodnika); Dremelj Ivan, roj. 1924 Ljubljana – Livada, živi prav tam (manjka poklic pred vstopom v NOV, datum vstopa v NOV, če je bil ranjen ali zajet); Foršček Jože, roj. 1917 Potok – Straža, padel 1943 (manjka datum smrti in naslov sestre, ki živi v Ljubljani – Trnovo); Frece Viktor-Djuro, roj. 14. 7. 1915 Ljubljana, ujet in ustreljen od be-ga 10. 11. 1942 v Velikih Laščah; Gantar Stane – glej seznam Proletarske čete; Gašper Anton-Gašper, roj. 1924 Turjak, živi v Vižmarjih; Glavan Jože-Cveto, roj. 1923 Škrilje – Golo, živi v Celju; Glašič Ivan-Kanalček, roj. 26. 1. 1925 v Brestu, pri partizanih od februarja 1942, padel 7. julija 1942 v gozdu Bovljek pri Ambrusu, star 17 let – bil je šibko razvit (manjka: natančen priimek, datum in kraj rojstva ter naslov najbližjega sorodnika); živel je baje v Črni vasi pri

Tone Zavrl

V začetku maja smo se na pokopališču v Mavčicah poslovili od Toneta Zavrla, rojenega leta 1927 na Podreči. V letu 1943 je začel aktivno delati za NOG in v začetku leta 1944 odšel k partizanom, kjer je sodeloval v velikih bojih in akcijah vse do osvoboditve. Po vojni se je vključil v delo za obnovo. Za svoje delo je bil trikrat odlikovan.

Frančiška Rot

V 71. letu starosti je umrla Frančiška Rot v Lešnjakih na Notranjskem. Leta 1942 so jo odpeljali v taborišče na Rabu skupaj z možem, ki je tam umrl, in enoletnim sinom. Že leta 1941 je začela aktivno sodelovati z OF, po vrnitvi iz taborišča leta 1943 pa do konca vojne je aktivno delala za NOG.

Štefan Vuk

V 53. letu starosti je v Hotizi umrl Štefan Vuk. Bil je bорец 1. prekmurske brigade. Kot dober bорец je bil dodeljen v KNOJ, kjer je ostal sve do demobilizacije. Pokopali smo ga maja na hotiškem pokopališču.

Antonija Brenko

Rojena je bila leta 1887. Avgusta 1941 so jo fašisti odgnali v zbirno taborišče, nato v ustaško taborišče v Slavensko Požego in končno se je ustavila v Stari Marci pri Ivanici gradu ter obdelovala tujo zemljo. Vsa družina je kmalu našla povezavo s hrvaškimi partizani, s katerimi so sodelovali do osvoboditve. Vrnila se je na svoj opustošen dom ter dočkala skoraj 93. rojstni dan. Junija smo se od nje poslovili na pokopališču v Vojniku.

Stanko Mravlje

V 70. letu starosti je v Vikrah pod Smarno godo umrl Stanko Mravlje. V začetku leta 1944 je postal bорец Prešernove brigade. Trikrat je bil odlikovan. Po osvoboditvi je bil zelo aktiven na vseh področjih. Pokopali smo ga na pokopališču v Smledniku.

Zalka Vrhunc

Junija smo na Bledu pokopali devetipetdesetletno Zalko. Rodila se je na Bledu. V osvobodilno gibanje se je vključila spomladi 1943, marca 1944 pa je odšla med borce Kokrškega odreda pod Stolum. Jeseni istega leta je bila premeščena v 9. korpus na Primorsko, doživela je zadnjo okupatorjevo ofenzivo, sodelovala v boju za Trst in nato je bila pri VDV.

Rugerij Grgič

V 54. letu starosti je v Kopru umrl Rugerij Grgič, bорец NOV in interniranec taborišča Buchenwald. Pokopali smo ga maja na pokopališču v Kurbudu.

Roman Rešek

Rodil se je leta 1898 v Ljubljani. Kot mlad fant je nosil puško že v prvi svetovni vojni in nazadnje postal Maistrov bорец. Domov se je vrnil invalid. Med drugo svetovno vojno se je vključil v NOG. Več kot 10 let je po vojni izpolnjeval dolžnosti predsednika KO ZVVI Predoslje. Pokopali smo ga na Kričici pri Kranju.

Franc Šmid-Pilot

Maja smo se na pokopališču v Selcih poslovili od tovariša Franca Šmida-Pilota. Med partizane je odšel februarja leta 1943. Pol leta je bil bорец Prešernove brigade, od leta 1944 dalje pa je delal v ekipi, ki je oskrbovala in varovala partizansko bolnišnico v Davči. Po osvoboditvi je vse svoje sile vložil v obnovo in izgradnjo domačega kraja.

Rozalija Lipužič

Junija smo se na idrijskem pokopališču poslovili od aktivistke in zavedne slovenske žene. Pred 82. leti se je rodila v napredni rudarski družini. Med prvimi se je skupaj z možem leta 1942 vključila v delo OF. Moža so zaradi izdajstva poslali v taborišče, Rozalija pa je skupaj s hčerko nadaljevala delo za NOB. Že leta 1942 je bila članica OF uličnega odpora. Naloge so se kopicile za oskrbovanje bolnišnice Pavle, pri odboru AFŽ, KPS. Decembra 1944 so jo aretirali. Po osvoboditvi je bila ves čas na vidnih družbenopolitičnih mestih.

Ivan Zupan

Rodil se je leta 1901. Konec leta 1942 je začel sodelovati s pripadniki OF in pozneje je delal kot član gospodarske komisije. V redne enote NOB je stopil februarja 1943, vendar je bil zaradi slabega vida kmalu odpuščen. Za NOG je vestno delal vse do osvoboditve. Bil je tudi odlikovan.

Jožef Lovišček

Na pokopališču v Kanalu smo junija pokopali Jožefa, rojenega leta 1898 v Ajbi pri Kanalu. Bil je udeleženec NOB od leta 1941. Kot aktivist se je udeležil prve konference OF za kanalsko na Kričicah. Bil je predsednik OF odbora za vas Ajbo in predsednik KNOO. Za zasluge je bil dvakrat odlikovan.

Franc Tajnik

Na pokopališču v Podkrajju pri Velenju smo se junija poslovili od revolucionarja, aktivista NOB, aktivnega udeleženca NOV, mitraljezca brigade Toneta Tomšiča in Serčerjeve brigade, ki je bil ranjen v boju z okupatorjevo vojsko na Pohorju. Postal je VVI, ki se je po ozdravitvi vključil med terence na šostanjskem območju. Rojen je bil leta 1912 v Šostanju. Bil je prekaljen bорец za pravice delovnih ljudi, družbenopolitični aktivist in komunist, ki se je po osvoboditvi vključil pri okraju Šostanj v izgradnjo ljudske oblasti in obnovo porušene domovine.

France Vreva

V začetku meseca julija smo na Bledu pokopali Franca Vreva, starega 79 let. Rodil se je v vasi Kričici pri Gorjah. V NOB se je vključil kmalu po okupaciji. Najprej je delal kot aktivist, spomladi 1943 pa se je pridružil poključnim borce. Okusil je tudi begunske zapore. Od januarja 1944 do konca vojne je bil v Skofje-loškem odredu. Na Žirovskem vrhu je bil ranjen. Posledice je nosil vse življenje.

Fani Trampuž-Nadja

Komaj 55 let stara je umrla Fani Trampuž iz Kostanjevice na Krasu, ki je povojna leta živel in delovala v Sempetru pri Novi Gorici. Že konec leta 1942 je postala simpatizerka NOG, januarja 1943 pa članica Skoja. Bila je kurirka, obveščevalka, zbirala je sanitetni material, hrano in drugo za NOV. Za delo med NOB je bila odlikovana. V povojnih letih je aktivno delala povsod, kjer je bilo potrebno. Aprila smo jo pokopali na pokopališču v Kostanjevici.

Mirko Jelič

Rodil se je leta 1924. Umrli je novembra 1979 v Moravčah pri Gabrovki. Z NOG je začel sodelovati leta 1941. Zbiral je orožje in vse potrebno za NOB. Aktivno je vstopil v NOV maja 1942, in sicer v Dolenjski odred. V Gubčevi brigadi je bil nato intendant. Jeseni leta 1943 je bil ranjen v glavo. Po ozdravitvi je odšel v 12. udarno brigado, v kateri je ostal do osvoboditve. Vojna mu je pustila hude posledice, saj je ostal 60-odstotni invalid. Po vojni je delal v različnih organizacijah. Za svoje delo je bil večkrat odlikovan.

Angela Röck

V dopolnjenem 92. letu starosti je umrla Angela Röck, mati prvoborca Ivana Bibe, predvojnega revolucionarja, organizatorja vstaje na slovenskem Stajerskem, katerega je okupator ustrelil marca 1942 v Mariboru. Angela je bila aktivistka NOG. Od nje smo se poslovili na pokopališču v Podkrajju pri Velenju.

Štefanija Stančič

V Podgradu pri Vremeh smo se na domačem pokopališču poslovili od aktivistke Štefanije Stančič. Rojena je bila leta 1913 v Podgradu pri Vremeh. Za NOV je delala od leta 1942 do osvoboditve. Tudi po osvoboditvi je delala v raznih odborih.

Jože Sršen

V 86. letu starosti smo se junija na pokopališču Rečica pri Laškem poslovili od Jožeta Sršena. Jože je med NOB veliko pripomogel s svojim delom. Na njegovi domačiji je bila čevljarška delavnica, v kateri je s hčerko šival in popravljaval partizanom čevlje. Vedno je bila njegova hiša odprta partizanom.

Poizvedba

Pripravljalni odbor za postavitev spominskega obeležja padlim borce 1. bataljona Goriške brigade, ki so padli med 15 in 19. septembrom 1943 na Sv. Vodu nad Bazarom (Biljenski griči) v bojih z Nemci na goriški fronti, prosi preživele borce tega bataljona in svojce, da sporočijo ime, priimek in rojstne podatke za tiste borce, za katere nimamo podatkov.

Po do sedaj zbranih podatkih so padli borci: Alojz Cotic – Boris iz Dornberka, komandant bataljona, Marijo Furlan in Jožef Furlan oba iz vasi Gabrovec, p. Zgonik pri Trstu, Marta Daneu iz Kontovela pri Trstu, Alojz Miklavc iz Dutovelj na Krasu, Jožef Gergot (ali Gergolet) in Gastone Gardenal iz Ronki (Italija), Marijo Gladi iz Tržica (Monfalcone) in neznani Italijan.

Podatke potrebujemo za napis na spominsko ploščo, ker bo odkritje spominskega obeležja 21. septembra 1980 na Sv. Vodu. Prosimo, da nam jih pošljete čimprej na naslov: Krajevni odbor ZB NOV Bukovica – Volčja draga, 65293 Volčja draga.

Predsednik odbora
Abramič Ivan-Primorc
Tajnik odbora
Krapan Alojz-Aleksander

Osmo srečanje borcev slovenskih železarn

Po sklepu pripravljalnega odbora aktiva ZB NOV slovenskih železarn bo tokrat srečanje 23. avgusta na Ribnem pri Bledu.

Na srečanje so povabljeni tudi ožji sorodniki ter predstavniki mladine in družbenopolitičnih organizacij.

Tu se bodo našli člani ZB železarn Jesenice, Štore, Ravne na Koroškem, Plamen Kropa, Veriga Lesce, Tovil Ljubljana, Žična Celje, Metalurški inštitut Ljubljana in drugi.

Franjo Srebotnik

Prosimo za naslove

Vse borce gorenjskega vojnega področja komand mest Skofja Loka, Kranj, Tržič, Radovljica, Bled in Jesenice, prav tako tudi partizanske straže Ziri in Kranjska gora prosimo, da nam nemudoma sporočite naslove, če tega še niste naredili. Podatke nujno potrebujemo glede urejanja evidence vseh pripadnikov teh enot.

Pripravljamo tudi posebna priznanja, ki jih bomo podelili vsem pripadnikom teh enot.

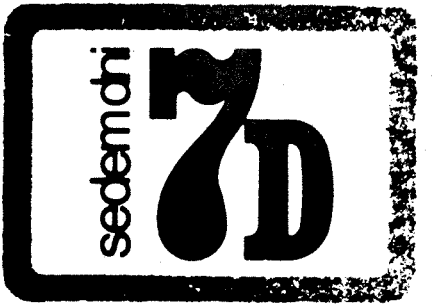
Naslove pošljite na naslov ZB NOV občinski odbor Skofja Loka, Kidričeva 1, do 1. septembra 1980.

Odbor gorenjskega vojnega področja

Zahvala

Kolektivu Murka iz Lesce na Gorenjskem se zahvaljujemo za brezplačno štiridnevno bivanje borcev NOV v njihovem domu v Umagu. Vsem se zahvaljujemo za prisrčen sprejem, osebju za vsestransko pozornost in posebno zahvalo direktorju Milošu Šteru za tople besede.

Udeleženci

Igre s kruhom
Tovarna razdora
Da ne bi crknila sosedova krava

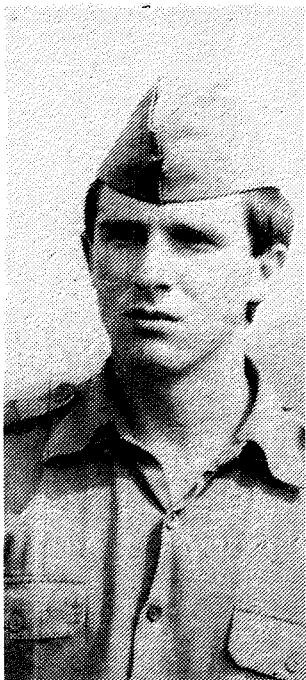
ČASOPISNO GRAFIČNO PODJETJE
MARIBORSKI TISK MARIBOR Z O. SOL. O.
TOZD VEČER b. o.
62101 MARIBOR, SVETOZAREVSKA 14

Ponosen sem, da sem graničar

Karavla »Savinjski partizani« v Logarski dolini 7. avgusta. Skupina novinarjev se je ta dan mudila na obisku pri vrlih čuvarjih naših meja. Petnajsti avgust je njihov dan. Praznujejo ga letos že šestintrideseti in se spominjajo dogodkov pred 36. leti, ko so se na predlog vrhovnega komandanta Josipa Broza Tita iz knoja rojevale graničarske enote.

Povabili so nas, da preživimo en dan med njimi, da občutimo utrip dela in življenja v karavli in ob njej. Bratstvo in enotnost, ta trdna vez kot skala, je zakoreninjena med njimi. Da to občutiš, moraš med graničarje. Od delavca do elektrotehnika, od Makedonca do Slovenca. »Vesel sem, da sem graničar!« ta ponos vre iz slehernega vojaka, ki tu preživi del svojega življenja. Biti graničar pomeni veliko, in tega se fantje zavedajo. Z general-majorjem Svetozarjem Orom, polkovnikom Silvom Banovcem, sekretarjem komiteja ZK Jožetom Rakunom, predsednikom mozirske občine Hinkom Čopom in drugimi, smo se pogovarjali z njimi, da bi se v okviru jutrišnjega praznika, dneva graničarjev поблиže seznanili z življenjem in delom v karavlah »Savinjski partizani in Strelec vrh«. In kaj so nam povedali:

Ljubomir Gojković-de-setar, natakaz iz Čačka:

Ljubomir Gojković

Ahmet Šeta

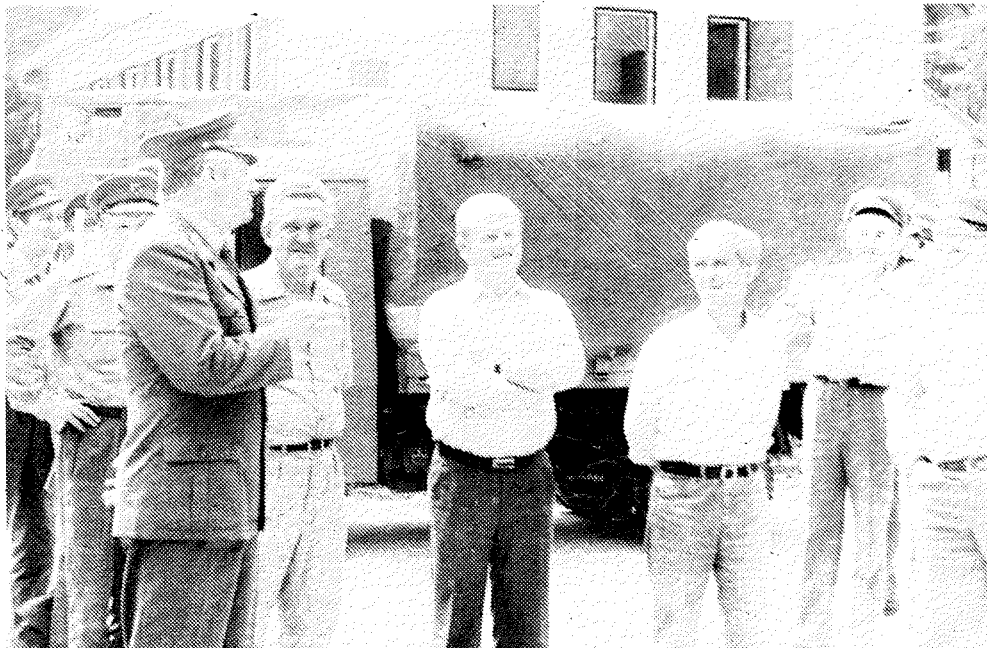
Božidar Petrinic

Stjepan Njegac

Alija Okic

V Zagrebu je bil ob koncu lanskega leta znanstveni simpozij v počastitev 60 obletnice ustanovitve KPJ in Skoja pod naslovom TITO I OMLADINA.

V celoti je bilo na simpoziju obravnavanih prek 60 tem, nanašajočih se predvsem na delovanje predvojne in vojne generacije mladih komunistov iz vseh predelov Jugoslavije. Referenti, iz Slovenije jih je bilo osem, so prikazali napore, obsežno in predano delovanje številnih mladih komunistov, njihove velike uspehe in žrtve v obdobju od leta 1919 do 1945.

Sestavek Franja Fijavža, ki ga bomo objavljali v nekaj nadaljevanjih, je vzbudil pozornost, ker je obsežno zajel delovanje komunistov in njihovih pristašev med kmečko mladino v Sloveniji. Po mnenju samega avtorja je referat prispevek k zgodovini napredne kmečke mladine in izobražencev, izhajajočih iz kmečkih družin med obema vojnama in med njo. Za popolnejšo podobo razmer v boju za boljše in lepše življenje na vasi bo potrebno vključiti še spomine in pojasnila stoterih nekdanjih odbornikov in članov društev kmečkih fantov in deklet. Avtor sestavka in uredništvo bo z zadovoljstvom sprejelo vsako opozorilo in pojasnilo, ki bi lahko obogatilo, posebno medvojno obdobje, zgodovine kmečkodelavskega gibanja.

Predvojno delovanje društev kmetijskih fantov in deklet v Sloveniji (v nadaljevanju DKFID) je doprineslo veliko pozitivnega k izboljšanju življenjskih, kulturnih in političnih razmer na vasi. Kmečki mladini je nakazovalo zdravo in pravilno življenjsko pot, jo vzgajalo v narodnostni zavesti in navajalo na pravilno presojanje družbenih problemov doma in v svetu. S tem jo je ločevalo od vpliva klerikalne in liberalne stranke in nakazovalo potrebo o združevanju z delavsko mladino.

V 250 društvih s skupno okoli 20.000 člani so bili njihov razvoj, delovanje in dosežek v uspehih povsem različni, toda z redkimi izjemami povsod takšni, da so se lahko v 1941. letu organizatorji narodnoosvobodilnega gibanja pri snovanju prvih odborov Osvobodilnega gibanja in oboroženih skupin naslonili na predvojno članstvo. Kakor so bili nekdanji člani DPD Svobode in o njeni prepovedi od 1935. leta člani Vzajemnosti najboljša opora osvobodilnemu gibanju v mestnih in industrijskih naseljih, če jih

okupacijske oblasti niso izgnale v Srbijo in na Hrvaško, prav tako so bili člani DKFID med prvimi in skozi vsa vojna leta zanesljivimi sodelavci v osvobodilnem gibanju zlasti med kmečkim prebivalstvom.

V delovanju DKFID na deželi in v vrhu organizacije, to je v zvezi društev, je v vseh letih možno zaslediti vplive, ki so jih vnašali organizirani člani KPJ in Skoja kakor tudi njihovi somišljeniki. Povečano angažiranje komunistov je vidno posebno od leta 1934 dalje, ko so prejeli kot osnovno nalogo iskati legalne oblike sodelovanja z delavci, kmeti in izobraženci.

Med vidnimi predvojnimi komunisti, člani vaških celic, člani OK, PK in tudi člani CK KPS, ki so organizirano delovali med kmečko mladino in v DKFID, a so padli v boju med narodnoosvobodilno vojno, so bili narodni heroji prof. Jože Kerenčič, odv. pripravnik Stefan Kovač, kmet Jože Lacko, kmečki sin in gostinski delavec Milan Majcen, inž. agr. Janez Marentič, Vinko Kristan, učitelj Stane Žagar in poznani prvoborci, študent Mirko Bagar, usnjarski mojster Tomaž Godec, med. sestra Malči Podgoršek-Jakšič, študentka Vera Šlander, učiteljica Milena Petovar-Berce in še mnogi drugi. Vrsti nekdanjih aktivnih sodelavcev v društvih KFID in v ZKFID, ki so vojno viхро preživeli, so bile po osvoboditvi naložene in poverjene različne odgovorne naloge. Postali so vodilni delavci na kulturnem, gospodarskem ali vojaškem področju. Nekateri so še danes aktivno vključeni v družbenopolitičnem delu.

Boris Kidrič je v svojem informativnem pismu za Moskvo v 1944. letu, ko je podajal oris razvoja Osvobodilne fronte in poročilo o tedanjem političnem položaju v Sloveniji, med ostalim uravnaval delovanje KPS pri združevanju naprednih sil v letih pred vojno in njihov pristop v OF 1941. leta. Za ZKFID je zapisal: »Zveza je bila nekoč v sklopu Pucljeve Kmečke stranke. Kasneje je prešla v sestav šestojanuarske reakcionarne in fašistične JNS, toda že takrat je v njen delovala zveza komunistične mladine in organizirala proces demokratične opozicije. V osvobodilnem boju je zveza povsem prešla na demokratično pot.«

Da je lahko Boris Kidrič, v tistem času sekretar izvršnega odbora OF in politični komisr GS NOV in PO Slove-

Franjo Fijavž

Delovanje
napredne mladine
na vasi

»Tu na karavli »Strelčev vrh« sem mesec dni in občutki ter prijateljske vezi med nami in tukajšnjimi prebivalci so enkratno doživetje. Ponošen sem, da sem med graničarji. Letos me je hudo prizadela vest o smrti našega dragega tovariša Tita, pa vendar sem še toliko bolj ponosen, da smo njegovi graničarji!«

Ahmet Šeta, dvajsetletni elektrotehnik iz Višegrada, sekretar osnovne organizacije ZK: »Prijateljske vezi, ki se kujejo tu med nami, so enkratne! Čeprav nas tu na »Strelčevem vrhu« pestijo hude zime s precej snega, je vendarle zelo prijetno. Kljub svojim obveznostim sem zelo zadovoljen. Zadovoljen sem tudi, da imamo dobre odnose s krajanji. Športna in kulturno-zabavna sekcija ter sekcija za politično delo in sodelovanje na terenu nas kalijo, izobražujejo in povezujejo.«

Stjepan Njegač, dvajsetletni delavec iz Varaždinskega brega:

»Nikjer nisem občutil takšnega prijateljstva kot ravno tu na karavli »Savinjski partizani«. Z vsem sem zadovoljen, predvsem pa sem srečen če lahko kakorkoli pomagam tovarišem in ljudem tu v Logarski dolini. Škoda je le, da se bomo nekega dne razšli, vendar bodo doživetja in prijateljske vezi ostali še dolgo v prijetnem spominu.«

Božidar Petrinič, enaindvajsetletni avtoklepar iz Zagreba:

»Ko sem prišel sem med graničarje, sem se zavedal svoje naloge in ponosen sem na to. Zado-

voljen sem tudi, da nas krajanji cenijo in spoštujejo. Veliko smo si in si še prizadevamo, da bodo odnosi med nami in tukajšnjimi prebivalci še trdnjši. Čeprav redno in vestno izvršujemo svoje dolžnosti, nam še vedno ostane dovolj časa za šah, branje, šport ter strokovno usposabljanje. Po odsluženju vojaškega rokabom zagotovo še obiskalmo karavlo.«

Alija Okič, fasader iz Bosanske Krupe:

»Presrečen sem, da sem med graničarji prav tu v Logarski dolini. Le hudo mi bo, ko se bomo s tovariši in krajanji razšli, toda prijateljske vezi in lepi spomini bodo ostali. Vesel sem tudi da nas večkrat obiščejo starešine iz Ljubljanske garnizije, pa tudi obiski družbenopolitičnih predstavnikov in krajanov zlasti mladine in tabornikov niso redki. Tudi jaz si želim ponovnega srečanja s tovariši na karavli ko bom slekel vojaško suknjo.«

★

To so le bežni vtisi naših sogovornikov. Marsikaj smo slišali in videli. Ravno danes, dan pred praznikom bo v karavlo »Savinjski partizani« prispela štafeta po poteh graničarjev in tega dogodka se najbolj veselijo.

Pasulj, s katerim so nas ob koncu pogostili nas je hudo zamikal da bi še ostali, toda posloviti smo se morali z željo in čestitko ob njihovem jutrišnjem prazniku. Pesem pa je še dolgo odmevala po dolini. Kmalu spet na svidenje!

Tekst in foto: Jože Čurin

Vojaški kolektiv v Solkanu

Desetkrat zapored med najboljšimi

Za dosežene rezultate pri opravljanju nalog v obmejnih enotah, disciplino in red, zaradi uspešno organiziranja in izvedenega vojaško strokovnega pouka, preizkusa vojaškega znanja, izgradnje moralnopolitične enotnosti, tovarištva, sodelovanja z družbenopolitičnimi in drugimi organizacijami in stanovanj mesta Nova Gorica je kolektiv obmejne karavle »Solkan« v Novi Gorici bil že devetkrat med najboljšimi v enoti Sime Karadže.

35-letnem jubileju zmage nad fašizmom ter 30. obletnici delavskega samoupravljanja, so spet pred pomembnim uspehom: Vse kaže, da bodo ponovno med najboljšimi.

Ko smo jih obiskali v teh poletnih dneh, smo jih našli v njihovem vsakdanjem redu in disciplini, ki je lahko za zgled vsem drugim. Ko so eni opravljali svojo dolžnost ob meji, so bili drugi na uri vsakodnevnih političnih in-

bilo težko opravljati te naloge,« je dejal Albert. »Imamo čvrst kolektiv, tovariše, ki so zares dojeli smisel svojih dolžnosti, učenja in vsega ostalega!«

To nam je potrdil tudi starešina Alojz Kropelj, ki je posebno poudaril zaupanje v svoje vojake in skupne napore mladinske organizacije, aktiva zveze komunistov, odbora za red in disciplino, ker skupaj skrbijo, da njihov kolektiv ustvari in doseže

vrtu z rožami in povrtnino. Lani in letos so na svoji »ekonomiji«, kot ji pravijo, ustvarili za okoli 40.000 dinarjev čistega dohodka, kar je v prid splošne stabilizacije. Za vsak dnevni obrók imajo na voljo sveže sadje in povrtnino, za kar skrbi dežurni, z malo farmo s svinjami se ukvarjajo vsi, volčjak Nod pa ima najraje svojega vodiča Ramiza Imočanina.

Njihovi pogosti obiskovalci so pionirji osnovnih šol, člani borčevske in drugih družbenopolitičnih organizacij, delovnih kolektivov, zlasti pa se veselijo obiska delavcev Manufakture, ki je njihov pokrovitelj. Zelo dobro sodelujejo še z mladinsko organizacijo, na športnem in kulturno zabavnem področju, za kar sta zadolžena sekretar aktiva ZK Predrag Šolaja in predsednik OO ZSM Željko Pantela.

»Res smo veliko prispevali k taki aktivnosti«, pravijo vojaki, »toda zasluge moramo pripisati predvsem našemu starešini Alojzu Kropelju. Starešina pa se samo nasmehe, saj ne želi slavošpevov. Svoj poklic je vzljubil še mladih nog. Le na solkanski karavli slušbuje že deset let in je zadovoljen. Krajevna skupnost Solkan in krajanji radi sodelujejo. Želja se mu je izpolnila in nobenega drugega dela ne bi sprejel za zamenjo.

Vojaški kolektiv v Novi Gorici v krajevni skupnosti Solkan je s svojim delom in tudi pomočjo domačinov postal že veliko povelj in priznanj, zato imajo vse pogoje, da se tudi desetič uvrstijo med najboljše v svoji enoti. Priloga: Slika št. 1 in 2.

Mile Gojković

Pri opravljanju vsakdanje naloge

Ob vsakokratnem prazniku obmejnih enot in JLA ter dnevu mladosti so bili pohvaljeni, nagrajeni ali odlikovani.

S svojim delom in rezultati, ki jih dosegajo na vseh področjih življenja v letošnjem

formacij, dajal jih je komandir karavle Alojz Kropelj. Seznanil jih je z vsemi pomembnimi družbenopolitičnimi dogajanjima doma in v svetu.

Albert Trost je julija zamenjeval komandirja. »Ni mi

najboljše uspehe in rezultate na svojem področju.

Tradicija je že, da noben vojak ni brez dolžnosti v svojih obdobjih aktivnosti. To se vidi povsod. Vsaka generacija pušča svoje delo, ki ga je videti v parku, sadovnjaku,

nije, podal takšno oceno za položaj v zvezi KFD in njen pristop v OF, gre zasluga tudi notranjemu razvoju in sami zvezi in društvih v vseh območjih Slovenije. Kidričevo oceno političnih razmer je potrebno dopolniti le toliko, da je vpliv posameznikov iz vodstva Samostojne kmetijske stranke, ki je ob nastajanju društev menila, da bodo le-ta predstavljala strankin naraščaj, veljal le nekaj let in postal zatem povsem neučinkovit ob porastu delovanja naprednih odborov v zvezi v Ljubljani in enako v okrožnih odborih in društvih na deželi.

Pri oblikovanju procesa dozorevanja napredne miselnosti med članstvom so posebno v drugem desetletju obstoj društev in zveze delovali, torej od 1934. leta dalje, posamezni komunisti, izvršujoč navodila in smernice, sprejete od CK KPS ali od KP SKOJ za Slovenijo. Komisija za kmečka vprašanja pri CK KPS je prav tako obravnavala potrebo delovanja komunistov na vasi. Do izrazitejšega pomena in povezovanja s somišljeniki KP je prišlo posebno v obdobju po pokrajinski partijski konferenci KPJ v Goričanah v septembru leta 1934 in 4. državni konferenci decembra istega leta v Ljubljani. Partija je pristopala k legalnim oblikam delovanja. Na vasi se je naslonila na DKFID, prosvetna društva, sokolske, gasilske in druge organizacije, kot omenja Edvard Kardelj v knjigi Četrdeset godina.

Poznano je, da so v nekaterih društvih delovali komunisti a še več je bilo njihovih pristašev, ki so, bodisina vzpodbudo člano KP ali samostojno, izhajajoč iz vsakodnevne življenjske nuje v boju za kruh ali pri političnem sodelovanju z naprednimi silami proti meščanskim strankama klerikalnega ali liberalnega kroga, spoznali, kje je mesto neodvisne mladine in kakšna so pota ter načini za preobrazbo družbe, v kateri bi lahko ročni delavci, obrtniški in industrijski, bolje živeli.

Napredni cilji večletnega delovanja posameznikov v organizaciji DKFID so bili odločilnega pomena posebno še v prvih mesecih okupacije 1941. leta pri opredeljevanju in pristopanju v osvobodilno gibanje. Le redki so pasivno čakali ali se celo povezali z okupatorjem. Večina članstva se je, v tedaj razkosani Sloveniji, pridružila Osvobodilni fronti. Številni odborniki društev so s svojimi organizacij-

skimi sposobnostmi in vplivom postali aktivisti OF ali borci prvih partizanskih skupin

Nastanek in razvoj DKFID

V dokaj težkih življenjskih razmerah po prvi svetovni vojni so ljudje na deželi prav tako kot delavci v industrijskih krajih iskali način in možnosti za organizirano delovanje v boju za izboljšanje življenjskih razmer. Povsod, v vseh evropskih deželah, se je v tistih letih pojavljal nemir med delavstvom, ponekod tudi med kmeti. Misel in boj za prevzem oblasti v roke delavcev in kmetov, posnemajoč revolucijo v Sovjetski zvezi, v tem so uspeli redkokje in še to le za malo časa, je sprožila odmeve tudi pri nas (Trbovlje, Vinica, Prekmurje). Po zaдушitvi uporov in prepovedi delovanja komunistični stranki Jugoslavije (Obznana, december 1920), je nastopilo navidezno pomirjenje. Toda dogodki, ki so se vrstili v prvih letih po svetovni vojni na mednarodnem prizorišču in enako pri nas, dokazujejo začetke zaostrovanja razrednega boja in stalno naraščajočo delavsko zavest.

Enako kot med delavstvom je v nekaterih evropskih državah »vrela« tudi med kmeti. Pričeli so snovati svoje stanovske organizacije, katerih se je zvečine polastilo meščansko politikantstvo. Slovenska kmečka mladina se je začela zgledovati po razmerah na Čehoslovaškem, v Bolgariji in v Hrvaški. Antonin Švehla, Aleksander Stamboliski in Stjepan Radić oziroma njihovo ustvarjalno delo, ki je združilo kmečke množice v tedanje kmetiskodelavske stranke, je ostajalo zgled naši kmečki mladini in tudi študentom, izhajajočim iz kmečkih družin. V maju 1923 je bil v Ljubljani ustanovljen Akademski agrarni klub Njiva z namenom, da združuje mlade izobražence, ki so izhajali iz kmečkih družin in bi naj pomagali pri reševanju gospodarskih, kulturnih in drugih življenjskih potreb na vasi.

Že teden dni po osnovanju »Njive« so se njeni predstavniki (predsena Stanko Tomšič in še drugi) udeležili kongresa češke kmečke mladine v Pragi in dobili tamkaj vzpodbudo za ustanovitev kmečke mladinske organizacije v Sloveniji. Voditelji Samostojne kmečke stranke so sicer domnevali, da bo šla organizirana kmečka in štu-

dentska mladina pri reševanju svojih ciljev po njihovi, mirni poti in v sožitju z meščanskimi strankami. Toda akademski mladina, doma iz kmetov, je zavzela čedalje naprednejša stališča in je odklanjala pokroviteljske težnje svojih starešin. Tako je bolj ali manj že v prvih letih, znatneje v poznejših, močno vplivala na dogajanja v odborih društev na deželi.

Do ustanovitve prvega DKFID je prišlo 4. novembra 1923. leta in sicer v Brezovici pri Ljubljani. V naslednjem letu je bilo ustanovljenih v okolici Ljubljane in na Dolenjskem 12 društev. V Ljubljani je bil 14. decembra 1924 občni zbor za ustanovitev zveze društev kmetijskih fantov in deklet, ki se je pozneje preimenovala v Zvezo kmetijskih fantov in deklet.

Ustanavljanje društev je vse do 1932. leta, torej po šestjanuarski vojaški in kraljevi diktaturi in vse do tako imenovane oktroirane ustave kralja Aleksandra 3. septembra 1931 potekalo zelo počasi. Šele zatem je prišlo do navideznega obnavljanja demokracije, seveda nikakor ne za komuniste. V Sremski Mitrovici, Lepoglavi, v Mariboru in drugod je bilo zaprtih okoli 300 obsojenih komunistov. Razen tega so bili pogosti procesi proti članom in somišljenikom KPJ v raznih krajih države. Beograjska Glavnica, v tistih letih najhujša mučilnica, je bila natrpna s komunisti vseh jugoslovanskih narodnosti.

Od 1923. do 1931. leta je bilo ustanovljenih v Sloveniji 8 društev KFD, do konca leta 1934, torej v treh letih, novih 76 a v naslednjih letih, do začetka vojne, še enkrat toliko. Po podatkih Ivana Nemca, nekajletnega tajnika zveze, je bilo včlanjenih v zvezo preko 240 društev. Iz obstoječega gradiva zveze je videti, da je dobra polovica društvenih odborov delovala zelo aktivno in samoiniciativno, medtem ko v nekaterih društvih ni bilo uspešnega življenja. Največja so imela do 200, a manjša le okoli 40 članov. Vsega skupaj je bilo včlanjenih 18 do 20.000 kmečkih fantov in deklet. Članstvo se ni omejevalo na leta starosti. Včlanila se je lahko tudi kmečka mladina, ki se je zaposlila izven domačije, v obrtniških poklicih, v industriji ali na priložnostnem delu.

(Se nadaljuje)

Poveljevanje je bilo vse do trenutka, ko so esesovski tanki in topovi odprli na nas (in delno narazoroženi ss-polk) strahoten ogenj, neposredno. Poveljnik bataljona je po že poprej pripravljenem načrtu vsem komandirjem čet dal ustna povelja. Komandirji čet smo iz njegovega povelja lahko razbrali tisto, kar je bilo za nas glavna naloga: Tretja, to je naša četa bo razoroževala, ostali dve četi pa bosta zavarovali razoroževanje SS in drugih enot, ki bodo prihajale na prostor pred našimi položaji. Naša 3. četa je bila razporejena na levem krilu bataljona, zato je bila najbolj oddaljena od boroveljskega mostu, vendar še vedno sredi obdravske ravnice.

Ne spominjam se, da bi za našimi položaji bila kakšna druga enota, saj je bila za nami pregledna livada, in smo to kaj lahko ugotovili. Tudi z levimi sosedi, moral bi biti verjetno naš 1. bataljon, je bila zveza le v času pogajanj, od začetka razoroževanja esesovcev pa ne več, oziroma je nismo mogli vzdrževati, ker smo bili preveč angažirani z razoroževanjem.

Tisti dan je bil kar lep, sonce je sijalo in pošiljalo pomladanske žarke na obdravske livade ob boroveljskem mostu. Blizina Drave je vendarle delno blažila vročino. Kljub temu pa je okrog dopoldneva postalo tako toplo, da je večina borcev odložila plašče in si opasala angleške ali nemške vojaške bluže s pasovi, obloženimi s torbicami za naboje in pripetimi z bombami. Marsikomu pa je bilo še v tej opremi vroče. Nekateri so odpenjali gornje gumbe na svojih bluzah in na ovratnikih srajc, pa še to ni bilo dovolj, posamezniki so si zavijali rokave bluz in srajc, kar ni bilo težko zlasti tistim, ki so imeli uniformo kakšno številko večjo, kot bi bilo potrebno. Ker smo bili zaradi vročine precej zdelani, saj so naše čutarice bile večidel prazne, smo se osvežili z umivanjem. Za oskrbo z vodo so bili določeni borci, ki so šli v bližnji Resnik. Bili smo namreč od zjutraj na sicer povsem odkritih bojnih položajih več kot sedem ur.

Pred topniškim in tankovskim napadom

Teško si je po toliko letih zapomniti vse podrobnosti o dogodkih neposredno pred uničujočo topniško pripravo, ki je udarila po brigadi in tudi po enotah Kokrškega odreda.

Silvo Grgič-Šimen

6

Najbolj krvavi boj Bračičeve

Večinoma drži vse, kar je ugotovilo več piscev, ki so opisovali te dogodke na podlagi raznih vojnih poročil oziroma izjav nekaterih očitidcev. Niso pa bili iz sestava 3. čete 2. bataljona ali čet 1. bataljona Bračičeve brigade, ki so imele tega dne največ žrtev.

Tretja četa 2. bataljona Bračičeve brigade je neposredno razoroževala pripadnike SS enot. Pred naše položaje je že nekaj ur poprej prikorakal eden od SS polkov v koloni, katere čelo smo lepo videli z naših položajev, še lepše pa oni nas. SS-ovski sprednji deli so bili na cesti in na položajih, ki so bili višji vsaj za 10 do 20 metrov. Zada je njimi, kjer se je dvigala cesta proti vasi Podgora, so bili esesovci še višje.

Razoroževanje ni šlo gladko. Tovariši, ki so se pogajali (le od daleč smo jih opazovali in nam ni bilo povsem jasno za kaj gre), so se končno sporazumeli s poveljstvom polka ali morda cele kolone, da bodo orožje izročili vojaki, nikakor pa niso hoteli pristati, da bi se razorožili tudi podoficirji in oficirji.

Ko je končno naša četa lahko začela z razoroževanjem večje esesovske enote, verjetno je bil bataljon, se je to zelo počasi odvijalo. Gledali smo ohole esesovce, kako so hodili drug za drugim in odlagali orožje, strelivo in ostalo vojaško opremo, zadržati so smeli le nahrbtnike. Kupi orožja in opreme kraj njihovih vrst so vse bolj naraščali. Videli smo, da le s težavo odlagajo orožje pred tistimi, ki so jih tako zelo sovražili. Vsi smo z orožjem pripravljenim na strel odganjali sedaj že manj nadute esesovce od njihovega pravkar odloženega orožja. Položaj je bil zelo napet, čeprav je razoroževanje navidez steklo in do večjih incidentov ni prišlo. Seveda so poskušali manjše kose orožja nekateri esesovci pretihotapiti, ne da bi ga predali. To so bile predvsem pištole pa tudi naboji, ki so jih skrivali pod plašči ali v žepih. Sem in tja so naši borci zahtevali, naj odprejo nekateri med esesovci tudi nahrbtnike, vendar je to razoroževanje zavlačevalo, zato je bilo take kontrole bolj malo. Na podoben način smo razorožili več esesovskih oddelkov.

V »zraku« smo, zlasti starejši partizani začutili, da se nekaj pripravlja. Ali je bil to restisti »šesti čut«, o tem seveda nismo razmišljali. Vendar je situacija smrdela, pa ne le zaradi od jeze in sramote prepotenih esesovcev, pač pa nam položaj, ki smo ga zasedli, ni niti najmanj ugajal.

Prav gotovo so mnogi med nami pomislili: »Vraža ravnina in še bolj vraža deroča in globoka Drava za našimi ri...! Kaj če tem prekletim esesovcem kaj neumnega pade v glavo, kar ne bi bilo prvič?« Take in podobne misli smo sicer hitro odganjali iz naših glav, kolikor bolj se je razoroževanje nadaljevalo.

Kljub temu pa smo po približno dveh urah ugotovili, da je pred nami še zelo veliko narazoroženih esesovcev, ki so postajali vse bolj nestrpni. Razorožitev se je odvijala počasi. Organizirali bi jo morali drugače, podobno kot so to storili prejšnji dan borci Koroškega odreda, ki so tudi ugotovili, da gre tako prepočasi. Po nekaj vrst esesovcev bi morala naenkrat odložiti orožje in takoj zapustiti prostor, kjer so ga položili. Še vedno je bilo toliko oboroženih esesovcev, da jih je na enega borca prišlo najmanj 30 in to samo v rajonu za razoroževanje. Ostali dve četi bataljona, skupaj z borci Koroškega odreda, sta varovali rajon razoroževanja s položajev pri mostu in sta imeli več priložnosti za pregled nad celotnim dogajanjem. Naša četa je bila preveč zaposlena z razorožitvijo, da bi lahko sploh opazila kakšno spremembo v sovražnikovi koloni.

Moralo je biti med 15. in 16. uro, ko so nekateri borci 3. čete končno opazili nastalo spremembo v koloni zgoraj na cesti, ki je bila nad prostorom za razorožitev. Šlo je za čudne premike in zbiranje Nemcev in drugih v nekatrške skupine. Z daljnogledom smo skozi prah, ki se je dvigal na cesti, kaj kmalu ugotovili, da pred nami na cesti ni skoraj nobenega kamiona, še manj pa osebnih oziroma štabnih vozil in motorjev. Ostrmel sem: pred nami so bila samo oklopna vozila. Tank za tankom je stal na cesti; čeprav ni bilo časa, da bi jih štel, pa so jih naši borci le prešteli.

Verjetno so k tankom prišli tudi druga vozila: okepne avtomobile, samohodne topove. Če so bili med njimi tudi znani »Ferdinandi«, je težko reči, vsekakor pa je oklepnikov vseh vrst bilo vsaj še enkrat koliko, kot se danes trdi, da je bilo tankov.

»Kaj le nameravajo?« sem se vprašal.

Na to vprašanje si nisem znal odgovoriti. Nekateri borci so ugibali, če niso morda naši predstavniki na pogajanjih od Nemcev zahtevali, naj se takoj za esesovskim polkom, ki smo ga razoroževali, predajo vsa oklepna vozila iz cele kolone?

Na glas ni nihče med nami hotel izreči svojih misli, da ne bi bil obdolžen, da še po kapitulaciji Nemčije širi paniko. Molčali smo. In ker je bilo razoroževanje občasno prekinjeno, smo še naprej budno opazovali čudno zbiranje po vsej dolžini ceste, kolikor smo je lahko videli iz naših položajev. Dejansko so se tanki, mislim, da jih je bilo res najmanj dvajset, počasi razvrstili v koloni drug za drugim. Medsebojno niso bili oddaljeni več kot 30 do 50 metrov.

Ker sem mnogo let pozneje ugotovil, primerjajoč naš tedanji položaj s položajem sovražne kolone, so bili tanki osredotočeni od križišča glavne ceste Ljubljana-Celovec z železniško progo (1 kilometer pod vasjo Podgora v smeri proti Dravi) pa vse do križišča, kjer se glavna cesta združi s cesto, ki drži iz Borovelj proti Kožentavri.

Se nadaljuje

Obisk v SAP Kosovo

Pohod Po Titovih poteh revolucije '80

Reka mladih pohodnikov se je v partizanski koloni podala po cestah in poteh, po stezah in gričevju in spoznala, obiskala ter obudila spomine iz revolucionarne preteklosti, boja na Kosovem med letošnjim pohodom Po Titovih poteh revolucije '80.

Zveza socialistične mladine Jugoslavije v le-

in revolucije so prek živega prikazovanja preživelih borcev na te najsvetlejšje dneve naše zgodovine prinesli mladim iz vseh bratskih republik in pokrajin, da se seznani in spoznajo z dogodki v socialistični izgradnji, industrijskem in kulturnem razvoju SAP Kosova.

Več kot tristo mladih iz

čanje s SAP Kosovo, spoznal je mlade vseh narodov in narodnosti iz vseh krajev Jugoslavije, različno mentaliteto ljudi, kulturo.

Jernej Repinc član predsedstva OO ZSMS Peko Tržič, TOZD Orodjarna, predstavnik OK ZSMS Tržič. »Bil sem že na regionalnih, občinskih pohodih, na pohodu

Pohod po Titovih poteh revolucije '80 na Kosovo

Pohod se je začel na Črnem vrhu nad Pečjo

tošnjem letu, ko praznujemo 30 let socialističnega samoupravljanja in 35. letnico osvoboditve, te trenutke obeležuje z vrsto manifestacij in proslav, med drugim tudi s tradicionalnim pohodom mladine Po Titovih poteh revolucije '80. Organizatorji letošnjega pohoda so bili predsedstvo ZSMJ, predsedstva republiških in pokrajinskih konferenc socialistične mladine Kosova. Pohod pomeni prispevek k razvijanju revolucionarnih tradicij narodnoosvobodilnega boja. Pokrovitelj je bila Zveza borcev NOV Jugoslavije.

Udeleženci pohoda Po Titovih poteh revolucije '80, zbrani iz vseh republik in pokrajin, so spoznali pot Titove vojske, ki je prav na Kosovu dala velike žrtve in s tem pripomogla, da so Titove misli postala realnost za vse naše narode in narodnosti, ki živijo in gradijo bratstvo in enotnost v svobodni in socialistični Jugoslaviji. Preživite spomine obeležij iz NOB

vseh republik in pokrajin, med njimi tudi pet predstavnikov iz gorenjske regije IK ZSMS, so obiskali značilna mesta NOB in socialistične revolucije, ki so neposredno doprinesla vzpostavljanje in pridobivanje trajnih vezi cele države. Utrdili so, vero mlade generacije, da se je treba borovati za vsako ped naše samoupravne socialistične družbe. O vtisih, organizaciji, srečanjih, doživetjih sem se pogovoril z nekaterimi člani pohoda:

Peter Jovanović, predsednik komisije za IPD pri OO ZSMS, Senčur, član sekretariata OO ZKS Senčur, vodja delegacije SIS za kulturo, pravi, da je bil na takem pohodu prvič; bil je že na lokalnih in orientacijskih ter platinjskih pohodih. Zadovoljen je, ker ni bil samo pohod po stezah NOB, pač pa je prek tega spoznal in si ogledal kulturne spomenike, muzeje in tovarne. Skoda, da brez strokovnega vodstva. To je bilo njegovo prvo sre-

izven Slovenije pa sem prvič. Bil sem tudi v mladinski delovni brigadi na MDA Kozjansko '75. Na tem pohodu sem spoznal nove kraje, običaje in življenje ljudi na Kosovu. Razpoloženje je bilo na višku, tovarništvo in enotnost sta se krepila, kot je začrtal tovarš Tito. Pohod se je odvijal po začrtanem programu, obiskali smo številne spomenike NOB in revolucije, skratka občutke je težko izraziti, treba jih je doživeti.

Fehmi Hodža, član predsedstva PK ZSMS Kosovo. »Bil sem organizator pohoda, saj v okviru PK ZSMS Kosovo delam v komisiji za obujanje revolucionarnih tradicij NOB. Program je popolnoma uspel, morali smo izvesti nekatere spremembe. Vse naloge smo opravili. S 300 mladinci iz cele Jugoslavije smo bili zadovoljni, veseli smo, da so spoznali našo pokrajino, znamenitosti, in predvsem smo se spoznali med seboj.«

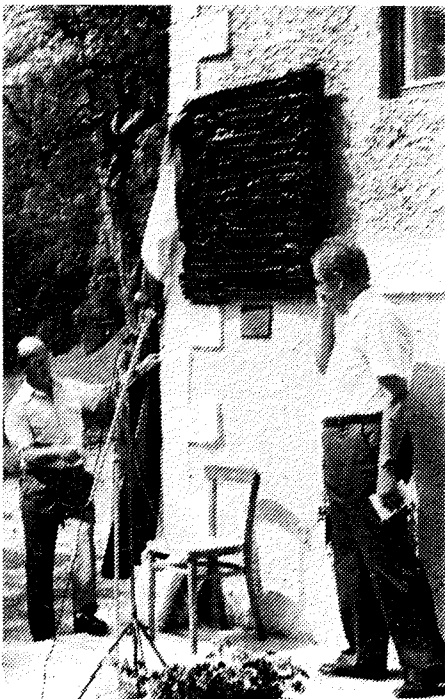
Drago Papler

ŠMIKLAVŽ NAD TABOROM

Spominski obeležji

V okviru krajevnega praznika v Taboru so odkrili spominski obeležji. Pri kmetu Maksu Zmrzlaku v Šmiklavžu je bila prva slovesnost. Tu je bila med NOB TV postaja 26 S. Spominsko obeležje je odkril komandir nekdanje TV postaje 26 S Robert Vozelj-Miško. Druga slovesnost pa je bila pri kmetu Jožetu Matku prav tako v Šmiklavžu nad Taborom. Obeležje je posvečeno trem bratom Juhard, ki so padli med NOB. Na obeh slovesnostih so pripravili krajše kulturne programe ter podelili priznanja kmetom, ki so pomagali kurirjem med NOB.

T. TAVČAR

Odkritje spominskega obeležja pri Maksu Zmrzlaku-Veteršku

METLIKA

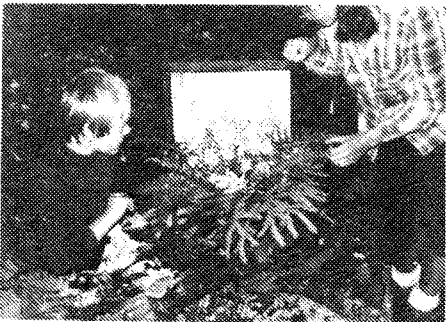
Borci v Beogradu

Zadnje dni julija je občinski odbor ZZZB NOV v Metliki organiziral obisk Beograda in Kragujevca, predvsem pa obisk hiše cvetja na Dedinju. Borci so si ogledali v Beogradu še muzej 25. maj, Avalo, se odpeljali do Oplenca Topole ter se v parku Šumariće v Kragujevcu poklonili spomenu 7300 ustreljenim srbskim rodoljubom. Udeleženci obiska Beograda in celotnega izleta so bili na koncu poti zelo zadovoljni in si takih izletov še želijo.

OO ZZZB NOV Metlika

ILIRSKA BISTRICA

Cvetje za Josipa Križaja

Ilirskobistriško planinsko društvo je za svoje članstvo pripravilo že dvanajsti zaporedni pohod na Lužnik in njegovo okolico za letošnji dan vstaje slovenskega naroda.

Udeleženci so obiskali tudi mesto na Jar-movcu pod Lužnikom, kjer se je pred 32 leti z letalom smrtno ponesrečil pilot JLA, španski borec in junak NOB Josip Križaj. Mladi so spominsko obeležje okrasili s planinskim cvetjem.

Člani PD Ilirska Bistrica bodo skupaj s podoborom letalcev prekomorcev v kratkem vidneje označili mesto tragične smrti primorskega letalca in uredili dostop.

VOJKO ČELIGOJ

MATERIJA

Borci v Dražgošah in na Urhu

Združenje borcev NOV Materija nadaljuje s svojo izletniško tradicijo. Pretehtano izbrani izleti omogočajo članom združenja, njihovim svojem in tudi drugim občanom, da spoznava-jo znamenitosti, ki ohranjajo spomin na NOB, dalje slovenske kulturne spomenike in mnoge izmed najlepših predelov naše ožje domovine. Nekajkrat so se podali tudi v sosednjo republi-ko, ko so obiskali Kumrovec, Gorski kotar in nekatere kraje v hrvaškem delu Istre.

Minulo nedeljo so se odpravili na pot že dru-gič v tem letu. Tokrat jih je pot vodila v Dražgo-še in na Urh pri Ljubljani. Spotoma so si bolj bežno ogledali muzejske zbirke na Loškem gradu v Škofji Loki, v Železnikih pa pod odličnim strokovnim vodstvom dokaj temeljito muzej v Plavčevi hiši, ki prikazuje zgodovino železarske in lesarske proizvodnje v tem kraju.

Veličasten spomenik v Dražgošah je napravil na izletnike močan vtis. Na poti proti Urhu so se ustavili na brniškem letališču in bili priča vzletu velikega potniškega letala. Za večino udeleženc-ov izleta je bilo to veliko doživetje.

Na Urhu so si ogledali krajevni muzej, urejen v notranjščini cerkve, kletne prostore nekdanje mežnarije, v katerih so belogardisti in za njimi domobranci mučili svoje žrtve, ter mogočen spomenik in skupno grobnico urhovskih žrtev.

Izletniki (54) so se po sicer nekoliko utrudljivi-vm, a vsebinsko bogatem izletu zvečer v Mate-riji zadovoljni razšli.

S. G.

BORŠT

Prijetno, zanimivo, koristno

Slovenska Istra je proslavljala dan vstaje slo-venskega naroda v vasiči Boršt pri Koprju. Pro-slava je bila združena s srečanjem borcev Ko-mande mesta Koper, ki je letos imelo posebno obeležje, saj je 9. februarja minilo 35 let, odkar si je vzel življenje legendarni komandant KM Koper Franc Planinc - Frenk, da ne bi v okolje-nem bunkerju pod Hrpelje prišel živ v sovraž-nikove roke, medtem ko je bilo pet borcev KM Koper ujetih. V slavnostnem govoru je borec KM Koper pripovedoval o delovanju KM Koper in njenem pomenu za Slovensko Istro.

Domicilni odbor KM Koper je skupaj s Pokra-jinskim muzejem Koper začel načrtno zbirati gradivo in slikovni material o KM Koper. Prvi rezultat tega dela je razstava o KM Koper, otvor-jena 22. julija, ki bo stala kot stalna zbirka v zadružnem domu v Borštu. Zbirko je postavil Pokrajinski muzej Koper v sodelovanju z domi-cilnim odborom KM Koper in Krajevno skup-nostjo Boršt. Razstava naj bi bila v Borštu le začasno, kajti velika želja borcev je, da bi v zapuščeni vasiči Hrpelje (blizu Boršta), ki je mnogokrat nudila zavetje partizanom in aktivi-stom, obnovili hišo, kjer se je več časa zadrževa-la KM Koper. Hiša naj bi postala nekakšen mu-zej, kjer bi bilo razstavljeno gradivo o vseh par-tizanskih enotah, ki so se bojevale v Slovenski Istri. Tako bi obenem oživili pristno istrsko va-sico, ki jo sedaj rastlinje dobesedno zarašča.

Domicilni odbor KM Koper je povabil na sre-čanje in otvoritev razstave tudi svoje padlih borcev KM Koper, ki živijo v raznih krajih Slo-venije, saj so prihajali na KM Koper borci od vsepovsod. Svoji so bili ganjeni, saj je marsika-teri prvič po 35 letih zvedel, kje je padel njihov oče, sin, brat.

Proslavo in srečanje sta organizirala Krajev-na skupnost Boršt in domicilni odbor KM Ko-per, kulturni program pa so izvajali domačini: godba na pihala iz Marezig, združena pevska zbor iz Marezig in Kopr ter mladinci iz Boršta. Ob tej priložnosti je Pokrajinski muzej Koper izdelal brošuro o razvoju in delovanju KM Ko-per.

VLASTA BELTRAM

DUTOVLJE

Lepa proslava na dan borca

Tudi krajevna borčevska organizacija v Du-tovljah na Krasi je ob letošnjem dnevu borca organizirala lepo proslavo v prepolni kinodvo-rani. Vrstili so se nastopi dutoveljskih solarjev, višek pa je dosegla proslava z nepozabnim na-stopom pevcev in pevk dutoveljskega pevskega zbora pod taktirko Milivoja Sirca in Hermana Kjudra. Ljubzen do Tita in domovine se je zčila v pesem »Jugoslavija«, ki so jo na koncu pros-la-ve zapeli učenci OŠ Dutovlje.

ALBIN VIDMAR

ŽALEC

Uspehi solidarnostnih akcij

V občini Zalec vedno bolj poudarjajo pomen praznikov posameznih krajevnih skupnosti. Skraja so ob teh priložnostih odprli to ali ono lokalno cesto, danes pa ti prazniki vedno bolj postajajo pregled dela v krajevni skupnosti in vedno bolj priložnost, da se obudi spomin na posamezne dogodke iz NOV.

Med krajevnimi skupnostmi, ki so v zadnjem času imele takšno praznovanje, izstopa Krajev-na skupnost Ponikva. Ta krajevna skupnost leži na Ponikvanski planoti in je bila pred leti brez pravih povezav z dolino. Neizmerna požrtvoval-nost in solidarnost sta pripomogli, da je ob družbeni pomoči, krajevna skupnost povezana z asfaltnimi cestami z dolino, do posameznih zaselkov pa vodijo urejene makedamske ceste.

Ob prazniku krajevne skupnosti so odprli ce-sto v Podkraj. Več kot polovico vrednosti ceste so prispevali krajski z lastnim delom in s pri-spevki. Po otvoritvi ceste je bil partizanski mi-ting na Bezovu. Pri Topolovščanu so se zbrali domačini, aktivisti šentilskega okraja OF, ka-mor sta med vojno spadala Ponikva in Podkraj, borci. Odkrili so spominsko ploščo na hiši, kjer je bil leta 1944 ustanovljen prvi odbor OF za Po-nikvo. Ta proslava je bila priložnost, da so osvetlili leto 1944, to je leto, ko se je po okupa-torjevem nasilju zopet razmahnilo osvobodilno gibanje. Ustanavljali so se krajevni odbori OF, ki so v šentiljskem okraju pomenili novo ljud-sko oblast in so opravljali številne naloge.

Letošnji krajevni praznik je pokazal, da soli-darnostne akcije dajo lepe uspehe, obudil je spomin na čas, ko so zaziveli odbori OF, ki še danes služijo kot vzor, kako se organizira mno-žično gibanje, skratka, ki so tedaj pokazali, kakšna mora biti ljudska oblast danes.

FRANC JEŽOVNIK

OZELJAN

Slovesnost ob krajevnem prazniku

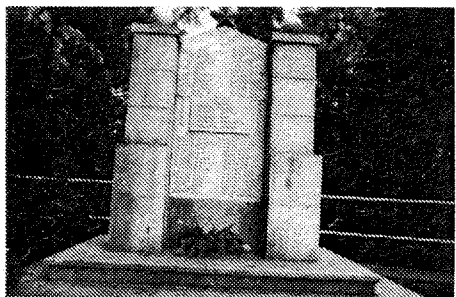
Delovni ljudje in občani Krajevne skupnosti Mile Spacapan - Igor Ozeljan - Smihel so 3. avgusta letos slovesno proslavili svoj krajevni praznik, ki ga slavijo v spomin na 10. avgust 1942, ko je bil na Vodica nad Ozeljanom pri Vitovljah ustanovljen Prvi primorski partizan-ski bataljon Simon Gregorič. V sestavu tega bataljona je bilo nad 30 borcev - domačinov iz Ozeljana in Smihela, njegov komisar pa ozeljan-ski rojak Mile Spacapan - Igor, ki je 28. novembra 1942 padel v boju s sovražnikom na šempaskem polju.

Slovesnosti se je udeležilo več sto domačinov, borcev in aktivistov, svojecev padlih in umrlih borcev, mladine, pionirjev ter delovni ljudje in občani iz sosednjih krajev. Med udeleženci so bili tudi predstavniki DPO novogoriške občine. Slavnostni govornik inž. Davorin Lutman, predsednik skupščine krajevne skupnosti, je v svojem govoru najprej obudil spomine na nardoosvobodilni boj, na bojno pot bataljona Si-mona Gregoriča, na ogromen prispevek obča-nov te KS v NOB in poudaril, da je vsak deseti občan daroval svoje življenje za svobodo. Dokaz velikega prispevka v NOB je 79 imen padlih borcev in žrtev nacifašizma, vklesanin na spo-meniku sredi majhne ozeljanske vasiče na Goriškem, ki je tako kot ostali kraji Slovenskega primorja ječala pod 25-letno fašistično diktatu-ro brez najosnovnejših clovskih pravic. Tova-riš Davorin je podčrtal tudi velik gospodarski napredek krajevne skupnosti, ki je bil po vojni mogoč le v svobodni domovini.

Slavnostni in kulturni program so izvedli pio-nirji in mladinci z recitalom in igro ter moški pevski zbor iz Mirna pri Novi Gorici pod vod-stvom Antona Klančiča, ki je nastopil z enour-nim koncertom ter zapel več partizanskih pe-smi.

S proslave so poslali predsedstvu SFR Jugo-slavije pozdravno pismo, ki ga je globoko obču-teno prebrala mladinka iz Ozeljana. K spomeni-ku padlim je položila venec mladinske delegaci-je. OO ZSMS Ozeljan - Smihel in Antonu Mla-dovanu iz Ozeljana so za njihovo požrtvovalno delo slovesno izročili krajevna priznanja.

LOJZE KRISTANČIČ - MINKO

Spomenik v Ozeljanu

KAMNA GORICA

Odkritje spomenika padlim za svobodo

V nedeljo, 3. avgusta 1980, so v Kamni gorici na Gorenjskem odkrili spomenik padlim za svo-bodo. Spomenik je na mestu, kjer je nekoč stal plavž. Spomenik v obliki plavža je bila ideja KO ZZZB NOV Kamna gorica v soglasju z Zavodom za spomeniško varstvo Kranj. Načrt za spome-nik je brezplačno izdelal arhitekt Boris Kobe. Prav tako so tudi ploščo brezplačno vili jeseniški Livarji. Besedilo je napisal Matej Bor. Spo-menik je odkril prvoborec Leopold Cvetko. Predsednik KO ZZZB NOV Kamna gorica Ivan Košir je izročil spomenik v negovanje OO ZSMS Kamna gorica. Slavnostni govornik pri odkritju spomenika je bil predsednik občinske-ga odbora ZZZB NOV Radovljica Slavko Staro-verski - Metod, ki je med drugimi opisal po-membno delo gorenjskih partizanov in aktivi-stov od 1941. leta do osvoboditve. O Titu je govoril vodja organizacije za postavitev spome-nika Franc Hrovat.

CIRIL ROZMAN

KRANJ

Bratstvo za mir

»Žrtve revolucije naj bodo opozorilo vsem znanecem v naporih za ohranitev miru in brat-skega sožitja med narodi.« Tako je med drugim dejal vodja delegacije italijanskih partizanov (AMPI) Matteo Maritano iz pobratenege mesta Rivoli pri Torinu, ki je v okviru letošnjih občin-skih praznovanj v Kranju obiskala našo občino.

Delegacija si je z zanimanjem ogledala neka-tere ekonomske dosežke našega razvoja; tovar-no Sava, novozgrajeno mestno četrt na Planini, sodobno novo šolo, športno dvorano in podob-no. Toda daleč najgloblji vtis, kot so vsi člani delegacije omenjali, je vendarle naredilo nanje nekaj zgodovinskih dejstev našega osvobodil-nega boja. Tako je bilo zlasti v partizanski bolni-ci Franja pri Cerknem kjer so se čudili humanos-ti ter enotnosti celotnega naroda v krvavem uporu. Nič manj niso bili začudeni nad heroj-stvom naših borcev ob spomeniku v Dražgoša-hi proti toliko močnejšemu sovražniku in to v ča-su, januarja 1942, ko je vsa Evropa klečala in ječala pod Hitlerjevimi škornjem.

Delegacija italijanskih patrizanov iz pobratene občine se je zavzela, da bo na vse možne načine seznanjala zlasti njihov današnji rod o prestanih gorzotah minule vojne, kazala na še današnje sovražnike svobode in miru ter skušala razširja-ti vzpostavljene bratske vezi in medsebojno poznavanje med narodi, kar vse naj bi prepreči-lo ponovitev krvave nedavne preteklosti.

KAREL MAKUC

BLEGOŠ

Lovci in borci skupaj

Borci Poljanskega bataljona in lovci so se zbrali 3. avgusta na spominski slovesnosti in tovariškem srečanju na Blegošu. Zbrali so se na dan, ko so pred dvema letoma odkrili spomenik v spomin na hajko leta 1941. Ob spomeniku so imeli slovesnost, kjer je govoril narodni heroj Maks Krivar-Stane, zbrane pa je pozdravil tudi predstavnik lovskega društva Janez Stanovnik. Sledilo je tovariško srečanje na Črnem kalu.

DRAGO PAPLER

ŠOŠTANJ

Dobro organiziran izlet

Društvo upokoencev Šoštanj je organiziralo za svoje člane skupinski izlet za obisk Umet-nostnega paviljona in razstave v Slovenj Grad-cu in Sokličevu umetnostno zbirko, nato pa so obiskali Ravne na Koroškem, Kotlje in Prežihovi-vo, kjer so si ogledali Vrančevce zapuščino v Prežihovi bajti, v Kotljah pa Rimski vrelec in spominsko ploščo.

Po ogledu so nadaljevali potovanje skozi Lo-vrenc na Pohorju do Osankarice, kjer so si ogle-dali muzej in se napotili k Trem žebljem d. bojišča Pohorskega bataljona. Na spomenik padlim in na sominske kamne so položili sveže cvetje. Med vračanjem so se poklonili pri spo-meniku NOB v Oplotnici in pri skupinskih grobnicah v Frankolovem.

Organizacija izleta je bila dobra in na splošno zadovoljstvo članov, ki si takih izletov v parti-zanske kraje še želijo.

MILOŠ VOLK

Dogaja se, da vračajo partijske izkaznice...

Nekoč se je le odločil: na hitro je nametal na papir, kaj je počel v življenju. Za vsak primer, da se ne bi pozabilo. Prihodnost bo ocenjevala. Prihodnost je vselej strog sodnik. Zgodovina odbira žito od plev. Treba je biti natančen.

Stari Ržek je bil skromen delavec, žagar na Windischgraetzovi žagi na Ravniku, doma iz Laz pri Rakeku. Zaradi očetovih naprednih idej so kratkohlachnika Jožo v šoli psovali za brezverca. Ko sta nekoč z bratom odšla v cerkev, je fajmošter pokazal pravo barvo. »Marš ven, golazen črna«, ju je nadrl.

Za očetom je stopil v činino k Windischgraetzu še sin. Kot manipulant je bil dve leti zatem, 1939, izvoljen za zaupnika delavske organizacije, kjer

seka zadrtnost prvih trenutkov. Odloži očala. Prijetneje je, pogledati človeka v oči. Sproščenost rojeva. Ne bova govorila o vojni, se sporazumeva. Hoja po današnjih poteh je zdaj v ospredju. Saj ne bova reševala velikih vprašanj, se nasmehne. Nisva za to poklicana.

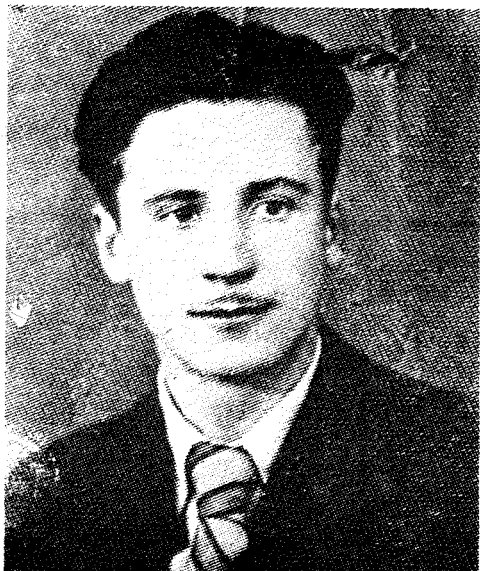
Tipava, hodiva vstric, očala romajo na mizo pa spet nazaj na svoje mesto. Ržek vliva ton in barvo pogovoru. Brez vprašanj. Odpira se kot školjka. Na široko, da bi se trenutek pozneje spet malo zaprl.

Revolucija kot celota. Ne govoriva o drobcih. Korakamo iz ekstrema v ekstrem. Prevrednotimo in podcenjujemo, premišlja. Delamo napake, kadar jo hočemo interpretirati. Zlasti mlajšim. Polikani smo, gladki, enostavnost nas bega.

najbrž bolj slabo vidi. Vnukinji hočeta njegovo pozornost. Prepričevanje zaleže. Dedek doseže vse. Kot vsi dedki sveta. Deklici čebljata v kotu, se bližata mizi, krožita okoli dedkove dobrodušnosti.

Školjka se ne zapira več. Ržek pribije, beseda zveni kot kanon: Uzakonili smo domačnost, domačnost se prelija v lenobnost, lenobnost vodi čestokrat skorajda v gospodarsko sabotažo, spremljano z nespoštovanjem dogovorov. Samokritike skorajda ni, če pa že je, tega nihče no spušta. Včasih si za malenkosti odgovarjal. Tudi borci včasih pozabljajo na to neljubo dejstvo.

Je pošteno, da vse več borcev spreminja svoje zasluge v materialne koristi? Cenim vsakega borca, pa če je bil le en sam

Jože pred vojno

Ob osvoboditvi Trsta

je bil vse do začetka vojne. Takrat je začel zbirati orožje, julija isto leto pa je bil že član odbora Osvobodilne fronte.

V začetku leta 1942 je skupaj z bratom in Jožo Mahničem odšel med partizane, se bojeval v Dolomitih pri Polhovem Gradcu, v Delnicah... Srečamo ga kot komandirja prve čete prvega bataljona Osme brigade in šefa obveščevalnega centra pri vojnem področju, poznejšega obveščevalnega oficirja Sedmega korpusa. Za varnost je skrbel vse do leta 1946, ko je preselil v civilno življenje in se naselil v Radešah.

Ni malo tega, kar je zapisano. Sledile so funkcije za funkcijo, spomeničar Jože, ki je pred meseci slavil šestdesetletnico, je z njimi zapolnil kar dve strani. To da slutiti razvejano, bogato življenje, ki ga radi označujemo z življenjem za skupnost.

Ne moreva mimo bolezni, saj Jože brez očal skorajda ne vidi. Toda to je le delček njegovih tegob. Ni preglasen, le mimogrede omeni. Človek pač opazi. Zdaj prihaja nadme, pre-

Komunist mora razmišljati o sebi. Ko to reče, se odpre na široko, z izbruhom trdoocenojuče vednosti, ki prehaja v prizadetost. Govori o komunistih na papirju. O tistih, ki ne poznajo idealov, ki se jim sanja ne, kaj je to boj za delavca, njegove pravice, samoupravljanje, demokratične odnose v družbi, stabilizacijo. Dogajalo se je, silovito potegne iznad močnega nosu debele, zatemnjene naočnike, da so nekateri komunisti, vrnili partijsko izkaznico, ko so zdrknili na slabši položaj. Jaz imam staro hišo in sem zadovoljen.

Povsod pozvanjamo z odgovornostjo, buta iz njega silovitost. Ni treba kazati s prstom najprej spodaj. Treba je urediti zgoraj. Dokler ne bomo tega naredili, ne moremo nikogar prepričevati, naj bolj dela, naj se trudi, da izpeljemo stabilizacijo. Maršal je čestokrat udaril po mizi, češ da je treba ljudi menjati, če ne izpolnjujejo svojih dolžnosti. Ne poznam dosti primerov, ko se je to zgodilo. Zdaj je priložnost za to.

Odloži očala, a me

mesec pri partizanih, le pošten naj bo. Vidite, takole je: zdaj nas je dvajset borcev na enega sovražnega vojaka, včasih je bilo prav obratno.

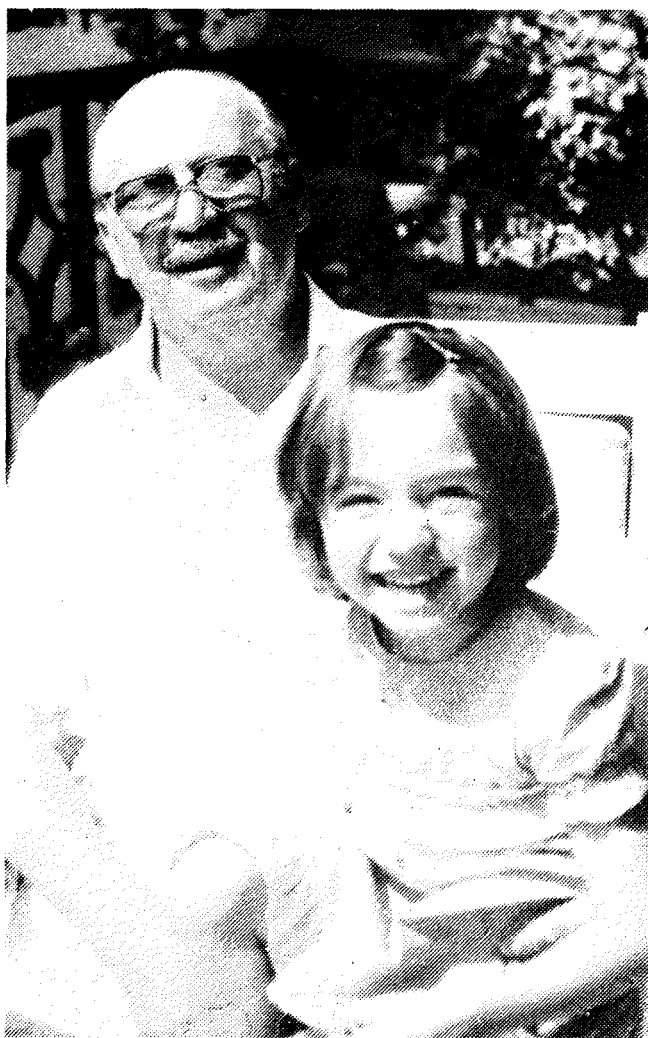
Zakaj prav Ržek kritizira, bo utegnil kdo zanergati, spraviti slabo misel v nalašč za to pripravljeni predalček in ga podtakniti človeku? To je dobronamerna kritika, trdi so besednik, ki sem ga preginal z vrta strmo pod zaprašeno hišo, ki jo dan za dnem do temeljev pretresajo kamioni in ostala pločevinasta »zlahta«. Kar oči ne vidijo, srce ne občuti. Napake imajo pač to lastnost, da se z voljo lahko spremene v dobro, koristno stvar.

Ne zgodi se ravno pogosto, toda pogovor sva zaključila z Rimljani in Egipčani. Živimo in rastemo iz našega boja, ugotovi Ržek, toda v šoli se uče cele litanijske o rimskih cesarjih in egipčanskih faraonih, do naše preteklosti pa smo bolj mačehovski. Datumi, datumi, mesta in kraji. Ali se ne bi naposled vendarle izkopali iz francjožefovske okostenelosti?

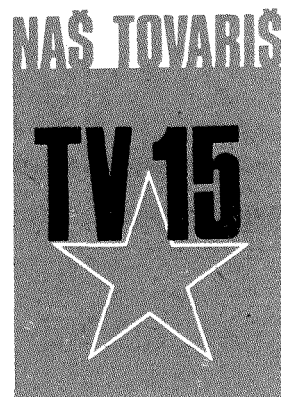
Milenko Strašek

Jože Simšič-Jelen in Jože Ržek

Dedek in vnukinja Mojca

Glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je bila najdlje v vasi Občice v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za posredovanje in razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978

Glavni urednik:
DRAGO VREŠNIK

Odgovorni urednik:
TONE URBAS

Novinarji - uredniki:

ZIVA DROLE - TV-15 za mladino

MILENKO STRASEK - reportaža

MILENA STRAJNAR - kultura

BOJANA ZOKALI-JESIŠ - naša organizacija

Lektor-redaktor:
KATJA HVALA

Tehnični urednik:
SINE KOVIČ ml.

Tajnica uredništva:
MARA OKORN

Telefon uredništva: 327-780

Vodja uprave:
FRANC RUPNIK

Uprava in naročniški oddelk:
Miklošičeva 28 I. p. p. 598, 61001 Ljubljana

Telefon uprave: 320-486

Letna naročnina 240 din, za inozemstvo 260 din, posamezna številka v prosti prodaji 5 din

Tekoči račun:
Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772

TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28

Rokopise pošljite na naslov: Uredništvo TV-15, Miklošičeva 28 I. p. p. 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo

Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije št. 42 I-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljne davka od prometa proizvodov

Korektore in tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35